

Sametingets budsjett 2015

Vedtatt 5. desember 2014

Sak 44/14

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

Ávjovárgeaidnu 50
9730 Karasjok/Karášjohka
Telefon +47 78 47 40 00
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no

Sámediggi 2014
1. opplag

Forsidefoto: Monika Anti/Samisk senter for samtidskunst. Bildet viser Tomas Colbensons
"Glass bone" fra utstillingen Sámi Contemporary.

ISBN: 978-82-91200-21-7

1	INNLEDNING	9
2	HOVEDINNHOOLD	10
3	RAMMEBETINGELSER	11
3.1	VERDIGRUNNLAG	11
3.2	ØKONOMISKE RAMMEBETINGELSER	12
3.2.1	SAMLET BEVILGNING TIL SAMETINGET	13
3.2.2	SAMETINGETS ØKONOMISKE RAMMEFORDELING	14
3.2.3	ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	15
3.2.4	DIREKTE TILSKUDD	15
3.2.5	SØKERBASERTE TILSKUDD	16
3.2.6	LOVER OG AVTALER	16
3.2.6.1	EØS-regelverket	16
3.2.6.2	Hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner	16
3.2.6.3	Hovedavtale i duodji	16
3.3	LOVMESSIGE OG STRUKTURELLE RAMMEBETINGELSER	17
3.3.1	GRUNNLOVEN § 108	17
3.3.2	FNS ERKLÆRING OM URFOLKS RETTIGHETER	17
3.3.3	SELVBESTEMMELSESRETT	18
3.4	LIKESTILLING	18
4	SPRÅK	19
4.1	VIRKEMIDLER TIL SAMISK SPRÅK	19
4.1.1	ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	19
4.1.2	ADMINISTRATIVE RESSURSER – SPRÅKAVDELINGEN	20
4.2	ANSVAR FOR SAMISK SPRÅK	20
	Evaluering av tospråklighetstilskuddet	22
4.3	RAMMEBETINGELSER FOR SAMISK SPRÅK	23
	Digitalisering av ordbøker og ordlister	25
	Čállinrávagirji - ny utgave	26
	Nordisk samisk språksamarbeid	27
4.4	SPRÅKBRUKERE	27
	Språkkampanjen "Sámás Muinna!"	29
	Stipend til elever som har samisk som fag i videregående skole	29
4.5	BRUKEN AV SAMISK SPRÅK	30
	Tospråklighetstilskudd til kommuner	31
	Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner	31
	Tilskudd til samiske språksentre	33
	Tilskudd til språkprosjekter	34

5	KULTUR	36
5.1	VIRKEMIDLER TIL KULTUR.....	37
5.1.1	ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	37
5.1.2	ADMINISTRATIVE RESSURSER - SEKSJON FOR KULTUR	37
5.2	ET TYDELIGERE ANSVAR FOR SAMISK KULTUR	38
5.3	GODE RAMMEVILKÅR FOR SAMISKE KUNSTNERE.....	39
	Samisk kunstneravtale.....	41
	Tilskudd til joik og samisk musikk	42
	Tilskudd til litteratur.....	43
	Forfatterskap	43
	Tilskudd til Noereh!.....	44
	Tilskudd til kulturtiltak.....	45
5.4	SAMISKE KULTURINSTITUSJONER SOM ARENA FOR FORMIDLING OG OPPLEVELSE AV SAMISK KULTUR	45
	Tilskudd til festivaler	46
	Tilskudd til teater	47
	Tilskudd til museer.....	48
	Tilskudd til kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner	50
	Tilskudd til arenaer for kunst og kulturformidling	51
	Tilskudd til kompetanseheving ved samiske institusjoner.....	51
	Tilskudd til samiske forlag.....	52
5.5	SAMISK IDRETT	52
	Tilskudd til samisk idrett.....	53
5.6	SAMISKE MEDIER.....	53
	Tilskudd til samiske medier.....	54
6	BIBLIOTEK.....	55
6.1	VIRKEMIDLER TIL BIBLIOTEK	55
6.1.1	ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	55
6.1.2	ADMINISTRATIVE RESSURSER	55
6.2	FORMIDLINGSVIRKSOMHET	56
	Tilskudd til samiske bokbusser	57
6.3	BIBLIOTEKUTVIKLING	57
	Konferanse om samisk litteratur og kultur	58
7	BARNEHAGE	59
7.1	VIRKEMIDLER TIL BARNEHAGE	60
7.1.1	ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	60
7.1.2	ADMINISTRATIVE RESSURSER – SEKSJON FOR BARNEHAGE	60
7.2	INNHALDET I BARNEHAGEN	60
	Samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling	62
7.3	SPRÅKSTIMULERING I BARNEHAGEN	62
	Samisk språkopplæring	63
7.4	SPRÅKBADMODELLER.....	63

Tilskudd til prosjekter og utviklingsarbeid i barnehagen.	64
7.5 REKRUTTERING AV SAMISKSPRÅKLIGE ANSATTE.....	64
7.6 PEDAGOGISK MATERIELL OG LEKER.....	65
Tilskudd til utvikling av pedagogisk materiell og leker	66
7.7 SAMARBEID OG SAMMENHENG MELLOM HJEM, BARNEHAGE OG SKOLE.....	66
Seminar om overgang fra barnehage til skole	67
8 GRUNNOPPLÆRING	68
8.1 VIRKEMIDLER TIL GRUNNOPPLÆRING.....	69
8.1.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	69
8.1.2 ADMINISTRATIVE RESSURSER – SEKSJON FOR GRUNNOPPLÆRING	69
8.2 DEN SAMISKE ELEVENES RETTIGHETER OG SKOLENS INNHOLD OG VERDIGRUNNLAG	69
Revidering av læreplaner.....	71
Nettverk for samiskopplæring	72
Tilskudd til utvikling av læremidler	73
Sørsamisk terminologi- og læremiddelutviklingsarbeid.....	74
Samisk læremiddelportal - Ovttas - Aktan - Aktesne	75
Tilskudd til tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen.....	76
8.3 ET TRYGT LÆRINGSMILJØ	76
9 HØYERE UTDANNING OG FORSKNING	77
9.1 VIRKEMIDLER TIL HØYERE UTDANNING OG FORSKNING.....	78
9.1.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	78
9.1.2 ADMINISTRATIVE RESSURSER – SEKSJON FOR HØYERE UTDANNING OG FORSKNING	78
9.2 SAMISK HØYERE UTDANNING.....	78
9.3 SAMISK PERSPEKTIV I HØYERE UTDANNING PÅ NASJONALT NIVÅ.....	79
9.4 SAMISK FORSKNING.....	79
Pilotprosjekt Árbodiehtoguoovddáš – senter for samisk tradisjonskunnskap	81
9.5 STYRKING AV DET SAMISKE SAMFUNNETS KOMPETANSEBEHOV	81
Stipend for høyere utdanning.....	82
10 HELSE OG SOSIAL.....	83
10.1 VIRKEMIDLER TIL HELSE OG SOSIAL	83
10.1.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	83
10.1.2 ADMINISTRATIVE RESSURSER – SEKSJON FOR HELSE OG SOSIAL.....	83
10.2 EN LIKEVERDIG HELSE- OG SOSIALTJENESTE	84
Brukerrettede tilbud for eldre samer	87
Samisk legeförening	87
Tilskudd til helse- og sosialprosjekter.....	88
10.3 EN LIKEVERDIG BARNEVERNTJENESTE.....	88
10.4 EN LIKEVERDIG NØDMELDETJENESTE	89
10.5 SAMISK HUMAN BIOLOGISK MATERIALE	89
10.6 VOLD I NÆRE RELASJONER I SAMISKE SAMFUNN.....	89

Utredning om vold i nære relasjoner i samiske samfunn	90
11 AREALER OG MILJØ.....	91
11.1 VIRKEMIDLER TIL AREALER OG MILJØ	92
11.1.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	92
11.1.2 ADMINISTRATIVE RESSURSER - SEKSJON FOR AREAL OG MILJØ	92
11.2 ANSVAR OG RAMMEBETINGELSER I FORVALTNINGEN AV AREALER OG RESSURSER	92
Areal og miljømeldingen, seminar og utredning	93
Arbeid med urfolks- og menneskerettighets spørsmål.....	95
11.3 FORVALTNING AV AREALER	96
11.4 NATURRESSURSER.....	97
11.5 NATURMANGFOLD	98
11.6 KLIMA	99
12 KULTURMINNEVERN	101
12.1 VIRKEMIDLER TIL KULTURMINNEVERN	102
12.1.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	102
12.1.2 ADMINISTRATIVE RESSURSER - SEKSJON FOR KULTURMINNEVERN.....	102
12.2 RAMMEBETINGELSER FOR SAMISK KULTURMINNEVERN	103
Kulturminnekonferanse.....	104
12.3 FORVALTNING AV KULTURMINNER.....	105
Tilskudd til kulturminnevern	107
Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen	108
12.4 SYNLIGGJØRING	108
13 NÆRING	110
13.1 VIRKEMIDLER TIL NÆRING	111
13.1.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	111
13.1.2 ADMINISTRATIVE RESSURSER – SEKSJON FOR NÆRING	111
13.2 RAMMEBETINGELSER I PRIMÆRNÆRINGER.....	112
Tilskudd til primærnæringer	113
13.3 ATTRAKTIVE LOKALSAMFUNN	114
Tilskudd til næringsliv og bedriftsutvikling	115
Tilskudd til utmark, videreføring og samisk reiseliv	116
13.4 KULTURNÆRINGER.....	116
Sametingets kultur næringsprosjekt.....	117
Tilskudd til utvikling og rekruttering til duodjinæringen	118
Tilskudd til Duodjeinstituttet	118
Næringsavtale for duodji.....	119
13.5 VERDISKAPING OG NYETABLERINGER	119
Kompetanseheving og oppfølging.....	120
13.6 VIRKEOMRÅDET FOR TILSKUDD TIL NÆRINGSUTVIKLING (STN-OMRÅDET)	121

14 LOKALT OG REGIONALT SAMARBEID	123
14.1 VIRKEMIDLER TIL LOKALT OG REGIONALT SAMARBEID	123
14.1.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	123
14.2 REGIONALT SAMARBEID	123
Regionalutviklingsprosjekter	124
14.3 LOKALT SAMARBEID.....	124
14.4 KOMMUNEREFORMEN	125
Oppfølging av kommunereformen.....	126
15 SAMISK SAMARBEID OG INTERNASJONALT ARBEID.....	127
15.1 VIRKEMIDLER TIL SAMISK SAMARBEID OG INTERNASJONALT ARBEID	127
15.1.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER	127
15.1.2 ADMINISTRATIVE RESSURSER - AVDELING FOR RETTIGHETER OG INTERNASJONALE SAKER	128
15.2 INTERNASJONALT ARBEID.....	128
Tilskudd til internasjonalt arbeid.....	129
Oppfølging av WCIP 2014	129
16 ANDRE TILTAK.....	131
16.1 ØKONOMISKE VIRKEMIDLER TIL ANDRE TILTAK.....	131
16.2 SAMISKRELATERT STATISTIKK I NORGE.....	131
16.3 TILSKUDD TIL SAMISKE HOVEDORGANISASJONER	132
16.4 TILSKUDD TIL ORGANISASJONENE TIL PARTIER OG GRUPPER SOM ER REPRESENTERT I SAMETINGET ..	132
16.5 TILSKUDD TIL SAMISKE LIKESTILLINGSORGANISASJONER.....	133
16.6 JUBILEUM TRONDHEIM 2017	133
17 DRIFTSUTGIFTER POLITISK NIVÅ.....	134
17.1 DRIFTSUTGIFTER POLITISK NIVÅ	134
Sametingets plenum	134
Sametingets plenumsledelse	134
Sametingets kontrollutvalg.....	135
Samisk parlamentarisk råd (SPR).....	135
Sametingsrådet	135
Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU).....	135
Sametingets eldreråd.....	135
Sametingets klagenemnd	136
17.2 VIRKEMIDLER TIL PLENUMSLEDELSENS DISPOSISJON.....	136
17.2.1 ADMINISTRATIVE RESSURSER - PLENUMSSTABEN	136
17.2.2 VIRKEMIDLER TIL PLENUMSLEDELSENS DISPOSISJON	137
Tilskudd til politiske grupper i Sametinget	137
Tilskudd til opposisjonens arbeidsvilkår	137

18 DRIFTSUTGIFTER ADMINISTRATIVT NIVÅ	138
18.1 SAMETINGETS ADMINISTRASJON	138
18.1.1 SAMETINGETS KONTORSTRUKTUR	139
18.1.2 ORGANISASJONSKART	140
18.1.3 AVDELING FOR ADMINISTRASJON (HÁL)	140
18.1.4 AVDELING FOR KOMMUNIKASJON (GUL)	140

1 Innledning

Sametingsrådet presenterer hver høst sitt forslag til Sametingets budsjett for det kommende år, nå 2015. Budsjettforslaget behandles i Sametingets plan- og finanskomiteé og plenum. I budsjettet presenteres de økonomiske og politiske rammebetingelsene for neste års politikk og tiltak.

Budsjettet for 2015 viser mål, tiltak og prioriteringer på de ulike politikkområdene som Sametingets flertall mener er nødvendige for å ivareta det samiske samfunnets viktigste behov i 2015.

Sametingets budsjett har økt årlig siden 1989. Likevel blir andelen av statsbudsjettet som bevilges til samiske formål stadig mindre sammenliknet med bevilgninger til andre samfunnsformål. Det er derfor grunnlag for å hevde at rammebetingelsene for den samiske samfunnsutviklingen blir stadig dårligere enn tilfellet er for storsamfunnet og majoritetskulturen.

Som folk har vi imidlertid de samme forventninger til utviklingen av det samiske samfunnet, som det øvrige samfunnet har for det norske storsamfunnet og norsk kultur og språk. Det betyr at Sametinget over tid vil bli mindre og mindre i stand til å levere løsninger og tiltak som er i tråd med det samiske samfunnets behov og forventninger, dersom ikke denne utviklingen endres.

Sametingets bevilgninger gir resultater. Våre bevilgninger til kultur danner grunnlag for opplevelser og identitet, for arbeidsplasser og næring. Evalueringsrapporten om samiske kulturnæringer fra forskningsstiftelsen NORUT (2012) viser for eksempel at sysselsatte i nordnorske kulturnæringer har økt med 33 prosent siden 2002, og at veksten i tradisjonelle samiske områder er større enn landet og landsdelen for øvrig.

2 Hovedinnhold

Sametinget styrker innsatsen innenfor opplæring og utvikling av læringsressurser for barn og unge i grunnskole og videregående skoler. Situasjonen knyttet til digitale og papirbaserte læringsressurser har i en årrekke vært en av de største utfordringene for samiske barn og unge. Et likeverdig skoletilbud er avgjørende både for den enkeltes muligheter videre i livet, og for det samiske og norske samfunnets utvikling.

Sametinget ønsker å styrke rammebetingelsene for samiske museer, og slik motvirke den negative utviklingen denne delen av den samiske sektoren opplever sammenliknet med utviklingen for den norske museumssektoren. Vi ser det viktig at den samiske kulturarven kommer opp av kjellere og lagre, og gjøres tilgjengelig for folk flest.

Sametinget styrker arbeidet med utvikling av ordbøker, ordlister og andre språkprosjekter i 2015, og legger særlig vekt på utvikling av samiskspråklig litteratur. Sametinget vil fortsatt styrke sjøsamisk språk- og kulturutvikling. Sametinget ser behov for en tydelig satsing på språkprosjekter som ivaretar sjøsamisk kultur og språk, og tiltak som vitaliserer språkbruk og etablerer flere språkarenaer i sjøsamiske områder.

Urfolkskonferansen Alta 2013 og FNs generalforsamlings verdenskonferanse for urfolk (WCIP 2014) har vært viktige i utviklingen av urfolksrettigheter globalt og for anerkjennelsen av disse rettighetene nasjonalt. Sametinget vil fortsatt bidra til at urfolks menneskerettigheter, slik de er formulert i blant annet FNs urfolkserklæring, implementeres. Sametinget ser at innholdet i sluttdokumentet fra WCIP 2014 må gjøres kjent for det sivile samiske samfunnet, samiske organisasjoner og institusjoner, og at statene har et særskilt ansvar for å bidra økonomisk til virkeliggjøringen av målene i sluttdokumentet.

Sametinget ser at regjeringens kommunereform, med mulige kommunesammenslåinger, i stor grad kan påvirke samiske tjenestetilbud og levekårene for landets samiske befolkning. Sametinget mener at kommunereformen skal ha som særskilt målsetning å bidra til å styrke samisk språk og kultur i kommunene. Språkutvalget som regjeringen nedsatte i 2014 vil kunne bidra til at statusen til samisk språk og det samiske tjenestetilbudet i kommunene styrkes.

Sametinget ser store utfordringer innenfor arktisk landbruk, særlig når det gjelder rekruttering av ungdom og kvinner til landbruket. Sametinget ønsker fortsatt en styrking av samiske primærnærings og utmarksnærings rammebetingelser. Sametinget vil arbeide for å få styrket og utviklet Sametingets næringstilskuddsordninger slik at de bidrar til et variert næringsliv i samiske områder. Samiske kombinasjons- og utmarksnæringer er avhengig av at Sametinget fortsatt støtter opp om disse næringene som viktige kulturbærere i vårt samfunn. Sametinget konstaterer at regjeringen etter forhandlinger har kuttet til sammen 6 millioner i overføringene til Sametinget gjennom endringer i reindrifts- og landbruksavtalen. Sametinget vil jobbe for at rammene til primærnæringer økes.

3 Rammebetingelser

3.1 Verdigrunnlag

Sametinget er det samiske folkets folkevalgte parlament i Norge. Gjennom det sikrer og utvikler vi som folk og urfolk vårt språk, vår kultur og vårt samfunnsliv.

Sametinget er et demokratisk instrument for samisk selvbestemmelse og for utvikling av nyttige og nødvendige tjenester og tilbud til den samiske befolkningen. Sametinget er samenes talerør nasjonalt og internasjonalt.

Staten Norge er bygget på territoriet til to folk, samer og nordmenn. Det innebærer at samisk språk, kultur og samfunnsliv i prinsippet skal ha likeverdige muligheter til utvikling og beskyttelse som norsk språk og kultur. Vi skal selv definere vår fortid, nåtid og framtid. Hvis vi har disse rettighetene og mulighetene på lik linje med norske samfunn, er det selvbestemmelse i praksis. En selvbestemmelse som skal forvaltes i dialog og samarbeid med samfunnet rundt oss.

Sametinget skal gjennom sin politikk og forvaltningsutøvelse sikre allmenne demokratiske og menneskerettslige verdier som ytringsfrihet og likeverdig deltakelse, og de rettsstatlige verdiene som legalitet, nøytralitet, likebehandling og rettferdighet. Virksomheten skal preges av åpenhet, og det samiske samfunnets behov skal stå i sentrum for politikktvikling og forvaltning.

Sametinget er en forvalter av samiske fellesverdier. Med samiske fellesverdier menes holdninger og oppfatninger som oppfattes som felles for de samiske samfunnene og den samiske kulturen, nå og i framtiden. Vår framtid er avhengig av våre barn og unge. De må ha kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å bevare og utvikle samiske samfunn. Kunnskap, kompetanse og ferdigheter er en forutsetning for å ha noe å leve av og bidrar til en samfunnsutvikling på våre egne premisser. For Sametinget er det viktig at kunnskapen skal være basert på samisk språk og kultur.

Det samiske språket binder den samiske befolkningen sammen. Det er en sterk felles arv, og en grunnleggende identifiserende faktor for det samiske fellesskapet, uavhengig av om en bruker språket eller ikke. For alle mennesker er morsmålet viktig i seg selv, og noe som ikke behøver begrunnelse i andre forhold enn at det er morsmålet. Gjennom morsmålet forsterkes kulturen og den enkeltes tilhørighet. I hverdagen vil vi bli møtt med tjenester basert på samisk språk og kultur. Vi vil ha mulighet til å oppleve kulturelle uttrykk relatert til våre egne liv, Vi vil leve av både primærnærings og nye næringer.

Sametinget har ansvar for at vi sammen med andre bidrar til å sikre likeverd, solidaritet og fredelig sameksistens mellom folk og folkegrupper. Sametinget skal legge til rette for at vi som gruppe og enkeltindivider skal kunne utvikle vår identitet og identitetsforståelse, og finne vår plass i det samiske fellesskapet.

Størst mulig åpenhet og mulighet for innsyn er et grunnleggende element i arbeidet med å styrke og utvikle Sametingets rolle i det samiske samfunnet og det norske storsamfunnet. Åpenhet er avgjørende for at de demokratiske prosessene blir best mulig, og det sikrer enkeltmenneskets og gruppers mulighet til å ivareta sine interesser, gjennom korrekt og enhetlig informasjon om rettigheter, plikter og muligheter. Åpenhet omkring politiske og forvaltningsmessige prosesser styrker demokratiet

gjennom økt tillit til valgkanalen, og det bidrar til en fri og kritisk samfunnsdebatt. Åpenhet er således et avgjørende bidrag til rettsikkerhet for den enkelte, og til legitimiteten til Sametinget.

Sametinget skal løpende og aktivt samarbeide og samhandle med det sivile samiske samfunnet i den praktiske utformingen av politikk, ordninger og tjenester. Det samiske sivilsamfunnet omfatter samiske institusjoner, virksomheter, organisasjoner og enkeltmennesker. Forpliktende samarbeid med norske og internasjonale myndighetsorganer og de samiske representative samarbeidsorganer i hele det samiske samfunnet i Norden, er avgjørende for utvikling av samepolitikken i Norge og internasjonal urfolkspolitikk.

I en tid med stort fokus på utvikling av nordområdene, bør vår tilhørighet til de tradisjonelle samiske bosettingsområdene gjøre oss til ansvarlige partnere. Sametinget vil at urfolks tradisjonelle kunnskap blir et bidrag til politikkutviklingen både på nasjonalt nivå og i et grenseoverskridende perspektiv.

Enhver har krav på respekt for egen bakgrunn, egen kultur og identitet. Sametinget skal arbeide for respekt for det samiske samfunnets fellesverdier og for toleranse for ulikheter, både innad i det samiske samfunnet og i storsamfunnet og verden forøvrig. Likestilling, solidaritet og respekt for andres og minoriteters og urfolks rettigheter utgjør fundamentet for Sametingets arbeid internasjonalt.

3.2 Økonomiske rammebetingelser

I 2015 ble det bevilget 889 millioner til samiske formål over statsbudsjettet. Sametinget som samenes folkevalgte organ disponerte 426 millioner kroner av denne overføringen. Sametinget har ikke medbestemmelse på størrelse og fordeling av midlene som tildeles over samiske formål over statsbudsjettet. Dette forholdet er å betrakte som et vesentlig inngrep i den selvråderetten samene som folk burde ha i forhold til internasjonale konvensjoner og avtaler.

Sametinget er i dag det eneste folkevalgte organ i Norge uten eget inntektssystem. Vi har foreslått at alle statens bevilgninger til Sametinget overføres fra alle dagens ulike fagdepartementer, over til én budsjettpost under Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Dialog og prosess knyttet til Sametingets budsjett reduseres dermed til en prosess mellom oss og ansvarlig departement. En ny budsjettprosess vil kunne være et bedre grunnlag for å ta opp spørsmålet om årlige konsultasjoner om vårt budsjett på et senere tidspunkt.

Sametinget er unntatt fra bruttobudsjetteringsprinsippet og skal følge hovedinstruks for økonomiforvaltningen i Sametinget, som Kommunal- og moderniseringsdepartementet har utstedt, jfr. sameloven § 2 -1, 3.ledd. Det innebærer at økonomireglementet for Staten og Bestemmelser om økonomistyring i staten også gjelder Sametinget.

3.2.1 Samlet bevilgning til Sametinget

Tabell 3.2.1 Bevilgninger fra departementene (i 1000 kr)

(i 1000 kr)

Beskrivelse	RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik 15-Bud 14	Avvik i %
Kommunal- og moderniseringsdep. (KMD)	259 460	265 540	265 540	274 900	9 360	3,5 %
Kunnskapsdepartementet - KD	37 723	39 043	39 043	40 331	1 288	3,3 %
Kunnskapsdepartementet - KD	14 647	15 160	15 160	15 660	500	3,3 %
Klima- og miljøverndepartementet - MD	3 195	3 307	3 307	3 399	92	2,8 %
Kulturdepartementet - KUD	72 702	77 202	77 202	78 986	1 784	2,3 %
Helse- og omsorgsdepartementet - HOD	6 036	5 247	5 247	5 400	153	2,9 %
Barne-, likestillings- og inkluderingsdept. - BLD	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Olje- og energidepartementet - OED	0	0	0	1 000	1 000	-
Landbruks- og matdepartementet - LMD	6 000	6 000	6 000	0	-6 000	-100,0 %
Totalt bevilget	400 763	412 499	412 499	420 676	8 177	2,0 %
Samefolkets fond	6 691	5 000	5 000	5 200	200	4,0 %
Totalt bevilget	407 454	417 499	417 499	425 876	8 377	2,0 %

Den totale budsjetttrammen til Sametinget er økt med kr 8 377 000 i forhold til Sametingets budsjett for 2014, fordelt på:

- Kr 2 000 000 til Sámi giellagáldu.
- Kr 1 000 000 til å øke Sametingets kapasitet til behandling av energisaker.
- Kr 5 377 000 til dekning av lønns- og prisstigning.

Stortinget har bevilget 75 millioner kroner til Samefolkets fond. Fra og med 2014 ble avkastningsmodellen erstattet med ordinære, årlige bevilgninger. For 2015 er bevilgningen 5,2 millioner kroner.

Pr. 31.12.2013 er det en oppspart avkastning av Samefolkets fond på kr 3 791 099. I budsjettet for 2014 ble det vedtatt å bruke kr 2 800 000 av denne oppsparte avkastningen. Det vil si at pr. 31.12.2014 vil det være en oppspart avkastning på kr 991 099.

For 2015 avsettes det kr 6 192 000 av den årlige bevilgningen og den oppsparte avkastningen, fordelt på følgende kapitler:

- Kr 1 000 000 til digitalisering av ordbøker og ordlister, kapittel 4.3.
- Kr 1 700 000 til tilskudd til språkprosjekter, kapittel 4.5.
- Kr 1 350 000 til tilskudd til litteratur, kapittel 5.3.
- Kr 700 000 til prosjekt som har som mål å rekruttere forfattere som skriver på samisk, kapittel 5.3.
- Kr 500 000 til tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen, kapittel 8.2.
- Kr 450 000 til systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap, kapittel 9.4.
- Kr 492 000 til stipend for høyere utdanning, kapittel 9.5.

3.2.2 Sametingets økonomiske rammefordeling

Tabell 3.2.2 Totaltabell - Sametingets inntekter og utgifter

(i 1000 kr)

	RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
Driftsinntekter						
Bevilgninger fra departementene	400 763	412 499	412 499	420 676	8 177	2,0 %
Bevilgning Samefolkets fond	2 536	5 000	5 000	5 200	200	4,0 %
Oppspart avkastning Samefolkets fond	4 155	2 800	2 800	992	-1 808	-64,6 %
Sum driftsinntekter	407 454	420 299	420 299	426 868	6 569	1,6 %
Virkemidler						
Virkemidler	285 827	288 900	283 430	286 647	-2 253	-0,8 %
Sum virkemidler	285 827	288 900	283 430	286 647	-2 253	-0,8 %
Driftskostnader						
Drift politisk nivå	34 835	28 027	27 527	30 213	2 186	7,8 %
Drift administrativt nivå	98 170	103 372	102 372	110 008	6 636	6,4 %
Sum driftskostnader	133 005	131 399	129 899	140 221	8 822	6,7 %
DRIFTSRESULTAT	-11 378	0	6 970	0	0	-
ÅRSRESULTAT	-11 378	0	6 970	0	0	-

3.2.3 Økonomiske virkemidler

Sametinget foretar følgende fordeling på hovedpostene for virkemidler for 2015:

Tabell 3.2.3 Totaltabell virkemidler (i 1000 kr)

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Fordeling % 15-Bud 14	Avvik i %	Avvik i %
Språk	76 271	80 965	77 965	78 864	27,5 %	-2 101	-2,6 %
Kultur	95 438	102 568	102 277	106 143	37,0 %	3 575	3,5 %
Bibliotek	8 455	8 711	8 711	9 047	3,2 %	336	3,9 %
Barnehage	9 152	11 405	11 045	11 405	4,0 %	0	0,0 %
Grunnoppplæring	28 308	24 248	24 248	25 325	8,8 %	1 077	4,4 %
Høyere utdanning og forskning	5 555	4 000	4 000	4 000	1,4 %	0	0,0 %
Helse og sosial	2 869	3 531	3 531	3 696	1,3 %	165	4,7 %
Arealer og miljø	2 000	2 000	2 000	3 100	1,1 %	1 100	55,0 %
Kulturminnevern	2 442	2 900	2 900	3 150	1,1 %	250	8,6 %
Næring	35 663	37 684	35 865	33 431	11,7 %	-4 253	-11,3 %
Lokalt og regionalt samarbeid	3 714	2 500	2 500	2 350	0,8 %	-150	-6,0 %
Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid	8 908	1 486	1 486	2 009	0,7 %	523	35,2 %
Andre tiltak	7 052	6 902	6 902	4 127	1,4 %	-2 775	-40,2 %
Sum	285 827	288 900	283 430	286 647	100,0 %	-2 253	-0,8 %

Hovedpostene for virkemidler er ytterligere spesifisert under kapitlene 4 til 16.

Sametingets virkemidler omfatter direkte tilskudd til organisasjoner og institusjoner, ulike søkerbaserte tilskuddsordninger og tilskudd regulert gjennom avtaler og prosjekter i egen regi.

Statens økonomireglement pålegger Sametinget å sørge for en målrettet og effektiv tilskuddsforvaltning. I det ligger også et krav om å ha kontroll- og dokumentasjonsordninger, slik at bruken av midlene er betryggende dokumentert.

Sametingsrådet har fullmakt til å omdisponere inntil 20 % av avsatte midler i budsjettet. Fullmakten gjelder ikke virkemidler til plenumsledelsens disposisjon og driftsutgifter. Sametingsrådet skal i budsjettåret informere Sametingets plenum om eventuelle omdisponeringer.

3.2.4 Direkte tilskudd

Nærmere spesifisering for den enkelte ordning for direkte tilskudd i Sametingets budsjett, framkommer i regelverkene for Sametingets direkte tilskuddsordninger. Sametingsrådet fastsetter disse regelverkene.

3.2.5 Søkerbaserte tilskudd

Nærmere spesifisering for den enkelte ordning for søkerbaserte tilskudd i Sametingets budsjett, framkommer i regelverkene for Sametingets søkerbaserte tilskuddsordninger. Sametingsrådet fastsetter disse regelverkene.

Sametingsrådet har fullmakt til å gjøre endringer i søknadsfristene.

Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker er klageorgan for vedtak fattet av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til.

For vedtak fattet av plenumsledelsen er Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker klageorgan.

3.2.6 Lover og avtaler

3.2.6.1 EØS-regelverket

EØS-avtalen er en avtale inngått mellom Norge, Island og Liechtenstein på den ene siden og EU-landene og Det europeiske fellesskapet på den andre siden. Gjennom EØS-avtalen blir Norge knyttet til det indre markedet i EU. Formålet med EØS-avtalen er å styrke handel og økonomiske bånd mellom partene med like konkurransevilkår og gjennomføring av like regler. EØS-loven gjennomfører i norsk rett de sentrale bestemmelsene i EØS-avtalen, blant annet reglene om statsstøtte. Reglene for statsstøtte er de samme i Norge som i EU.

Ved å slutte seg til EØS-avtalen har Norge godtatt visse begrensninger når det gjelder å utforme nasjonal politikk, slik som på området for statsstøtte og distriktspolitikk. EØS-avtalen gir ikke noe generelt unntak fra reglene om statsstøtte til fremme av samiske eller andre urfolks interesser.

Siden statsstøtte kan føre til markedsforstyrrelse som kan påvirke samhandelen i EØS-området, er statsstøtte som hovedregel forbudt, men det er gitt en rekke unntak som åpner opp for støtte som fremmer samfunnsmessige og politiske mål. Sametingets tilskuddsordninger er utformet slik at de er i tråd med EØS-reglene.

3.2.6.2 Hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner

Sametinget har i 2004 inngått en hovedavtale med samiske kunstnerorganisasjoner, representert ved Samisk kunstneråd. Formålet er å utvikle et godt og mangfoldig samisk kulturliv og å legge forholdene til rette for skaping og formidling av samisk litteratur, musikk, dans, teater, film, bildende kunst og kunsthåndverk. Kunstneravtalen omfatter omforente tiltak innenfor kunstområdet, som gjennomføres innenfor de økonomiske rammene som partene er blitt enige om. Det fremforhandles en årlig avtale med de samiske kunstnerorganisasjonene.

3.2.6.3 Hovedavtale i duodji

Sametinget har i 2005 inngått hovedavtale for duodjinæringen med duodjiorganisasjonene, Landsorganisasjonen Sámiid Duodji og Duojáriid ealáhussearvi. Formålet med avtalen er å tilrettelegge for utvikling av en sterkere næringsrettet duodji, med økt lønnsomhet og økt omsetning av egenproduserte varer. En slik utvikling betinger at det blir lagt vekt på kompetanseheving, produktutvikling, markedsføring og salg. Sametinget fremforhandler en årlig næringsavtale for duodji,

med tiltak som tar sikte på utvikling av næringen i samsvar med de politiske mål og retningslinjer som er til enhver tid vedtatt i Sametinget.

3.3 Lovmessige og strukturelle rammebetingelser

3.3.1 Grunnloven § 108

Grunnlovens § 108 er en overordnet rettsregel som retter seg mot statens myndigheter og pålegger den norske stat en plikt til å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

I praksis betyr dette at statlige myndigheter er forpliktet til aktive tiltak i tilretteleggingen for samenes kulturutøvelse, og et vern mot en samepolitikk som truer grunnlaget for samisk språk og kultur. Grunnlovens § 108 begrenser statens handlefrihet både i lovgivningsprosesser og i forvaltningspraksis og er en resultatforpliktelse for en fortsatt levedyktig samisk kultur. Som en følge av vernet i Grunnlovens § 108 er forvaltningen forpliktet til å legge stor vekt på hensynet til den samiske kultur ved avgjørelsen av om inngrep skal foretas. Dette gjelder alltid, uansett om det følger direkte av inngrepshjemmelen eller ikke.

3.3.2 FNs erklæring om urfolks rettigheter

FNs erklæring om urfolksrettigheter fremstiller minstevilkårene som må være implementerte for at urfolk skal eksistere i fremtiden. Den fremmer mangfold, likeverd, likestilling. Erklæringen oppfordrer til samarbeid mellom stat og urfolk basert på rettferd, demokrati, respekt for menneskerettighetene, ikke-diskriminering og god tro. Den åpner opp for oppgjør med gammel urett utført mot urfolk med reparerende tiltak. Erklæringen anerkjenner urfolks kollektive rettigheter og maner til respekt for sentrale urfolksrettigheter som selvbestemmelse.

Urfolkserklæringa innhold er av bindende karakter. Dette både fordi den gjengir eksisterende og bindende internasjonale menneskerettigheter, generell internasjonal lov eller internasjonal sedvanerett som stater er forpliktet av.

Urfolkserklæringa vil kunne styrke dialogen mellom stater og urfolk. Dette fordi erklæringas fremmer dialog og partnerskap mellom urfolk og stater og legger til rette for fredfull relasjon mellom folkegrupper. Sametinget ser på erklæringa som et nyttig verktøy i sitt daglige arbeid, og er styrende for dialogen med statlige myndigheter og andre aktører både regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

FNs erklæring om urfolksrettigheter ble vedtatt av FNs Generalforsamling 13. september 2007. FN vedtok i 2010 å avholde en Verdenskonferanse om urfolk i 2014 (WCIP2014). Sametinget har vært sentral i urfolks mulighet til å forberede seg til WCIP2014, ikke minst gjennom å arrangere den forberedende konferansen for urfolk i Alta i 2013. Statene vedtok i september 2014 et sluttdokument med konkrete tiltak som skal sikre realisering av urfolks rettigheter i tråd med FNs erklæring om urfolks rettigheter.

3.3.3 Selvbestemmelsesrett

Samene har etter folkeretten rett til selvbestemmelse. Sametinget har, på vegne av samene, myndighet til å bestemme vår politiske stilling og fremmet vår økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling. Vår selvbestemmelsesrett kommer blant annet til uttrykk gjennom myndighetenes plikt til å konsultere i alle saker som kan berøre samene, som en rett til å delta i beslutningsprosesser som angår oss. Det er etter avtale mellom regjeringen og Sametinget fastsatt prosedyrer for konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sametinget. Selvbestemmelsen kommer og til uttrykk gjennom selvstyre og autonomi i form av lovfestet myndighetsutøvelse i saker som angår våre indre og lokale anliggende og i vårt internasjonale arbeid. Selvbestemmelsesretten åpner for at Sametinget i større grad enn i dag skal bestemme den økonomiske utviklingen, både for Sametinget som institusjon men også for det samiske folk.

3.4 Likestilling

Likestilling og likeverd ligger til grunn for Sametingets virksomhet. Sametinget arbeider for et likestilt samisk samfunn med like rettigheter, plikter og muligheter for kvinner og menn. For å oppnå reell likestilling, vil det i noen tilfeller være nødvendig å iverksette ulike tiltak for kvinner og menn. Likestilling berører alle samfunnsområder og skal være en integrert del av Sametingets arbeid. Tiltak som gjelder likestilling framkommer derfor under de ulike fagkapitlene i budsjettet.

4 Språk

Hovedmål:

- Økt antall språkbrukere og økt bruk av samiske språk.

Samiske språk er en av de viktigste bærebjelkene i det samiske samfunnet. Sametinget skal ha det overordnede ansvaret for organisering og finansiering av samisk språkarbeid. Det er en av våre hovedoppgaver å arbeide for at samiske språk styrkes og utvikles i fremtiden. Alle samer skal sikres tilgang til samiske språkarenaer, samiske tjenestetilbud og muligheter for å bruke sitt eget språk.

Samenes rett til å lære, bruke og utvikle sitt morsmål er en grunnleggende rettighet, som fortsatt ikke er realisert for mange samer. Sametinget har derfor tatt initiativ til en revidering av samelovens språkregler og en gjennomgang av ansvars- og myndighetsforhold for samiske språk. Dette er realisert gjennom et regjeringsoppnevnt utvalg.

Sametinget har i løpet av de siste årene tilrettelagt virkemiddelordningen slik at de skal ha større fokus på behovene i det samiske samfunnet. Det er avsatt egne midler til utviklingsprosjekter både for kommuner og fylkeskommuner innenfor forvaltningsområdet for samiske språk, samt for de samiske språksentrene. Erfaringer, tilbakemeldinger og evalueringer har gitt Sametinget innblikk i hvilke behov det samiske samfunnet har innenfor språkområdet. Dette ønsker Sametinget å imøtekomme på best mulig måte med de begrensede midlene som stilles til rådighet fra sentralt hold.

Sametinget ønsker å nå hovedmålet for samiske språk ved å fokusere på følgende innsatsområder:

- Ansvar for samiske språk.
- Rammebetingelser for samiske språk.
- Språkbrukere.
- Bruken av samiske språk.

4.1 Virkemidler til samisk språk

4.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 4.1.1 Samletabell språk

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Ansvar for samisk språk	0	0	0	400	400	-
Rammebetingelser for samisk språk	1 174	5 000	4 000	4 000	-1 000	-20,0 %
Språkbrukere	5 442	5 400	5 400	3 500	-1 900	-35,2 %
Bruken av samisk språk	69 655	70 565	68 565	70 964	399	0,6 %
Sum	76 271	80 965	77 965	78 864	-2 101	-2,6 %

4.1.2 Administrative ressurser – språkavdelingen

Lønn, reise og kompetanseheving for ansatte i språkavdelingen inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Språkavdelingen har to seksjoner:

- Seksjon for språk.
- Seksjon for terminologi og stedsnavn.

Seksjonene er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvaret for å iverksette strategiene innenfor fagområdet språk. Seksjonene har også forvaltningsansvar innenfor sine respektive fagområder.

Seksjon for språk har forvaltningsansvar innenfor disse områdene:

- Forvaltningen av tospråklighetstilskuddet til kommuner og fylkeskommuner i henhold til samelovens språkregler, samarbeidsavtaler og regelverk for tospråklighetstilskudd.
- Forvaltningen av direktetilskudd og utviklingstilskudd til samiske språksentre.
- Forvaltningen av søkerbaserte tilskudd til språkprosjekter.
- Forvaltningen av stipend til elever som har samisk i fagkretsen ved videregående skoler.
- Oppfølging av sametingsmelding om samiske språk.
- Oppfølging av samelovens språkregler.
- Arbeide for bedre rammebetingelser for samiske språk.
- Gjennomføre prosjekter i egen regi.
- Rapportere i henhold til internasjonale lover og avtaler.

Seksjon for språk disponerte 8 årsverk pr. 01.10.2014.

Seksjon for terminologi og stedsnavn har forvaltningsansvar innenfor disse områdene:

- Drift av den samiske stedsnavntjenesten i henhold til lov om stadnamn.
- Gi tilrådninger på samiske navn på offentlige institusjoner.
- Gi tilrådninger i bruk av samiske stedsnavn.
- Samisk språksamarbeid på nordisk nivå.
- Oppfølging og tiltak innen samisk språkteknologi.
- Gjennomføre prosjekter i egen regi.
- Intern språkpolitikk.
- Interne språktjenester i Sametinget.

Seksjon for terminologi og stedsnavn disponerte 9 årsverk pr. 1.10.2014.

4.2 Ansvar for samisk språk

Mål:

- Sametinget har ansvaret for utvikling av samisk språk.

Tabell 4.2 Samletabell - ansvar for samisk språk

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Evaluering av tospråklighetstilskuddet	0	0	0	400	400	-
Sum	0	0	0	400	400	-

Delmål 1:

- Sametinget har ansvar for å styrke og utvikle samiske språk.

For å utøve retten til selvbestemmelse over våre språk, må Sametinget ha avgjørende innflytelse over utformingen av de lovmessige, økonomiske og organisatoriske rammebetingelsene for de samiske språkene. Samtidig må Sametinget utøve selvstyre i form av myndighet til å fatte selvstendige beslutninger i samiske språkspørsmål.

Et bredt sammensatt offentlig utvalg nedsatt av regjeringen i september 2014 skal frem til februar 2016 gå gjennom gjeldende ordninger, tiltak og regelverk for de samiske språkene i Norge. Utvalget skal vurdere hvordan disse kan tilpasses dagens organisering av offentlig sektor og sikre funksjonelle og likeverdige offentlige tjenester på samisk.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Bistå språkutvalget med relevant informasjon de måtte ha behov for.
 - Samle informasjon om dagens situasjon og sende det til utvalget.
 - Delta på møter med språkutvalget.

Skal bidra til:

- At myndighet, rammebetingelser og ansvarsfordeling for samisk språk avklares.

Delmål 2:

- Den samisktalende befolkningen har reelle muligheter til bruk av samisk språk i kontakt med offentlig forvaltning.

Sametinget endret i 2011 tildelingskriteriene for tospråklighetstilskudd til kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk. Det ble underskrevet samarbeidsavtaler om bruken av utviklingstilskudd med den enkelte kommune i 2012. Det ble samtidig vedtatt å evaluere ordningen etter tre år. Evalueringen av tildelingskriteriene for tospråklighetstilskudd bør omfatte både beregningsregler, samarbeidsavtaler og den tredelte modellen for å se om ordningen i større grad har bidratt til aktive kommuner som driver språkutvikling. Evalueringen skal også ses i sammenheng med språkutvalgets arbeid og kommunereformen.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Et godt grunnlag for å vurdere tildelingskriterier for tospråklighetstilskudd til kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk.

- Evaluere forvaltningen av tospråklighetstilskuddet og tilhørende samarbeidsavtaler med kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk.

Skal bidra til:

- Gode rammevilkår for kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk.

Evaluering av tospråklighetstilskuddet

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
12900	Evaluering av tospråklighetstilskuddet	0	0	0	400	400	-
Sum		0	0	0	400	400	-

Delmål 3:

- God språkplanlegging med utgangspunkt i gode, kontinuerlige kartlegginger og faglige analyser.

God språkpolitikk må ta utgangspunkt i språksituasjonen i de ulike områdene og ta hensyn til at språkene står ovenfor ulike utfordringer i de forskjellige språkområdene. Dette vil vi ikke kunne gjøre uten god bakgrunnskunnskap og kartlegginger. For å utvikle gode språktiltak er det viktig å ha ordninger som kontinuerlig gir et bilde av bruken av samiske språk i de ulike språkområdene. Sametinget er gjennom sameloven forpliktet til å lage rapport til kongen hvert fjerde år om situasjonen for samiske språk.

I en faglig analyse av samfunnssituasjonen for samisk språk i Norge, kan det være nyttig å bruke UNESCOs metode for å analysere språksituasjoner. Organisasjonen har utarbeidet et redskap for å vurdere hvor sterkt eller svakt et språk står. Dette redskapet kan brukes til å differensiere mellom de forskjellige samiske språkene, og vil være en hjelp til å vurdere forskjeller i hvor sterkt språkene står i ulike geografiske områder.

I den sammenhengen peker Sámi allaskuvla og Faglig analysegruppe for samisk statistikk seg ut som aktuelle aktører, med den nærheten disse har til de samiske språkmiljøene.

Sametinget vil arbeide for at analysegruppen får ressurser til jevnlig kartlegging og analyse av situasjonen for og utviklingen av samiske språk i Norge.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Arbeide for at Faglig analysegruppe for samisk statistikk får ressurser til jevnlig å kartlegge og analysere situasjonen og utviklingen for samiske språk i Norge.
 - Kommunikasjon med Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Sámi allaskuvla og analysegruppa om kartlegging av samisk språksituasjon.
 - Kommunikasjon med sentrale myndigheter om finansiering av kartleggingen av språksituasjonen.

Skal bidra til:

- Et godt grunnlag for planlegging av språktiltak som tar utgangspunkt i de ulike språkområdene.

Delmål 4:

- Aktivt ombuds-, tilsyns- og klagefunksjon for samelovens språkregler.

Samelovens språkregler er ment å sikre at den enkeltes lovfestede rett til bruk av samiske språk i møte med det offentlige oppfylles. Erfaringene viser at til tross for disse reglene opplever enkeltpersoner brudd på regelverket, og at deres individuelle rettigheter ikke oppfylles.

Sametinget ser behov for en gjennomgang av både klageordningen og behovet for en tilsynsordning. Det skal også utredes om en ombudsfunksjon for samiske språk er formålstjenlig.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Foreta en gjennomgang av dagens klageordning og behovet for en tilsynsordning.
 - Kartlegge omfanget av mottatte klager til fylkesmennene og andre klageorganer, herunder til de eksisterende nasjonale og lokale ombudsordningene, slik som Likestillings- og diskrimineringsombudet, i forbindelse med språklig diskriminering og/eller mangel på samiskspråklig tilbud.
 - Kartlegge antall og hvilke type henvendelser Sametinget mottar hvor enkeltpersoner mener at deres individuelle rettigheter ikke oppfylles.

Skal bidra til:

- At enkeltpersoner får bruke samiske språk i møte med det offentlige.
- At enkeltpersoner får de rettighetene de har i henhold til ulike lovverk.

4.3 Rammebetingelser for samisk språk

Mål:

- Gode rammebetingelser for samiske språk.

Kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk mottar tospråklighetstilskudd fra Sametinget som skal sikre tospråklig tjenesteyting. Tospråklighetstilskuddet har ikke økt i samsvar med generell prisøkning i samfunnet. Samiske tall forteller 6 konkluderer med at kommunene reelt mottar mindre i tospråklighetstilskudd i 2012 enn det de gjorde i 2005. Sametinget vil arbeide for at rammene for tospråklighetstilskuddet øker.

De samiske språksentrene gjør en stor innsats i lokalmiljøet, og bidrar til stor aktivitet i form av språkkurs og møteplasser for samiske språk. Evalueringen av samiske språksentre viser behovet for at de samiske språksentrene sikres forutsigbar finansiering. Sametinget bidrar med midler til samtlige språksentre i dag, men forventer at også kommuner og fylkeskommuner bidrar med finansiering.

Det er igangsatt en rekke gode tilbud og tiltak i regi av ulike aktører som i dag er prosjektbaserte. Dette er tiltak som har vist seg å gi gode resultater og som bør sikres fast finansiering. Som eksempler kan nevnes:

- Det femårige voksenopplæringsprogrammet i regi av Sámi allaskuvla.

- Språkleir, språkbad og språkmentorer (giellačeahppi) spesielt i sør- og lulesamiske områder.

Sametinget vil arbeide for at slike tiltak sikres permanent finansiering.

Tabell 4.3 Samletabell - rammebetingelser for samisk språk

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Digitalisering av ordbøker og ordlister	0	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Čállinrávagirji - ny utgave	0	500	500	500	0	0,0 %
Sámi giellagáldu	1 174	2 500	2 500	2 500	0	0,0 %
Samisk offentlig utredning	0	1 000	0	0	-1 000	-100,0 %
Sum	1 174	5 000	4 000	4 000	-1 000	-20,0 %

Delmål 1:

- Samiske språk har gode økonomiske rammebetingelser.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arbeide for at rammeoverføringer fra staten til utvikling av samiske språk øker.
 - I samarbeid med KS arbeide for at staten øker tospråklighetstilskuddet og refusjonssatsen for opplæring i og på samisk.
- Arbeide for at språksentrene sikres faste forutsigbare finansierungsordninger.
 - Revidere sametingets regelverk for direktetilskudd til samiske språksentre
 - I samarbeid med språksentrene se på deres roller i arbeidet med å styrke og utvikle samiske språk.
 - Følge opp "Evaluering av samiske språksentre 2012".
- Tilrettelegge for fast drift av vellykkede prosjektbaserte språktiltak.
 - I samarbeid med Sámi Allaskuvla arbeide for at voksenopplæringsprogrammet blir en permanent ordning.
 - Arbeide for at dokumenterte vellykkede ordninger, som har vært prosjektfinansiert over mange år, får fast finansiering. Eksempler på slike ordninger er språkleir, språkbad og språkmentorer, spesielt i sør- og lulesamisk område.

Skal bidra til:

- At kommuner og fylkeskommuner har reell mulighet til å oppfylle samelovens språkregler.
- Tydelige ansvarsområder og forutsigbare rammer for samiske språksentre.
- Permanent voksenopplæringsprogram i samiske språk.
- Barn og unge får den språkstimuleringen som er nødvendig for å bli funksjonelt tospråklige også i områder der språket står svakt.

Delmål 2:

- Teknologiske løsninger som er tilrettelagt for samisk tegnsett.

Språkteknologiske løsninger er nyttige og gode hjelpemidler både ved språkbruk og språklæring. Gode språkteknologiske redskaper er viktige i styrkingen og utviklingen av samiske språk. Barn og unge bruker ny teknologi meget aktivt, og utbredelsen av digitale redskaper og programvarer er omfattende. Dette påvirker barnas språkbruk, og det er derfor viktig at språkteknologiske løsninger finnes også på samisk.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Bidra til at ny teknologi og digitale redskaper er tilpasset og utviklet for samiske språk.
 - Påpeke overfor sentrale myndigheter forventninger om at samisk tegnsett er tilrettelagt for teknologiske løsninger.
 - I kontakt med sentrale aktører arbeide for at samisk tastatur også er tilgjengelig på mobiltelefoner og nettbrett.

Skal bidra til:

- At samisk er et reelt språkvalg i alle offentlige databaser og programmer.
- At samiske språk brukes mer i sosiale medier og annet skriftlig materiell.

Delmål 3:

- Digitalisering av samisk terminologi og ordbøker.

Digitalisert samisk terminologi og ordbøker er nyttige og gode hjelpemidler for samisk språkbruk. Det er viktig at samisk terminologi og ordbøker er lett tilgjengelige på nett. Dette er med på å styrke bruken av samiske språk

Strategier med tilhørende tiltak:

- Formidling av innsamlede samiske ord, termer og stedsnavn.
 - Finansierte trykkingen av lulesamisk-norsk / norsk-lulesamisk ordbok v/Kintel.
 - Igangsette arbeidet med å digitalisere sørsamisk-norsk / norsk-sørsamisk ordbok.
 - I samarbeid med Divvun videreutvikle orddatabasen satni.org.
- I samarbeid med andre aktører tilrettelegge for terminologi- og stedsnavnkurs.
 - Gå i dialog med høgskoler/universitet om arrangering av kurs for innsamling og registrering av terminologi- og stedsnavn.

Skal bidra til:

- Å gjøre eksisterende terminologi lett tilgjengelig for allmennheten.
- Å styrke og øke bruken av samiske stedsnavn i områder der det finnes samiske stedsnavn, men hvor disse ikke er samlet inn.
- Økt bruk av samiske språk.

Digitalisering av ordbøker og ordlister

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
12700	Digitalisering av ordbøker og ordlister	a)	0	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum			0	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %

a) Prosjekt i egen regi. Midlene dekkes av Samefolkets fond.

Delmål 4:

- Oppdaterte og tilgjengelige hefter med råd for skriftlig språk for nordsamisk.

Čállinrávagirjjážat er nyttige og gode hjelpemidler for rettskrivning av nordsamisk språk. Med henvisning til regler og ved bruk av eksempler vil heftene være til hjelp for de som ønsker svar på språklige spørsmål. Dette gjelder blant annet bruk av skilletegn, andre skrivetegn og for orddeling. Čállinrávagirjjážat kommer også med råd til hvordan skrive stedsnavn i ulike kontekster. Disse heftene vil være til hjelp for alle som skriver nordsamisk.

Strategi med tilhørende tiltak:

- I samarbeid med språkarbeidere, forlag og lærebokforfattere revidere og kvalitetssikre innholdet i heftene.
 - Lede og delta aktivt i redigeringsarbeidet.
 - Finansiere trykking av heftene.
 - Distribuere heftene.

Skal bidra til:

- Tilgjengelige råd om nordsamisk rettskriving.

Čállinrávagirji - ny utgave

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
12800	Čállinrávagirji - ny utgave	a)	0	500	500	500	0	0,0 %
Sum			0	500	500	500	0	0,0 %

a) Prosjekt i egen regi

Delmål 5:

- Fungerende nordisk samarbeidsorgan som arbeider med termutvikling og normering.

En helhetlig språkpolitikk medfører også et godt samarbeid over landegrensene. Felles termutvikling og normering er viktig for sikring av et godt grunnlag for samiske språk.

I 2013 ble Sámi Giellagáldu etablert som et felles prosjekt i regi av Samisk parlamentarisk råd. Hovedoppgaven i prosjektperioden er felles termutvikling og -normering. For Sametinget er nordisk samarbeid viktig i sikringen av en felles plattform for samiske språk, slik at termene kan brukes på tvers av landegrensene. Målet er at termutvikling, kvalitetssikring og normering skjer gjennom nordisk samarbeid, der det er både faglig og språklig kompetanse.

Drift av det nordisk samiske språksamarbeidet vil blant annet bestå i språkrøkt, språkutvikling, terminologiarbeid, normering, navnetjenester, stedsnavn og informasjon i forbindelse med språkfaglige spørsmål.

Det nordiske samarbeidsprosjektet Sámi Giellagáldu ble avsluttet i juni 2014. Sametinget ser det som viktig at prosjektet gjenopptas og forlenges med det formål å oppnå en fast drift.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Styrke termutviklingen i samisk.
 - Bidra til fast finansiering av Sámi Giellagáldu.

Skal bidra til:

- Bevaring og styrking av felles grunnlag for samiske språk på tvers av landegrensene.

Nordisk samisk språksamarbeid

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik	
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
12000	Sámi Giellagáldu	a)	1 174	2 500	2 500	2 500	0	0,0 %
Sum			1 174	2 500	2 500	2 500	0	0,0 %

a) Prosjekt i egen regi

4.4 Språkbrukere

Mål:

- Økt antall språkbrukere.

Tabell 4.4 Samletabell - språkbrukere

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Samisk språkkampanje	1 701	1 400	1 400	500	-900	-64,3 %
Stipend til elever med samisk i fagkretsen i videregående skole	2 494	3 000	3 000	3 000	0	0,0 %
Talesyntese	1 000	1 000	1 000	0	-1 000	-100,0 %
Samisk orddatabase	247	0	0	0	0	-
Sum	5 442	5 400	5 400	3 500	-1 900	-35,2 %

Delmål 1:

- Samiske språk overføres mellom generasjoner i hjemmet.

Valg av hjemmespråk er et privat valg og kan bare gjøres av den enkelte. I arbeidet for å øke antall språkbrukere i samisk vil det være nødvendig med god informasjon og kunnskap om språkvalg og verdien av flerspråklighet. Økt kunnskap om flerspråklighet vil kunne bidra til at flere velger samisk som hjemmespråk. Erfaringer viser at mange er usikre i en slik situasjon, og mangel på veiledning og

informasjon kan føre til at samisk velges bort. Sametinget ser behovet for økt informasjon om flerspråklighet og nytteverdien av det både til foreldre, helsestasjoner og jordmødre.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Motivere foreldre til å velge samisk som hjemmespråk.
 - I samarbeid med kommuner utarbeide et informasjonshefte om språkvalg, flerspråklighet og verdien av språkkompetanse som distribueres rundt på helsestasjoner, fødeavdelinger og til foreldre.

Skal bidra til:

- Flere språkbrukere.
- Økt kunnskap om verdien av flerspråklighet.

Delmål 2:

- Motivere ungdom til opplæring i samisk og økt bruk av samisk språk

Språkkampanjen "Snakk samisk te'mæ" ble lansert i 2013. Kampanjens målgruppe er ungdom, både de som snakker samisk, kan litt samisk og de som ikke behersker samisk. Målet for kampanjen har vært å motivere og øke bruken av samisk, samt synliggjøring av samisk språk i sosiale media. Kampanjen har fått stor oppmerksomhet og har vært vellykket. Sametinget er fornøyd med at kampanjen skaper engasjement og oppmerksomhet rundt samisk språk. 24 språkambassadører har vært en aktiv del av kampanjen, og Sametinget ser stort nytte av at ungdom selv er med i arbeidet for å utvikle samisk språk.

Sametinget vil avrunde kampanjen i løpet av 2015. Det vil likevel være viktig å bevare merkevaren "Snakk samisk te'mæ" og bruke merkevaren aktivt i det videre språkarbeidet. Kampanjen har gitt mange nyttige erfaringer som det er viktig å ta med videre i arbeidet for å øke antall språkbrukere. Språkkampanjen har skapt økt interesse for opplæring i samisk språk, og stadig flere ønsker å lære seg et annet samisk språk enn det de selv har som morsmål. Det er viktig at samfunnet igangsetter tiltak som fanger opp denne økende interessen for språkopplæring, og at det finnes språkarenaer hvor unge får brukt språket. Sametinget vil derfor bidra til at det arrangeres en språkleir for ungdom.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Spre kampanjebudskapet og motivere flere ungdom til å lære seg samisk.
 - Oppsøke arenaer hvor samisk ungdom møtes.
- Sammen med språkambassadørene øke bevisstheten om viktigheten av å bruke samisk både muntlig og skriftlig.
 - Spre kampanjebudskapet til opplæringsinstitusjoner.
- Skape møteplasser for ungdom hvor de får lære og bruke samisk språk.
 - Arbeide for at det arrangeres språkleir for ungdom.
- Avrunde kampanjen og sette opp mål for videreføring av budskapet.
 - Markere avslutning for kampanjeperioden.
 - Ivareta erfaringer med planlegging og drift av kampanje.

Skal bidra til:

- Økt antall språkbrukere.

- Synliggjøre samiske språk på sosiale media.

Språkkampanjen "Sámás Muinna!"

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
12500	Samisk språkkampanje	1 701	1 400	1 400	500	-900	-64,3 %
Sum		1 701	1 400	1 400	500	-900	-64,3 %

a) Prosjekt i egen regi

Delmål 3:

- Samisktalende fagpersonell innenfor alle samfunnsområder.

Tilgang på språkkompetanse er en stor utfordring på alle samfunnsområder. Dette er særlig synlig innenfor opplæringssektoren, helsesektoren og rettsvesenet. Men gjelder også for flere andre statlige og regionale institusjoner som omfattes av forvaltningsområdet for samisk språk. Flere kommuner og fylkeskommuner har hatt vanskeligheter med å oppfylle sine forpliktelser etter samelovens språkregler. Også innen media og litteratur er tilgangen på samisk språkkompetanse lav. Det kreves et langsiktig, målrettet og konkret arbeid for å styrke tilgangen på samisk språkkompetanse, slik at samiske språk i større grad kan brukes i offentlig forvaltning og i det offentlige rom.

Det er behov for samisktalende fagpersoner innenfor alle samfunnsområder. Derfor er det viktig at ungdom, som er våre framtidige fagarbeidere, har sterk samiskspråklig kompetanse. For å motivere ungdom til å velge samisk som fag i videregående skole, bevilger Sametinget stipend til elever som har samisk i fagkretsen. De siste årene har antallet elever i videregående skole som har samisk i fagkretsen økt. Dette kan gi indikasjoner på at stipendet motiverer elever til å velge samisk.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Arbeide for økt rekruttering av samisktalende personell.
 - Forvalte stipend til elever som har samisk som fag i videregående skole.

Skal bidra til:

- Flere elever i videregående skole velger samisk som fag.
- Flere elever i videregående skole velger samisk språk i fagkretsen.
- Øke antall elever i videregående skole som velger opplæring i samisk.

Stipend til elever som har samisk som fag i videregående skole

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
11100	Stipend til elever med samisk i fagkretsen i videregående skole	2 494	3 000	3 000	3 000	0	0,0 %
Sum		2 494	3 000	3 000	3 000	0	0,0 %

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for stipend til elever med samisk i fagkretsen i videregående skole.

4.5 Bruken av samisk språk

Mål:

- Samisk språk brukes aktivt på alle samfunnsområder.

Tabell 4.5 Samletabell - bruken av samisk språk

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Tospråklighetstilskudd til kommuner	43 329	43 329	41 329	43 329	0	0,0 %
Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner	5 075	5 100	5 100	5 100	0	0,0 %
Samisk språksentre	12 873	14 076	14 076	14 375	299	2,1 %
Språkprosjekter	7 928	7 610	7 610	8 160	550	7,2 %
Skrive- og lesehjelp for eldre	a)	450	450	0	-450	-100,0 %
Sum	69 655	70 565	68 565	70 964	399	0,6 %

a) Skrive og lesehjelp for eldre er i 2015 et tiltak under tilskudd til språkprosjekter.

Delmål 1:

- Den samiske befolkningen i forvaltningsområdet for samisk språk har en reell mulighet til å bruke samisk i møte med offentlig forvaltning.

Kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk er viktige samarbeidspartnere i arbeidet for å styrke samiske språk lokalt. Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med alle kommuner og fylkeskommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet angående bruken av tospråklighetsmidler. Samarbeidsavtalene ble underskrevet i februar 2012. Avtalene tar utgangspunkt i de pliktene kommuner og fylkeskommuner har etter samelovens språkregler. Samarbeidsavtaleperioden forlenges i ytterlige to år for å skape et godt grunnlag for en evaluering av ordningen i 2016.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Finansiere arbeidet som kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk gjør for utvikling av samisk språk.
 - Følge opp samarbeidsavtalene med kommunene og fylkeskommunene.
 - Bidra med finansiering av tospråklighet i kommunene og fylkeskommunene.

Skal bidra til:

- At befolkningen i forvaltningsområdet for samisk språk skal kunne bevare og utvikle sitt språk.

- At befolkningen i forvaltningsområdet for samisk språk betjenes på samisk i møte med det offentlige.
- Kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk arbeider aktivt med å synliggjøre og øke bruken av samiske språk i det offentlige rom.

Tospråklighetstilskudd til kommuner

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
10000	Kautokeino kommune	a)	7 554	6 459	6 459	6 567	108	1,7 %
10001	Karasjok kommune	a)	7 320	6 113	6 113	6 090	-23	-0,4 %
10002	Tana kommune	a)	5 082	3 785	3 785	3 746	-39	-1,0 %
10003	Porsanger kommune	a)	5 313	3 534	3 534	3 453	-81	-2,3 %
10004	Nesseby kommune	a)	3 021	2 509	2 509	2 500	-9	-0,4 %
10005	Kåfjord kommune	a)	3 476	2 559	2 559	2 587	28	1,1 %
10006	Tysfjord kommune	a)	3 021	2 422	2 422	2 450	28	1,2 %
10007	Snåsa kommune	a)	3 021	1 798	1 798	1 764	-34	-1,9 %
10008	Lavangen kommune	a)	3 021	1 717	1 717	1 739	22	1,3 %
10009	Røyrvik kommune	a)	2 500	1 601	1 601	1 601	0	0,0 %
10010	Utviklingstilskudd	b)	0	10 832	8 832	10 832	0	0,0 %
Sum			43 329	43 329	41 329	43 329	0	0,0 %

a) Direkte tilskudd. Utgjør basisdelen og betjeningsdelen av tospråklighetstilskuddet, i henhold til samarbeidsavtale.

b) Utviklingsdelen av tospråklighetstilskuddet. Fordeles av sametingsrådet i henhold til samarbeidsavtale og aktivitet.

Tospråklighetstilskudd til fylkeskommuner

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
10050	Finnmark fylkeskommune	a)	1 375	956	956	956	0	0,0 %
10051	Troms fylkeskommune	a)	1 200	956	956	956	0	0,0 %
10052	Nordland fylkeskommune	a)	1 300	956	956	956	0	0,0 %
10053	Nord-Trøndelag fylkeskommune	a)	1 200	956	956	956	0	0,0 %
10054	Utviklingstilskudd	b)	0	1 276	1 276	1 276	0	0,0 %
Sum			5 075	5 100	5 100	5 100	0	0,0 %

a) Direkte tilskudd. Utgjør basisdelen og betjeningsdelen av tospråklighetstilskuddet, i henhold til samarbeidsavtale.

b) Utviklingsdelen av tospråklighetstilskuddet. Fordeles av sametingsrådet i henhold til samarbeidsavtale og aktivitet.

Beregningsgrunnlaget for tospråklighetstilskuddet til kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk er tredelt. Det består av én basisdel, én betjeningsdel samt én utviklingsdel. Basisdelen deles likt mellom alle kommunene. Antall elever med samisk som første- og andrespråk og antall innmeldte i Sametingets valgmanntall i hver kommune legges til grunn ved beregning av betjeningsdelen.

For fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samisk språk er beregningsgrunnlaget todelt og består av én basis- og betjeningsdel samt én utviklingsdel. Basis- og betjeningsdelen deles likt mellom alle fylkeskommunene.

For 2015 tildeles utviklingsdelen til kommunene og fylkeskommunene på bakgrunn av samarbeidsavtalene, aktivitetsplanene og rapporterte resultater for 2013.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tospråklighetstilskudd til kommuner og fylkeskommuner.

Delmål 2:

- Samiske språksentre arbeider aktivt med språkutvikling i sine virkeområder.

De samiske språksentrene spiller en viktig rolle i utviklingen av samiske språk. De er særlig viktige for nærmiljøet og skaper stor aktivitet i sine områder. Språksentrene er viktige og effektive samarbeidspartnere for Sametinget for å gjennomføre språkpolitikken. utfordringene for språksentrene er mangel på forutsigbare rammebetingelser. Evalueringen av språksentrene, utført av Norut Alta-Áltá i 2012, bekrefter behovet for økte økonomiske og menneskelige ressurser. For å imøtekomme denne utfordringen er det i budsjettet satt inn et aktivitetstilskudd i tillegg til direktetilskudd til de samiske språksentrene, og det er igangsatt et arbeid med revidering av retningslinjer for direktetilskudd til samiske språksentre.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Arbeide for at språksentrene sikres faste forutsigbare finansieringsordninger.
 - Administrere direktetilskudd og aktivitetstilskudd til samiske språksentre.
 - Revidere sametingets regelverk for direktetilskudd til samiske språksentre.
- I samarbeid med språksentrene se på deres roller i arbeidet med å styrke og utvikle samisk språk.
 - Følge opp "Evaluering av samiske språksentre 2012".

Skal bidra til:

- Økt bruk og synliggjøring av samiske språk i språksentrenes virkeområde.

Tilskudd til samiske språksentre

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
10100	Porsanger - Sámi giella- ja kulturguovddáš	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10101	Kárfjord – Sámi giellaguovddáš	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10102	Tysfjord – Árran julevsáme guovdásj	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10103	Evenes – Várdobáiki sámi guovddáš	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10104	Nesseby – Isak Saba guovddáš	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10105	Tana – Samisk nærings- og utredningscenter AS	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10106	Tromsø – Gáisi Giellaguovddáš	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10107	Røros – Aajege - Saemien gieles- jih maahoejearge	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10108	Alta – Álttá Sámi Giellaguovddáš	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10109	Lavangen - Ástávuona giellagoahtie	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10110	Snåsa - Gielem nastedh	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10111	Røyrvik - Gielearenie	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10112	Storfjord - Storfjord språksenter	a)	752	852	852	875	23	2,7 %
10113	Aktivitetstilskudd		3 097	3 000	3 000	3 000	0	0,0 %
Sum			12 873	14 076	14 076	14 375	299	2,1 %

a) Direkte tilskudd

Beregningsgrunnlaget for språksentrene er todelt: basisdel og aktivitetsdel. Basistilskuddet er en rammefinansiering og brukes til basisoppgaver og planlegging av utviklingsarbeid. Med basistilskuddet planlegger og tilrettelegger språksentret tiltak og metoder som er tilpasset eget arbeidsfelt/region. Aktivitetstilskudd til språksentrene utbetales på grunnlag av budsjettbehovet og aktivitetsplanene til språksentrene. Aktivitetsdelen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til samiske språksentre.

Delmål 3:

- Samiskspråklige aktiviteter i nærmiljøene.

Aktive lokalmiljø som arbeider for styrking og utvikling av samiske språk er sentrale i samisk språkoppygging. Mangfold av språktiltak i lokalmiljøene skaper tilbud for befolkningen lokalt og danner grunnlag for aktive språkmiljø. Språksituasjonen i de ulike språkområdene er svært forskjellig, og det er viktig at språktiltak tilpasses de ulike områdene. Gjennom tilskuddsordninger hvor tilskuddsmottaker er lokale aktører sikrer man i større grad at tiltak forankres i behovene i de ulike språkområdene.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Skape et mangfold av språkarenaer for samiske språk.
 - Bidra med finansiering av tiltak som skaper gode språkarenaer.

- Skape læringsarenaer for opplæring i samiske språk.
 - Bidra med finansiering av språkopplæringstiltak utenfor skolen.
 - Bidra til språk,- IT-, og datakurstilbud til samisktalende.
- Språkbærere brukes aktivt som ressurs i språkopplæring.
 - Bidra med finansiering av tiltak hvor språkbærere brukes aktivt.
- Skape gode språkrøktstiltak.
 - Bidra med finansiering av gode språkrøktstiltak for barn og unge.
 - Bidra med finansiering av oversetting av bibelen til sørsamisk.
- Arbeide for at ny teknologi og digitale verktøy tilpasses og utvikles for samisk språkvalg.
 - Bidra med finansiering av utvikling av språkapplikasjoner.
- Intensivere arbeidet med innsamling og dokumentasjon av samisk terminologi og samiske stedsnavn.
 - Bidra med finansiering av stedsnavnprosjekter.
 - Bidra med finansiering av terminologiprosjekter.
 - Bidra med finansiering av stedsnavnsprosjekter for enkeltpersoner, bygdelag, og lignende i forbindelse med Finnmarkskommisjonens arbeid.
- Arbeide for at samiskspråklige eldre har tilbud om skrive- og lesehjelp.
 - Bidra med finansiering av prosjekter som bidrar til at samiskspråklige eldre får hjelp til å kommunisere muntlig og skriftlig med private eller offentlige institusjoner.
- Bidra til at eldre på institusjon får tilbud om samisk språkaktivitet.
- Bidra til utviklingsprosjekter innenfor samiskspråklige medietilbud.

Skal bidra til:

- Styrke og øke bruken av samiske språk.
- At flere lærer seg samisk.
- Flere arenaer hvor samisk brukes.

Tilskudd til språkprosjekter

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
11000	Språkprosjekter	a) b)	7 928	7 610	7 610	8 160	550	7,2 %
Sum			7 928	7 610	7 610	8 160	550	7,2 %

a) Søkerbasert tilskudd

b) RR 2013, Bud 2014 og Rev 2014 inneholder avsetning samefolkets fond. For 2015 brukes kr 1700 000 av avsetning Samefolkets fond.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til språkprosjekter.

Delmål 4:

- Aktiv skrive- og lesehjelp for eldre.

Kautokeino kommune har drevet et pilotprosjekt fra 2012 til 2014 for å kartlegge behovet for et slikt tilbud. Ordningen er evaluert av kommunen og Sametinget, hvor konklusjonen er at behovet er der, men i mindre omfang enn antatt. Det er også påvist at eldre har behov for hjelp til håndtering av digitale verktøy, i tillegg til skrive- og lesehjelp. Pilotprosjektet avsluttes i 2014. Sametinget ser ikke at

dette er en ordning som Sametinget har ansvaret for å drifte alene, men at kommunene sammen med regionale og sentrale myndigheter imøtekommer dette behovet. Sametinget vil bistå i dette arbeidet. Prosjekter som bidrar til at samiskspråklige eldre får hjelp til å kommunisere muntlig og skriftlig med private eller offentlige institusjoner er prioritert under tilskudd til språkprosjekter.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Bidra til at ordningen med skrive- og lesehjelp for eldre blir en permanent ordning.
 - Sammen med kommunene ta kontakt med arbeidsdirektoratet for å påpeke behovet for skrive- og lesehjelp.
 - Dersom kommunen ønsker det, tilrettelegge for at deler av tospråklighetstilskuddet kan brukes til dette.
- Etablere et tettere samarbeid med organisasjoner som arbeider med å forbedre og kartlegge samiske utdanningsskadelidtes situasjon, og fremme tiltak som bidrar til rettferdighet og oppreisning for de utdanningsskadelidte.

Skal bidra til:

- At samiskspråklige eldre får hjelp til å kommunisere muntlig og skriftlig med private og offentlige institusjoner.
- At skrive- og lesehjelp ordningen blir en permanent ordning.

Delmål 5:

- Undersøkelseskomisjon for fornorskningpolitikken.

Fornorskningpolitikken har hatt en enorm innvirkning på det samiske samfunnet, og har blant annet medført at mange samer er blitt fratatt og fått krenket sin samiske identitet og mistet muligheten til å lære seg samisk. De sjøsamiske områdene ble ekstra hardt rammet. Fornorskningpolitikken har hatt en negativ innvirkning på flere generasjoner samers bruk av samisk språk, og påført det samiske samfunnet store utfordringer. Sametinget ser at det er behov for en offentlig undersøkelse og kartlegging av fornorskningspolitikken målsettinger, gjennomføring og virkemidler ovenfor samene, samt virkningene av denne politikken. Det er særlig behov for en kartlegging av faktiske forhold for blant andre samiske internatbarn og elever, sett i lys av barnas rettigheter etter nasjonal og internasjonal rett. Det bør kartlegges hvor og hvilke strukturer fra fornorskningssystemet som enda henger igjen i dagens systemer.

Strategi med tilhørende tiltak:

- I samarbeid med Kommunal- og moderniseringsdepartementet og andre relevante departementer, igangsette en offentlig undersøkelse av hvilke virkninger manglende opplæring av samer og fornorskningspolitikken har hatt for det samiske folk, herunder fornorskningspolitikken målsettinger, gjennomføring og virkemidler ovenfor samene, og vurdere funnene i lys av norsk lovgivning og de folkerettslige forpliktelser som Norge var og er bundet av.

5 Kultur

Hovedmål:

- Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv av god kvalitet som er tilgjengelig for alle.

Sametingets hovedoppgave i kulturpolitikken er å legge til rette for å utvikle samisk kunst- og kulturaktivitet. Sametinget skal være en av de viktigste premissgiverne for utviklingen av samisk kunst og kultur. Nasjonale, regionale og lokale myndigheter har også ansvar for at samisk kunst og kultur har de samme utviklingsmulighetene som øvrig kunst- og kulturliv i Norge.

I kulturpolitikken vil Sametinget arbeide for gode rammevilkår for samiske kunstnere og forsterke samiske kulturinstitusjoner. Arbeidet med samisk idrett og samiske media er også satsninger innenfor kulturfeltet.

Sametingets ansvar for utvikling av samisk kunst, er å sørge for at kunstnerne har gode og forutsigbare rammevilkår for sin virksomhet. Kunstneravtalen mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd er etablert for å arbeide sammen med kunstnerne om prioriteringer for å styrke samisk kunst. Utviklingen av kulturnæringer handler i stor grad om rammebetingelsene for samiske kunstnere. Kulturnæring er noe som i stor grad berører både Sametingets satsing på næring og på kultur, og blir derfor omtalt begge steder.

Sametinget vil legge til rette for utvikling av samiske kultur- og ungdomsorganisasjoner. Gjennom tilskudd til Noereh! styrkes det finansielle grunnlaget for organisasjonen.

Samiske kultur- og kulturformidlingsinstitusjoner er viktige arenaer når samisk kultur ivaretas, utvikles og presenteres for allmennheten på ulike måter. Institusjonene er et av grunnlagene i samfunnsorganiseringen, og det er viktig at ressursene utnyttes effektivt og at arbeidet som utføres er av høy kvalitet. Sametinget vil også arbeide for at prioriterte byggeprosjekter blir realisert.

I 2015 vil de samiske museene bli prioritert, både direkte til de enkelte museene, til nettverk mellom museene og til tilbakeføringsprosjektet Bååstede. Bååstede er ikke bare en satsing for museene, men for hele det samiske folk, som får gjenstander tilbakeført til Sápmi.

De samiske institusjonene er sentrale i utviklingen av det samiske samfunn og arbeidet med styrking av disse fortsetter i 2015. Sametingsrådet vil legge fram en melding i 2015 som underbygger denne satsingen. Vi har et godt samarbeid kunstnerorganisasjonene hvor kunstneravtalen er et sentralt verktøy. Sametingets mål er at Samisk kunstnerråd over tid skal styrkes og utvikles med oppgaver og ansvar. Forfatterskapsprosjektet er et eksempel på et samarbeidsprosjekt med Samisk kunstnerråd, hvor målet er å få fram god samisk litteratur.

Sametinget vil vie samisk media større oppmerksomhet i 2015 og vil blant annet fremme en sak om det for plenum. Samisk idrett er viktig for samisk ungdom, både som identitetsbygger og for styrket selvfølelse, men også i et folkehelseperspektiv. Sametinget vil derfor legge til rette for en grundig drøfting av samisk idrett i 2015.

Sametinget ønsker å nå hovedmålet for kultur ved å fokusere på følgende innsatsområder:

- Tydeligere ansvar for samisk kultur.
- Gode rammevilkår for samiske kunstnere.
- Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur.
- Verdiskaping og vekst i kulturnæringer.

5.1 Virkemidler til kultur

5.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 5.1.1 Samletabell - kultur

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15- 14	i %
Gode rammevilkår for samiske kunstnere	21 238	21 408	21 408	21 100	-308	-1,4 %
Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelser av samisk kultur	69 516	74 968	74 677	78 969	4 001	5,3 %
Samisk idrett	1 138	2 427	2 427	2 207	-220	-9,1 %
Samiske medier	3 546	3 765	3 765	3 867	102	2,7 %
Sum	95 438	102 568	102 277	106 143	3 575	3,5 %

5.1.2 Administrative ressurser - seksjon for kultur

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for kultur inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for kultur er en del av avdeling for næring, kultur og helse (EKD). Avdelingen har tre seksjoner:

- Seksjon for næring.
- Seksjon for kultur.
- Seksjon for helse.

Seksjon for kultur er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvaret for å iverksette strategiene innenfor fagområdet kultur. Dette går fram av de administrative oppgavene i kapitlene nedenfor.

Seksjonen har også forvaltningsansvar innenfor disse områdene:

- Forvaltning av direkte tilskudd til samiske kulturhus, festivaler, idrett, teater, museer, publikasjoner og medier.
- Forvaltning av søkerbaserte tilskudd til kulturprosjekter, herunder tilskudd til samiske forlag og arenaer for kunst- og kulturformidling.
- Forvaltning av kunstneravtalen.

I tillegg har seksjonen ansvaret for:

- Oppfølging av Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU).

Seksjon for kultur disponerte 9 årsverk pr. 1.10.2014.

5.2 Et tydeligere ansvar for samisk kultur

Mål:

- Sametinget er en av de viktigste premissgiverne for utviklingen av samisk kunst og kultur.

Sametinget verken kan eller vil ha ansvaret for samisk kunst og kultur alene. Nasjonale, regionale og lokale myndigheter har også ansvar for at samisk kunst og kultur har de samme utviklingsmulighetene som øvrig kunst- og kulturliv i Norge.

En stor utfordring for Sametinget i kulturpolitikken er vårt manglende handlingsrom når det gjelder å utvikle samisk kunst og kultur. Dette begrenses blant annet av manglende budsjettprosedyrer mellom Sametinget og regjeringen. Samisk kultur inkluderes ikke naturlig i ulike planer, satsninger og organer innen kulturfeltet initiert av nasjonale myndigheter og gis ikke gode nok vilkår for vern og utvikling gjennom deres kulturpolitikk. For å kunne ha en aktiv og utviklende kulturpolitikk, er det behov for en større avklaring av og bevissthet rundt Sametingets og andre offentlige aktørers ansvar og rolle når det gjelder samisk kunst og kultur. Sametingets samhandling med andre offentlige myndigheter i kulturpolitikken er sentralt her.

Delmål 1:

- Reelle forhandlinger med regjeringen om bevilgningene til samisk kunst og kultur.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Regjeringens og Sametingets ansvar for samisk kultur tydeliggjøres gjennom forhandlinger mellom partene.
 - Videreutvikle dialogen med Kulturdepartementet om Sametingets prioriteringer og budsjett for kultur.
 - Gjennomføre to samordningsmøter i 2015.

Skal bidra til:

- Styrke forståelsen i regjeringen for Sametingets behov og prioriteringer innenfor kulturfeltet.

Delmål 2:

- Samisk kultur har en naturlig og viktig plass i regjeringens generelle og overordnede kulturpolitikk.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Øke bruken av konsultasjonsavtalen i dialogen med regjeringen på kulturfeltet.

- Avklare hensiktsmessig bruk av konsultasjonsavtalen på kulturfeltet med Kulturdepartementet.
- Arbeide aktivt for å kunne bidra i ulike strategiske og politiske prosesser hva angår kulturpolitikk i regjeringen.

Skal bidra til:

- At samisk kultur er en selvsagt del av den nasjonale, regionale og lokale kunst- og kulturformidlingen.

Delmål 3:

- Regionale og lokale myndigheter bidrar til felles utvikling av samisk kunst, kulturliv og samiske kulturinstitusjoner.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Synliggjøre regionale myndigheters ansvar for samisk kunst og kultur gjennom samarbeidsavtalene.
 - Arbeide for gode strategier og tiltak for kultur i samarbeidsavtalene med fylkeskommunene og byer.
 - Bidra med finansiering av samiske kulturtiltak i samarbeid med fylkeskommunene.
- Arbeide for godt samarbeid med regionale og lokale myndigheter om utviklingen av samisk kunst og kultur.
 - Gjennomføre møter med fylker og kommuner med mål om større ansvarliggjøring når det gjelder bidrag til samisk kunst og kulturinstitusjoner.

Skal bidra til:

- Konkrete kunst- og kulturprosjekter med regional finansiering er fremmet i inngåtte samarbeidsavtaler med kommuner og fylkeskommuner.

5.3 Gode rammevilkår for samiske kunstnere

Mål:

- Et mangfold av samiske kunst- og kulturuttrykk av god kvalitet skapes, utøves, formidles og oppleves.

Sametingets ansvar når det gjelder utvikling av samisk kunst, er å sørge for at kunstnerne har gode og forutsigbare rammevilkår for sin virksomhet. Sametingets viktigste verktøy i denne sammenheng er våre økonomiske virkemidler, men også påvirkningsmuligheten vi har gjennom dialog, kontakt og samarbeid med andre offentlige myndigheter.

Sametinget ser det som naturlig i politikkkutformingen å ha en nær dialog med kunst- og kulturlivet som skal resultere i en aktiv dialog med samiske kunstnerorganisasjoner om politikk- og strategiutvikling. Dette skal medføre til at man får sterke samiske kunstnerorganisasjoner med høy oppslutning blant kunstnere.

Tabell 5.3 Samletabell - rammevilkår for samiske kunstnere

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Samisk kunstneravtale	6 520	6 870	6 870	7 100	230	3,3 %
Tilskudd til joik og samisk musikk	7 886	9 038	9 038	2 500	-6 538	-72,3 %
Tilskudd til litteratur	1 283	0	0	6 000	6 000	-
Forfatterskap	0	500	500	700	200	40,0 %
Noereh!	0	0	0	125	125	-
Tilskudd til kulturtiltak	5 549	5 000	5 000	4 675	-325	-6,5 %
Sum	21 238	21 408	21 408	21 100	-308	-1,4 %

Delmål 1:

- De samiske kunstnerne har gode og forutsigbare rammevilkår for sin virksomhet.

Sametingets mål er å sørge for at kunstnere har gode og forutsigbare rammevilkår for sin virksomhet. Et av de viktigste virkemidlene for dette er kunstneravtalen. En evaluering av kunstneravtalen, utført av Norut Alta-Áltá i 2012, viser at avtalen har vært viktig for å sikre noen faste rammer og ordninger for samisk kunst, men at avtalen også kan virke konserverende og at det er behov for skape større rom for dynamikk.

Kunstneravtalen mellom Sametinget og Samisk kunstnerråd er etablert for å samarbeide med kunstnerne om prioriteringer for å styrke samisk kunst. Sametinget arbeider for å styrke kunstneravtalen som redskap for satsning på samisk kunst. For Sametinget er det viktig at Samisk kunstnerråd styrkes og utvikles til en sterk kunst- og kulturorganisasjon som aktivt kan fremme utvikling av samisk kunst- og kulturliv.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Gjennom kunstneravtalen og et tett samarbeid med kunstnerorganisasjonene utvikle et godt og mangfoldig samisk kulturliv og legge til rette for skaping og formidling av samisk kunst og kultur.
 - Følge opp kunstneravtalen som er inngått for 2015. Avtalen har en økonomisk ramme på kr 7,1 mill. som er økning på kr 230 000 fra 2014.
- Utvikle kunstneravtalen som et viktig instrument for utvikling av samisk kunst og kultur.
 - Gjennom kunstneravtalen gi Samisk kunstnerråd muligheter for å ta et større ansvar for utviklingen av samisk kunst og kultur.
 - Gjennomføre forhandlinger med kunstnerorganisasjonene med sikte på å få en kunstneravtale som alle parter er tilfreds med og som fremmer samisk kunst og kultur.
 - Gjennomføre årlig dialogmøte med samiske kunstnerorganisasjoner.
- Skape arenaer for samarbeid mellom samiske kunstnere og andre kunstnere regionalt og nasjonalt.

- Sametinget arrangerer annet hvert år en kunstnerkonferanse for å fremme samarbeidet mellom kunstnerne og Sametinget og mellom kunstnerne.

Skal bidra til:

- At samiske kunstnere opplever at rammebetingelser som lønnsomhet og faglig utvikling er bedret over tid.
- At samiske kunstnere og Samisk kunstnerråd (SDR) opplever at forhandlingene og kunstneravtalen har større dynamikk og rom for utvikling.

Samisk kunstneravtale

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
19000	Kunstfond	a)	700	700	700	700	0	0,0 %
19010	Stipend til samiske kunstnere	a)	2 450	2 600	2 600	2 850	250	9,6 %
19020	Driftsstøtte til kunstnerorg. og Samisk kunstnerråd, inkl. støtte til fagkonsulenter (faglig veiledning)	a) c)	2 450	2 350	2 350	3 500	1 150	48,9 %
19050	Visningsvederlag	a)	50	50	50	50	0	0,0 %
19030	Innkjøpsordning av billedkunst og dáiddaduodji	b) d)	370	370	370	0	-370	-100,0 %
19040	Fagkonsulenter (Faglig veiledning)	a) c)	500	800	800	0	-800	-100,0 %
Sum			6 520	6 870	6 870	7 100	230	3,3 %

a) Disse virkemidlene forvaltes av Samisk kunstnerråd

b) Disse virkemidlene forvaltes av RidduDuottarMuseum

c) Støtte til fagkonsulenter (faglig veiledning) er flyttet til aktivitet 19020. Inneholder regnskapstall for Ordning for samisk skjønnlitteratur, samisk musikk og joik og andre forhold

d) Denne aktiviteten flyttes over til direktetilskuddet til RidduDuottarMuseum

Delmål 2:

- Joik og samisk musikk av god kvalitet som er lett tilgjengelig for et større publikum.

Sametinget vil støtte opp om joik og samisk musikk som en sentral del av samisk kunst og kulturutøvelse. Joik og samisk musikk fremmes på ulike måter og på stadig nye arenaer. Den teknologiske utviklingen utfordrer både musikkbransjen og Sametinget til å støtte opp om musikk som fremmes og utgis på nye plattformer. Det er et mål at Sametingets virkemidler både skal bidra til utgivelser på ulike former og fremmes på konserter, festivaler og lignende, som bidrar til at joik og samisk musikk gjøres kjent også i nye markeder.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Fremme kvalitativt god joik og samisk musikk.
 - Bidra med finansiering av gode joik- og musikkutgivelser.
- Fremme samiske musikere.
 - Bidra med finansiering til turneer, konserter m.m.

- Bidra med artisthonorar og reisestøtte til samiske artister og kunstutøvere i samfinansiering med arrangøren.

Skal bidra til:

- Flere lyttere av joik og samisk musikk.
- Flere samiske musikere.
- Flere utgivelser av kvalitativt god samisk musikk.
- At samiske musikere og samisk musikk fremmes på ulike scener.

Tilskudd til joik og samisk musikk

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
17012	Tilskudd til joik og samisk musikk	a) b) c)	7 886	9 038	9 038	2 500	-6 538	-72,3 %
Sum			7 886	9 038	9 038	2 500	-6 538	-72,3 %

a) Søkerbasert tilskudd

b) RR 2013 inneholder musikk, litteratur og tegneserier

c) Bud 2014 og Rev 2014 inneholder musikk og litteratur

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til joik og samisk musikk.

Delmål 3:

- Fremme kvalitativt god litteratur som er tilgjengelig på samisk.

Sametinget vil arbeide for å stimulere til flere samiskspråklige utgivelser av skjønnlitteratur for unge.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Fremme samiskspråklige utgivelser av skjønnlitteratur.
 - Bidra med finansiering av samiskspråklige utgivelser av skjønnlitteratur.
- Utvikle ordninger for oversetting av litteratur til samisk.
 - Bidra med finansiering av oversetting av litteratur til samisk.
- Rekruttering av unge samiske forfattere.
 - Bidra med finansiere prosjekter som fremmer forfatterskap.
 - Stimulere til flere skjønnlitterære bokutgivelser ved å etablere et prosjekt i egen regi, med mål om å rekruttere forfattere som skriver på samisk. Prosjektet skal bidra til at yngre forfattere får en reell mulighet til manusutvikling gjennom veiledning, kompetanseutvikling og nettverkssamlinger. I løpet av prosjektperioden skal deltakerne gis høy grad av ferdighet i kunstnerisk skriving og fremdrift av egne manus, det avsettes tid og rom for dette andre året av prosjektet.
- Fremme utgivelser av samiskspråklige tegneserier.
 - Finansiere samiskspråklige tegneserier som retter seg mot barn.

Skal bidra til:

- Flere lesere av samisk litteratur og tegneserier.

- Samisk litteratur skal være lett tilgjengelig.
- Få fram inntil 5 nye unge samiske forfattere som skriver litteratur av god kvalitet.

Tilskudd til litteratur

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
17010	Tilskudd til litteratur	a) b)	1 283	0	0	6 000	6 000	-
Sum			1 283	0	0	6 000	6 000	-

a) Søkerbasert tilskudd

b) Litteratur var tidligere under samme ordning som musikk. For 2015 brukes kr 1350 000 av bevilgning Samefolkets fond til litteratur.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til litteratur.

Forfatterskap

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
17050	Forfatterskap	a)	0	500	500	700	200	40,0 %
Sum			0	500	500	700	200	40,0 %

a) Prosjekt i egen regi. Midlene dekkes av samefolkets fond.

Delmål 4:

- Et godt og variert kunst- og kulturuttrykk som bidrar til et samisk mangfold.

For det samiske samfunnet er det viktig at samisk kultur fremmes gjennom mange og ulike kulturarrangement rundt om i landet, både større byer og tettsteder.

Et levende og mangfoldig samisk kunst- og kulturliv er ikke bare et mål for samepolitikken men også en viktig verdi. Kunst og kultur er kilder til inspirasjon, refleksjon, kunnskap og opplevelse for alle aldersgrupper. Et variert kulturtilbud for samiske barn og unge er viktig for en god oppvekst, og det gir inspirasjon til å arbeide for og med samisk kunst og kultur også senere i livet. Samiske eldre er ressurspersoner i all kulturaktivitet og spesielt i tradisjonelle kunst- og kulturuttrykk.

Et mangfoldig samisk kulturliv bidrar til levende lokalsamfunn ved at det skaper aktivitet, tilhørighet, trivsel og identitet. Retten til å bevare, utøve, oppleve og utvikle vårt samiske kunst- og kulturliv er en verdi som ligger til grunn for Sametingets kulturpolitikk.

For Sametinget er det viktig at den samiske befolkningen skal ha like muligheter som den øvrige befolkningen til å delta i kulturlivet. Et likeverdig tilbud, utviklet på samenes egne premisser, er et overordnet kulturpolitisk mål.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Fremme et mangfold av samiske kunst- og kulturuttrykk som synliggjøres i samfunnet.

- Bidra med finansiering av kunstneriske og kulturelle tiltak og aktiviteter der barn og unge deltar.
- Bidra med finansiering av prosjekter for og med barn og unge som bidrar til involvering og økt forståelse av samisk kultur.
- Bidra med finansiering av kulturarrangement som fremmer og formidler samisk kunst og kultur, der hovedfokuset er på samisk kultur.
- Bidra med finansiering av prosjekter/tiltak som styrker, bevarer og formidler samtids- og tradisjonell kunst- og kulturuttrykk.
- Bidra med finansiering av samiske kortfilmer og dokumentar-filmproduksjoner om samiske forhold.
- Bidra med finansiering av samiske barnefilmer og dubbing til samisk av filmer rettet mot barn.
- Bidra til økt internasjonal promotering og eksport av samisk kunst og samiske kunstnere.
 - Bidra til finansiering av arenaer, tiltak og aktiviteter som fremmer og formidler samisk kunst og kultur til et internasjonalt publikum.
- Legge til rette for utvikling av samiske kultur- og ungdomsorganisasjoner.
 - Bidra med finansiering av ungdomsorganisasjonen Noereh!.
 - Bidra med finansiering av aktiviteter som styrker de unges kultur- og identitetsbygging.
 - Bidra med finansiering av enkelttiltak til samiske kulturorganisasjoner.
- Bidra til at bibliotek kan fremme og formidle samisk litteratur og kultur.
 - Bidra med finansiering av prosjekter for å fremme og formidle samisk kultur.
- Bevaring og tilgjengeliggjøring av samisk historisk fotomateriale.

Skal bidra til:

- Mangfold av samiske kunstneriske og kulturelle uttrykk kan skapes, formidles og oppleves.
- Mangfold av samiske kulturelle aktiviteter.
- Mangfold av samiske filmproduksjoner.
- Samiske kultur- og ungdomsorganisasjoner og kunstnerorganisasjoner med høy aktivitet og med høy oppslutning blant kunstnere.
- Gode og lett tilgjengelige bibliotek tjenester til hele den samiske befolkningen og andre.

Tilskudd til Noereh!

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
15600	Noereh!	a)	0	0	0	125	125	-
Sum			0	0	0	125	125	-

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til Noereh!.

Tilskudd til kulturtiltak

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
17100	Tilskudd til kulturtiltak	a) b) c)	5 549	5 000	5 000	4 675	-325	-6,5 %
Sum			5 549	5 000	5 000	4 675	-325	-6,5 %

a) Søkerbasert tilskudd

b) Tilskudd til internasjonale tiltak er prioritert under denne ordningen

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til kulturtiltak.

5.4 Samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur

Mål:

- Faglig sterke samiske institusjoner som gode arenaer for utvikling av samisk kunst og kultur.

Samiske institusjonen er viktige aktører og samarbeidsparter i utvikling av samisk kunst- og kulturliv. Kulturinstitusjonene er også viktige arenaer for samiske kunstutøvere og gir samiske kunstnere og artister mulighet til å utøve og utvikle sine uttrykk. Dette er også viktige steder for utvikling av samisk identitet, samisk samfunnsdebatt og forståelse for samiske spørsmål. Samisk språk og kultur er grunnleggende i institusjonenes arbeid.

Sametinget er opptatt av å skape faglig sterke samiske institusjoner. Ved å utvikle dialogen med de samiske institusjonene og bidra til at rammene er til stede for det, vil Sametinget gi institusjonene muligheter til å utvikle seg til sterke faglige institusjoner. Videre er det viktig for Sametinget at de samiske institusjonene blir gode arenaer for utvikling av samisk kunst og kultur, samt at de gis rom for utvikling og nytenking.

Tabell 5.4 Samletabell - samiske kulturinstitusjoner som arena for formidling og opplevelse av samisk kultur

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Samiske festivaler	3 872	4 585	4 585	4 333	-252	-5,5 %
Samiske teater	20 070	21 428	21 428	22 056	628	2,9 %
Samiske museer	26 234	27 752	27 752	31 970	4 218	15,2 %
Samiske kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner	13 634	14 914	14 914	15 321	407	2,7 %
Arenaer for kunst- og kulturformidling	2 175	3 139	2 848	2 139	-1 000	-31,9 %
Kompetanseheving ved samiske institusjoner	781	400	400	400	0	0,0 %
Samiske forlag	2 750	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %
Sum	69 516	74 968	74 677	78 969	4 001	5,3 %

Delmål 1:

- Festivaler som synliggjør, formidler og utvikler samisk kultur.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Gi samiske festivaler utviklingsmuligheter som synliggjør, formidler og utvikler samiske kunstnere og samisk kultur.
 - Bidra med finansiering til direkte tilskudd til festivaler som spesielt fremmer samisk musikk.

Skal bidra til:

- Attraktive samiske festivaler som utvikles, fornyes og besøkes av publikum.

Tilskudd til festivaler

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
15100	Riddu Riđđu	a)	1 042	1 073	1 073	1 102	29	2,7 %
15101	Musikkfestivalen i Kautokeino	a)	1 184	1 220	1 220	1 253	33	2,7 %
15102	Márkomeannu	a)	719	720	720	740	20	2,8 %
15103	Páskefestivalen i Karasjok	a)	477	741	741	761	20	2,7 %
15104	Sørsamisk kulturfestival	a)	80	450	450	85	-365	-81,1 %
15105	Julevsáme vahkko – Lulesamisk uke	a)	200	206	206	212	6	2,9 %
15106	Samisk uke i Tromsø	a)	170	175	175	180	5	2,9 %
Sum			3 872	4 585	4 585	4 333	-252	-5,5 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til festivaler.

Delmål 2:

- De etablerte samiske teatrene kan utvikle seg kunstnerisk, produsere scenekunst på høyt nivå og kan turnere med scenekunst som gir kulturopplevelser og synliggjør samiske språk.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Gi de etablerte samiske teatrene muligheter til å utvikle seg kunstnerisk og faglig, slik at de fungerer som arenaer for kulturopplevelse og -formidling, og til bruk og synliggjøring av samiske språk.
 - Bidra med finansiering av samiske teatre som produserer scenekunst på høyt nivå og turnerer med scenekunst.

Skal bidra til:

- At samisk scenekunst utvikles og fornyes og at samiske teatre besøkes.
- Sikre rekruttering til teateryrket.

Tilskudd til teater

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15- 14	i %
15300	Beaivváš Sámi -Našunálateáhter	a)	18 128	19 128	19 128	19 644	516	2,7 %
15301	Áarjelhsaemien Teatere AS	a)	1 942	2 000	2 000	2 054	54	2,7 %
15302	Tana barneteater	a)	0	300	300	358	58	19,3 %
Sum			20 070	21 428	21 428	22 056	628	2,9 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til teater.

Delmål 3:

- At de samiske museene har felles identitet, og er faglig sterke innenfor områdene forvaltning, forskning, formidling og fornying.

Å legge til rette for ivaretagelse og formidling av vår felles kulturarv er en viktig del av Sametingets arbeid. De samiske museene er helt sentrale i dette arbeidet. For Sametinget er det viktig at de samiske museene gis muligheter for utvikling og fornying. Det er behov for tilfredsstillende lokaler og magasiner, både knyttet til Bååstede-prosjektet og til større byggebehov ved Saemien Sijte, Várdobáiki og Samisk kunstmuseum.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Sikre de samiske museene rammebetingelser for videreutvikling.

- Bidra med finansiering av direkte tilskudd til museer.
- Sørge for en god dialog med og bidra til forståelse i Kulturdepartementet for de samiske museenes behov.
- Arbeide for at fylkeskommunene og kommunene bidrar med en større andel av driftstilskudd til de samiske museene.
- Sikre en god dialog med de samiske museene.
 - Avholde årlige dialogmøter for å se på museenes behov og utfordringer.
- Styrke arbeidet som gjøres i Samisk museums lag og Samisk museumsnettverk.
 - Sikre fast driftstilskudd til Samisk museums lag.
 - Sette fokus på Samisk museumsnettverks behov og utfordringer.
- Igangsette et arbeid med sikte på at de samiske museene får større ansvar og rolle innenfor forvaltning av samiske kulturminner.
 - Se på skisser for en slik ansvars- og rollefordeling.
- Videreføre tilbakeføringsprosessen som er skissert i Sametingets utredning Bååstede – tilbakeføring av samisk kulturarv.
 - Bidra med finansiering for planlegging og forberedelse for tilbakeføring av den samiske kulturarven.

Tilskudd til museer

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15- 14	i %
15500	Árran Julevsame lulesamisk senter	a)	4 995	5 145	5 145	5 450	305	5,9 %
15501	Saemien Sijte	a)	3 000	3 390	3 390	3 800	410	12,1 %
15503	RidduDuottarMuseat	a) d)	8 830	9 095	9 096	9 960	865	9,5 %
15504	Tana og Varanger museumssiida	a)	6 698	7 328	7 328	8 010	682	9,3 %
15505	Várdobáiki	a)	1 417	1 460	1 460	1 838	378	25,9 %
15506	Senter for nordlige folk AS	a)	1 294	1 334	1 334	1 712	378	28,3 %
15507	Samisk museums lag	a) b)	0	0	0	200	200	-
15508	Bååstede	c)	0	0	0	1 000	1 000	-
Sum			26 234	27 752	27 753	31 970	4 218	15,2 %

a) Direkte tilskudd

b) Var tidligere en del av akt. 56100 Samiske kultur- og ungdomsorganisasjoner

c) Gjelder Bååstede. Var tidligere en del av akt. 17300 Arenaer for kunst- og kulturformidling på kr 1000 000

d) Dette innbefatter også innkjøpsordningen av billedkunst og dáiddaduoji

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til museer.

Delmål 4:

- De samiske institusjonene er viktige ressurser for samiske kunstnere og kulturutøvere.

For Sametinget er det viktig at de samiske institusjonene og arenaene bidrar til meningsutveksling, sikrer tradisjonskunnskap og økt kompetanse. Sametinget vil arbeide for gode rammevilkår for samiske institusjoner, slik at de kan bidra til utvikling og formidling av samisk kunst- og kulturliv. Vi vil videre bidra til positiv kulturutvikling i det lule- og sørsamiske samfunnet og ha en god dialog med samiske kulturinstitusjoner i disse områdene for å gi de muligheter for utvikling.

Institusjonene er viktige arenaer lokalt og regionalt for å fremme og utvikle samisk kunst og kultur. Det er et mål for Sametinget at de samiske institusjoner gis gode utviklingsmuligheter.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Sikre de samiske institusjonene rammebetingelser for videreutvikling.
 - Bidra med finansiering av direkte tilskudd til de samiske institusjonene.
- Samiske institusjonene har et godt samarbeid med hverandre.
 - Bidra til at det skapes arenaer for nettverksbygging og samarbeidstiltak som kan bidra til å utvikle de samiske institusjonene.
- Bidra til et godt samarbeid mellom samiske kunstnere og samiske kulturinstitusjoner.
 - Bidra til å skape arenaer for dialog og samarbeid mellom kunstnere og kulturinstitusjoner.
 - Fortsette arbeidet med dialogmøter med institusjonene.
- Arbeide for å utvikle samisk filminstitusjon.
 - Bidra til å sikre drift av Internasjonalt samisk filminstitutt.
- Arbeide videre med samisk institusjonsutvikling.
 - Igangsette et program for samisk institusjonsutvikling som blant annet inneholder styrking av kompetanse innen ledelse, økonomi, kvalitetssystemer og prosjektstyringsmetoder.

Skal bidra til:

- At samarbeidstiltak/-prosjekter mellom institusjonene og mellom institusjoner og kunstnere øker.
- Målbevisste, fungerende og utviklende samiske arenaer for kulturutøvelse.

Tilskudd til kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15- 14	i %
15000	Árran Julevsame lulesamisk senter	a)	1 949	2 007	2 007	2 061	54	2,7 %
15001	Samisk senter for samtidskunst	a)	3 311	3 811	3 811	3 914	103	2,7 %
15002	Senter for nordlige folk	a)	1 426	1 469	1 469	1 509	40	2,7 %
15003	Sjøsamisk kompetansesenter	a)	562	579	579	595	16	2,8 %
15004	Sijti Jarnge	a)	1 397	1 439	1 439	1 478	39	2,7 %
15005	Várdobáiki	a)	1 046	1 077	1 077	1 106	29	2,7 %
15006	Pitesamisk hus	a)	750	773	773	794	21	2,7 %
15007	Samisk hus i Oslo	a)	470	550	550	565	15	2,7 %
15008	Lásságámmi	a)	270	280	280	288	8	2,9 %
15009	Villmarkscampen i Tollådal	a)	56	60	60	62	2	3,3 %
15010	Internasjonalt samisk filmsenter	a)	1 078	1 110	1 110	1 140	30	2,7 %
15011	Saemien Sijte	ä)	619	638	638	655	17	2,7 %
15012	Áltta Sami Siida	a)	350	410	410	421	11	2,7 %
15013	Sjeltie - Samisk kulturpark	a)	150	155	155	160	5	3,2 %
15015	Vilgesvárre	a)	200	206	206	212	6	2,9 %
15016	Tana og Varanger museumssiida	a) b)	0	200	200	206	6	3,0 %
15017	Sjøsamisk tun	a)	0	150	150	155	5	3,3 %
Sum			13 634	14 914	14 914	15 321	407	2,7 %

a) Direkte tilskudd

b) Kr 100 000 øremerkes til Vuonnamárkanat

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til kulturhus og kulturformidlingsinstitusjoner.

Delmål 5:

- Samiske institusjoner er nyskapende og innovative formidlere av samisk kunst og kultur.

Sametinget ønsker at samiske institusjoner skal være utadvendte publikumsorienterte og arenaer for samiske kunstnere. Sametinget er innforstått med at dette er et langsiktig arbeid og vil derfor være prioritert i arbeidet med å utvikle de samiske institusjonene.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Stimulere til utvikling og nyskaping av samiske institusjoner som arenaer for kunst- og kulturformidling.
 - Finansiere aktiviteter som bidrar til en langsiktig utvikling av samiske institusjoner.
 - Legge til rette for nødvendige omstillinger av samiske institusjoner.

Skal bidra til:

- At samiske kulturinstitusjoner fremmer fornyelse og fungerer som arenaer for formidling og utvikling av samisk kunst og kultur.

Tilskudd til arenaer for kunst og kulturformidling

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15- 14	i %
17300	Arenaer for kunst- og kulturformidling a) b)	2 175	3 139	2 848	2 139	-1 000	-31,9 %
Sum		2 175	3 139	2 848	2 139	-1 000	-31,9 %

a) Søkerbasert tilskudd

b) Finansiering på kr 1000 000 av Bååstede er tatt ut av denne ordningen og flyttet til museer

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til arenaer for kunst- og kulturformidling.

Tilskudd til kompetanseheving ved samiske institusjoner

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15- 14	i %
17400	Kompetanseheving ved samiske institusjoner a)	781	400	400	400	0	0,0 %
Sum		781	400	400	400	0	0,0 %

a) Søkerbasert tilskudd. Tidligere het dette tiltaket program for institusjonsutvikling.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til kompetanseheving ved samiske institusjoner.

Delmål 6:

- At Sametinget gjennom å være en faglig premissgiver er med på å styrke rammevilkårene for de samiske forlagene.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Utfordre de samiske forlagene til nyskaping som bidrar til økt interesse for og produksjon av samisk litteratur.
 - Følge opp de samiske forlagene med finansiering, tydelige forventninger og jevnlig kontaktmøter.

Skal bidra til:

- Faglig sterke samiske forlag som kan være en god infrastruktur for utvikling og utgivelser av samisk litteratur.

Tilskudd til samiske forlag

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
17040	Samiske forlag	a)	2 750	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %
Sum			2 750	2 750	2 750	2 750	0	0,0 %

a) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til samiske forlag.

5.5 Samisk idrett

Mål

- Et mangfold av idrettsaktiviteter

Et sterkt samisk idrettsliv er en viktig identitetsfaktor for barn og ungdom og bidrar til et sterkt samhold. For Sametinget er det sentralt at det eksisterer et mangfold av idrettsaktiviteter. Det er viktig å ha arenaer der samer fra alle områder i Sápmi kan møtes til idrettsaktiviteter og konkurranser. Sametinget vil være en pådriver for å gi samiske idretts- og ungdomsorganisasjoner muligheter til å arbeide med fellessamisk idrett og idrettsfaglige spørsmål. Reinkappkjøring er en unik sportsgren, som også bidrar til å ivareta sterke historiske tradisjoner blant urfolk i Arktis.

Tabell 5.5 Samletabell - samisk idrett

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Samisk idrett	1 138	2 427	2 427	2 207	-220	-9,1 %
Sum	1 138	2 427	2 427	2 207	-220	-9,1 %

Delmål:

- Et bredt og godt idrettstilbud for den samiske befolkningen.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arbeide for å sikre bredden innen samisk idrett.
 - Bidra med finansiering av samiske idrettsorganisasjoner og -foreninger.
 - Bidra til at organiseringen av samiske fotballaktiviteter både på bredde- og toppnivå blir ivare tatt på en god måte.
 - Støtte opp om FA Sápmi som nystartet organisasjon for samisk fotball.
- Gjennom deltakelse på internasjonale idrettsarrangementer utvikle dialog, nettverk og forståelse mellom samisk ungdom og annen urfolksungdom.
 - Bidra til finansiering av samisk deltakelse på Arctic Winter Games 2016 på Grønland.

Skal bidra til:

- At de samiske idrettsorganisasjonene kan utvikle et idrettstilbud både på bredde- og toppnivå.
- Arenaer for fysisk aktivitet som bidrar til samhørighet mellom samiske barn og unge, og som er identitetsskapende.

Tilskudd til samisk idrett

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15- 14	i %
15200	Sámi Válašállan Lihttu - Norga (SVL-N)	a) b) c)	1 065	1 100	1 100	1 130	30	2,7 %
15202	Sámi Válašállan Lihttu (SVL-N)-Arctic Winter Games	b) c)	155	1 100	1 100	550	-550	-50,0 %
15203	Sámi Heargevuoddjin-lihttu/Saami Reendeer-Race Federation	b)	220	227	227	227	0	0,0 %
15204	FA Sápmi	b)	0	0	0	300	300	-
15201	Sámi spábbačiekčanlihttu (SSL)- Samisk fotballforbund		-302	0	0	0	0	-
Sum			1 138	2 427	2 427	2 207	-220	-9,1 %

a) Sametinget mottok kr 750 000 i spillemidler 2014. Disse ble tildelt SVL-N.

b) Direkte tilskudd

c) Bevilgningen gjelder Arctic Winter Games

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til samisk idrett.

5.6 Samiske medier

Mål:

- Et mangfold av samiske medier som synliggjør samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Det er viktig med et mangfold av publikasjoner og medier som tar for seg saker som er aktuelle og bidrar til meningsutveksling og utvikling av samisk kunst og kultur. Likeledes er det viktig med et mangfold av medier som bruker de samiske språkene aktivt.

Tabell 5.6 Samletabell - samiske medier

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15- 14	i %
Samisk medietilbud	3 546	3 765	3 765	3 867	102	2,7 %
Sum	3 546	3 765	3 765	3 867	102	2,7 %

Delmål:

- Bygge opp og utvikle samiske medier som bidrar til samfunnsengasjement.

Definisjon av samisk medier er ikke en lett oppgave. Primært ser Sametinget at målgruppen og dermed definisjonen av samiske medier er ikke kommersielle, men som hovedsakelig har samisk som hovedinnhold i mediet.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Gjennom dialog med lokale, regionale og sentrale myndigheter og andre aktører styrke rammevilkårene for samisk medieutvikling.
 - Arbeide for at de økonomiske rammene for samiske medier blir styrket.
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til å opprettholde og videreutvikle det samiske medietilbudet for alle samiske språkgrupper.
 - Bidra til finansiering av et mangfold av samiske medier og publikasjoner som fremmer og synliggjør de samiske språkene.
- Starte arbeidet med utarbeidelse av melding om samiske medier.
 - Legge grunnlaget for en melding om samiske medier.

Skal bidra til:

- Arenaer der samisk språk, kultur og samfunnsliv har en uavhengig stemme, og som er identitetsskapende.
- Et mangfold av samiske publikasjoner som skriftlig arena for alle tre samiske skriftspråk.

Tilskudd til samiske medier

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15-14	i %
17001	Nuorttanaste	a)	1 015	1 045	1 045	1 073	28	2,7 %
17002	Ungdomsblad Š	a)	1 391	1 433	1 433	1 472	39	2,7 %
17003	Sámis	a)	328	338	338	347	9	2,7 %
17004	Daerpies Dierie/sørsamisk kirkeblad	a)	109	218	218	224	6	2,8 %
17005	Bårjås	a)	103	113	113	116	3	2,7 %
17006	Julev Film AS (NuorajTV)	a)	600	618	618	635	17	2,8 %
Sum			3 546	3 765	3 765	3 867	102	2,7 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for samisk medietilbud.

6 Bibliotek

Hovedmål:

- Økt kunnskap om samisk litteratur.

Bibliotekene er viktige arenaer for demokrati, formidling av kultur og kunnskap. Bibliotekene og de samiske bokbussene er viktige kilder og møteplasser til samisk språk, kultur og historie.

En av de store utfordringene for bibliotekene og de samiske bokbussene er at utlånet går ned. Bruk av nye medier kan være en av årsakene. Gjennom aktiv formidling og i samarbeid med bokbussene skal Sametingets bibliotek arbeide for å øke kunnskapen om samisk litteratur, slik at også utlånet øker. Samtidig er det viktig at også samisk litteratur følger den digitale utviklinga, og at man ser på nye formidlingsmåter slik som samisk e-bok utlån.

Sametingets bibliotek skal styrke og utvikle bibliotektilbudet til det samiske folket. Biblioteket er et kompetansesenter for samisk litteratur og samisk bibliotekjeneste, og et forvaltningsbibliotek for Sametingets politikere og ansatte.

Sametinget gir i dag direkte tilskudd til åtte samiske bokbusser. Målet med tilskuddsordningen er å gi gode og lett tilgjengelige samiske bibliotekjenester til hele den samiske befolkningen og andre.

Sametinget ønsker å nå hovedmålet ved å fokusere på følgende innsatsområder i 2015:

- Formidlingsvirksomhet.
- Bibliotekutvikling.

6.1 Virkemidler til bibliotek

6.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 6.1.1 Samletabell - bibliotek

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Formidlingsvirksomhet	8 455	8 711	8 711	8 947	236	2,7 %
Bibliotekutvikling	0	0	0	100	100	-
Sum	8 455	8 711	8 711	9 047	336	3,9 %

6.1.2 Administrative ressurser

Sametingets bibliotek er en del av Sametingets administrasjon. Biblioteket er en seksjon i avdeling for kommunikasjon (GUL). Avdelingen har to seksjoner:

- Seksjon for kommunikasjon.
- Seksjon for bibliotek.

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for bibliotek inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for bibliotek disponerte 4 årsverk pr. 1.10.2014.

6.2 Formidlingsvirksomhet

Tabell 6.2 Samletabell - formidlingsvirksomhet

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Samiske bokbuss	8 455	8 711	8 711	8 947	236	2,7 %
Sum	8 455	8 711	8 711	8 947	236	2,7 %

Gjennom aktiv formidling, og i samarbeid med bibliotekene og bokbussene skal Sametingets bibliotek arbeide for å øke kunnskapen om samisk litteratur slik at utlånet øker. Sametingets mål med de samiske bokbussene er gode og lett tilgjengelige samiske bibliotek tjenester til hele den samiske befolkningen og andre. Bokbussene skal ha et godt og variert utvalg av samisk litteratur på samisk og om samiske forhold på andre språk.

Mål:

- Samisk litteratur og kultur er kjent og tilgjengelig for brukerne.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Bidra til drift av bokbuss i samiske områder.
 - Bidra med finansiering av direkte tilskudd til de samiske bokbussene.
 - Informere om samisk litteratur, og tilby utlån av bøker til bokbussene.
 - Ha kontaktmøter med bokbussene.
 - Evaluere tilskuddsordningen samiske bokbuss.
- Aktivt informere for å øke kunnskapen om samisk litteratur og kultur hos andre bibliotek.
 - Samarbeide med Nasjonalbiblioteket for å synliggjøre samisk litteratur og kultur i nasjonale satsninger.
 - Kjøpe inn samisk litteratur, katalogisere og tilgjengeliggjøre samlingen for andre bibliotek og enkelt lånere.

Skal bidra til:

- Gode og lett tilgjengelige bibliotek tjenester til hele den samiske befolkningen og andre.
- Økt kunnskap om samisk litteratur.
- Økt utlån.

Tilskudd til samiske bokbussar

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
15400	Karasjok	a)	609	627	627	644	17	2,7 %
15401	Porsanger	a)	609	627	627	644	17	2,7 %
15402	Kautokeino	a)	274	283	283	291	8	2,8 %
15403	Tana/Nesseby	a)	1 679	1 730	1 730	1 777	47	2,7 %
15404	Kåfjord	a)	776	800	800	822	22	2,8 %
15405	Lulesamisk	a)	1 446	1 490	1 490	1 530	40	2,7 %
15406	Sørsamisk	a)	1 693	1 744	1 744	1 791	47	2,7 %
15407	Sør-Troms	a)	569	586	586	602	16	2,7 %
15408	Sør-Trøndelag	a)	800	824	824	846	22	2,7 %
Sum			8 455	8 711	8 711	8 947	236	2,7 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til samiske bokbussar.

6.3 Bibliotekutvikling

Tabell 6.3 Samletabell - bibliotekutvikling

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Konferanse om samisk litteratur og kultur	0	0	0	100	100	-
Sum	0	0	0	100	100	-

Sametingets bibliotek har et spesielt ansvar for å øke kompetansen om samisk litteratur og kultur ved bibliotekene og bokbussene.

Et viktig virkemiddel når det gjelder utvikling av samisk bibliotekteneste er tilskudd for å fremme samisk litteratur og kultur i bibliotekene.

Sametingets bibliotek skal sørge for at det samiske perspektivet blir tatt med i de ulike innsatsområdene innen nasjonal bibliotekutvikling.

Mål:

- Sametingets bibliotek er et kompetansesenter for samisk litteratur og samisk bibliotekteneste

Strategier med tilhørende tiltak:

- Øke kompetansen om samisk litteratur og kultur.
 - Arrangere årlig konferanse om samisk litteratur og kultur.
 - Bidra med finansiering til ulike tiltak for å fremme og synliggjøre samisk litteratur og kultur i bibliotekene. Se kapittel 5.3.
 - Planlegge og etablere en samisk e-bok utlånsordning.

Skal bidra til:

- At bibliotekene fremmer og formidler samisk litteratur og kultur.

Konferanse om samisk litteratur og kultur

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
17500	Konferanse om samisk litteratur og kultur	0	0	0	100	100	-
Sum		0	0	0	100	100	-

7 Barnehage

Hovedmål:

- Samisk språk, kultur, tradisjoner og grunnleggende verdier gjenspeiles i barnehagen.

Målet for barnehagepolitikken i Sametinget er å skape gode oppvekstvilkår gjennom samisk barnehagetilbud. Sametinget vil bidra til at samisk barnehagetilbud er av høy kvalitet og at det er tilstrekkelig mange barnehageplasser. Et samisk barnehagetilbud må bygge på det grunnleggende prinsipp at barnehagen skal være en integrert del av det samiske samfunn. Samenes etniske identitet knyttet til sosiale og kulturelle egenart danner viktige verdier. Det blir viktig å videreutvikle den samiske kulturarven ved å formidle og synliggjøre samisk språk, kultur, levemåter og verdier.

Sametinget har utarbeidet en sametingsmelding om samisk barnehagetilbud. Bakgrunnen for meldingen er at Sametinget ønsker å forme en overordnet politikk på barnehageområde som vil være retningsgivende og klargjøre prinsipielle spørsmål i forhold til samisk barnehagetilbud. Videre drøfter barnehagemeldingen hvilken rolle og politisk myndighet Sametinget skal ha i barnehagespørsmål. Meldingen setter fokus på innsatsområder og synliggjør de utfordringer Sametinget ser i arbeidet på barnehageområdet.

I dagens lovgivning gis ikke alle som ønsker det rett til et samisk barnehagetilbud. Barna har kun rett til plass i barnehagen, men ikke rett til et samisk barnehagetilbud. Sametingsrådet vil prioritere og arbeide for lovfesting av individuell rett til samisk barnehagetilbud.

Sametinget har en representant i følgegruppa for den nye barnehagelærerutdanningen (FG-BLU). Arbeidet skal pågå i perioden 2013-2017. Følgegruppa skal følge og vurdere utviklingen i barnehagelærerutdanningen gjennom dialogmøter med institusjonene, følge opp målet i ny rammeplan for BLU, kompetanseutvikling, veilede og gi råd til institusjonene og legge til rette for kvalitetsforbedring ved å skape arenaer for formidling og meningsutveksling. Det samiske perspektivet skal også være en del av innholdet i ny barnehagelærerutdanning.

Sametinget ønsker å bidra til å utvikle et samisk barnehagetilbud for alle som måtte ønske det. Spesielt i lule- og sørsamiske områder er det behov for å styrke barnas samiske språk gjennom barnehagetilbud.

Sametinget skal arbeide for å oppnå målet innen samisk barnehagetilbud ved å satse på følgende innsatsområder:

- Innholdet i barnehagen.
- Språkstimulering i barnehagen.
- Språkbadmodeller.
- Rekruttering av samiskspråklige ansatte.
- Pedagogisk materiell og leker.
- Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole.

7.1 Virkemidler til barnehage

7.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 7.1.1 Samletabell - barnehage

(i 1000 kr)

Innsatsområde	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Innholdet i barnehagen	9 152	11 405	11 045	6 955	-4 450	-39,0 %
Språkstimulering i barnehagen	0	0	0	1 500	1 500	-
Språbadmodeller	0	0	0	1 400	1 400	-
Pedagogisk materiell og leker	0	0	0	1 500	1 500	-
Samarbeid og sammenheng mellom hjem, barnehage og skole	0	0	0	50	50	-
Sum	9 152	11 405	11 045	11 405	0	0,0 %

7.1.2 Administrative ressurser – seksjon for barnehage

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for barnehage og seksjon for grunnopplæring inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for barnehage er en del av avdeling for avdeling for oppvekst og utdanning. Avdelingen har tre seksjoner:

- Seksjon for barnehage.
- Seksjon for grunnopplæring.
- Seksjon for høyere utdanning og forskning.

Avdelingen er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvaret for å iverksette strategiene innenfor fagområdene for barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning og forskning. Arbeidsoppgaver knyttet til fortløpende politisk og administrativ aktivitet utføres daglig, i tillegg til seksjonenes oppgaver på sine fagområder. Seksjonenes arbeidsoppgaver framkommer nærmere under innsatsområdene. Avdelingen er også ansvarlig for driften av Sametingets læremiddelsenter.

Seksjon for barnehage disponerte 4 årsverk per 1.10.2014.

7.2 Innholdet i barnehagen

Mål:

- Barnehagen har et samisk innhold som fremmer utvikling, læring og danning i samarbeid og forståelse med barnas hjem.

Et gjennomgående område i barnehagens innhold er kulturformidlingen. Kultur handler om arv og tradisjoner, men samtidig om å vedlikeholde, skape og fornye. Samisk kultur skal gjennomsyre et

samisk barnehagetilbud, og tilpasses alle barn. Sametinget mener at barnehagene skal ha et samisk preg med synlige objekter og markører. Visualisering av den samiske kulturen, men også språket, forteller om barnehagens vektlegging av samisk innhold. Et synlig samisk preg er viktig for å gi barna en følelse av tilhørighet og aksept, og det kan være med å styrke den samiske identiteten.

Det store mangfoldet i det samiske samfunnet gjør at de ulike barnehagene må legge til grunn den lokale kulturen for sin barnehage. Dette krever at de ansatte må ha lokal og tradisjonell kunnskap. Barna må samtidig få muligheten til å utvikle respekt og fellesskapsfølelse for hele det samiske mangfoldet, og for et flerkulturelt samfunn generelt.

Tabell 7.2 Samletabell - Innholdet i barnehagen

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling	9 152	11 405	11 045	6 955	-4 450	-39,0 %
Sum	9 152	11 405	11 045	6 955	-4 450	-39,0 %

Strategi med tilhørende tiltak:

- Sikre kunnskaper om samisk språk og kultur.
 - Være i dialog, samarbeid og oppfølging med barnehageeiere om samisk barnehagetilbud.
 - Implementering av ny barnehagelærerutdanning. Dette gjøres gjennom deltakelse i følgegruppen som skal følge utdanningen fra 2013-2017.
 - Informasjon og pedagogisk veiledning gjennom å være i dialog og samarbeid med barnehageansatte om samisk barnehagetilbud.
 - Kvalitetsutvikling, kompetanseheving og erfaringsutveksling gjennom å arrangere seminarer for barnehageansatte.
 - Deltakelse i en ressursgruppe for prosjektet "Kvalitet i barnehagen" i regi av Utdanningsdirektoratet i perioden 2013-2017.
 - Gi innspill til eventuelle endringer av nasjonale styringsdokumenter på barnehageområdet
 - Bidra til finansiering av samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling.

Skal bidra til:

- At personalet i barnehagene har faglig kompetanse i samisk språk og kultur og at dette vektlegges i barnehagen.
- Økt kvalitet i samisk barnehagetilbud.

Samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
21200	Tilskudd til samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling	a) b)	9 152	11 405	11 045	6 905	-4 500	-39,5 %
22500	Seminar for barnehageansatte		0	0	0	50	50	-
Sum			9 152	11 405	11 045	6 955	-4 450	-39,0 %

a) Søkerbasert tilskudd

b) Ordningen er fra 2015 delt opp i samiske barnehager og barnehager med samisk avdeling, samisk språkopplæring, prosjekter og utviklingsarbeid og pedagogisk materiell og leker.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til samisk barnehagetilbud.

7.3 Språkstimulering i barnehagen

Mål:

- Barn får stimulert sin språkutvikling på nord-, lule- og sørsamisk.

Sametinget vil fremme en politikk som vil medvirke til at det i fremtiden blir flere samiske språkbrukere. Det er derfor viktig at barna kan tilegne seg språket i hjemmet og gjennom barnehage og skole. Sametinget vil derfor aktivt arbeide for å styrke og legge til rette for at alle barn får den språkopplæringen de har krav på.

Tabell 7.3 Samletabell - Språkstimulering i barnehagen

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Samisk språkopplæring	0	0	0	1 500	1 500	-
Sum	0	0	0	1 500	1 500	-

Strategi med tilhørende tiltak:

- Legge til rette for tidlig språkstimulering gjennom barnehagetilbud.
 - Bidra til finansiering av språkopplæring i barnehager.

Skal bidra til:

- At barnehageansatte får kompetanse i samisk språk.
- At barn får samisk språkopplæring.

Samisk språkopplæring

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
21210	Samisk språkopplæring	a)	0	0	0	1 500	1 500	-
Sum			0	0	0	1 500	1 500	-

a) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til samisk barnehagetilbud.

7.4 Språkbadmodeller

Mål:

- Barnehager med samisktilbud har gode språkopplæringsmodeller.

Sametinget ønsker å bidra til en god metode for språkkinnlæring i barnehager og vil derfor satse på språkbadmodeller og språkmotiveringstiltak i barnehager med samisktilbud. Språkbadmetodikken baseres på prinsippet om at barn tilegner seg samisk språk mens de tar del i aktiviteter og hvor de voksne deltar for å kunne gi språklige forslag til barna.

Erfaringer viser at flere samiske barnehager og avdelinger har både norsk og samisk som dagligspråk, og målene for språkkinnlæringen varierer fra distrikt til distrikt. Dermed vil barnehagene ha behov for utviklingsmodeller og språkmotiveringstiltak knyttet til den enkeltes språksituasjon og til lokale forhold. Utfordringen er å ha en felles plattform for de ansatte i språkkinnlæringen. Ved å satse på språkbadmodeller, så vil dette skape en positiv vekst og kunnskapsutvikling i språkkinnlæringen. Sametinget ønsker spesielt å sette fokus på det lulesamiske og sørsamiske språket.

Tabell 7.4 Samletabell - Språkbadmodeller

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Prosjekter og utviklingsarbeid	0	0	0	1 400	1 400	-
Sum	0	0	0	1 400	1 400	-

Strategier med tilhørende tiltak:

- Bidra til at det finnes egnede språkopplæringsmodeller som man kan møte fremtidige utfordringer med.
 - Informasjon og kunnskap om språkbad til barnehageansatte.
 - Samarbeide med aktuelle aktører for å sette i gang språkbad i barnehager.
- Bidra til å sikre systemer for at barnehageeiere kan ta i bruk de språkbadmodellene og språkmotiveringstiltak som er utprøvde og som gir positiv utvikling for språket.

- Bidra med finansiering av språkbudprosjekter i barnehagen.
- Bidra med finansiering av lokale utviklingsprosjekter i barnehagen.

Skal bidra til:

- At barnehager prøver ut og tar i bruk språkbudmodeller.

Tilskudd til prosjekter og utviklingsarbeid i barnehagen.

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
21220	Prosjekter og utviklingsarbeid	a)	0	0	0	1 400	1 400	-
Sum			0	0	0	1 400	1 400	-

a) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til samisk barnehagetilbud.

7.5 Rekruttering av samiskspråklige ansatte

Mål:

- Barnehagene har tilstrekkelig samiskspråklige ansatte.

Sametinget vil med sin politikk bidra til at mangelen på samiskspråklige ansatte reduseres. Vi vil gå inn for å gjøre det lettere å rekruttere og beholde både samiskspråklige barnehagelærere og assistenter. Sámi allaskuvla og andre høgskoler og universitet har en sentral rolle i å rekruttere til høyere utdanning. Sametingets rolle er blant annet å bidra til rekruttering gjennom stipendordninger og samarbeide med høgskoler og universitet.

Sametinget vil i samarbeid med sentrale myndigheter og nasjonale tiltak jobbe for å heve status av barnehagelæreryrke, jobbe for rekruttering av flere menn til yrke og bidra til at samiskspråklige ansatte blir værende i barnehageyrket.

Sametinget ser utfordringen i å rekruttere samiskspråklige ansatte med allsidig kompetanse. Det behøves ansatte med kulturforståelse, kulturkompetanse og som har kunnskaper i tradisjonelt samisk arbeid. Sametinget ser at man står ovenfor et generasjonsskifte innenfor barnehagesektoren. De unge som i dag søker arbeid i barnehagen, er ikke i like grad som tidligere rustet med den kulturelle kompetanse som generasjoner før hadde.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Sikre rekruttering av samiskspråklige barnehagelærere/pedagoger og andre ansatte.
 - Samarbeid med sentrale myndigheter gjennom blant annet prosjektet GLØD.
 - Deltakelse i likestillingsteamet for barnehagene i Finnmark.
 - GLØD-prosjektet i samarbeid med fylkesmannen i Finnmark og KS Nord-Norge.

Skal bidra til:

- At det rekrutteres flere samiskspråklige barnehageansatte.
- Økt andel av menn i barnehagene.
- At det sikres gode arbeidsforhold og utviklingsmuligheter for samiskspråklige personale slik at de blir værende i barnehagen.

7.6 Pedagogisk materiell og leker

Mål:

- Barnehagene har pedagogisk materiell og leker som dekker deres behov.

Det er viktig at barnehagene har tilstrekkelig med pedagogisk materiell og leker. Dette for å bidra til at barna tilegner seg, utvikler og bevarer samisk språk og kultur. Sametinget vil arbeide for at det utvikles tilstrekkelig pedagogisk materiell og leker tilpasset bruk i barnehager med samisktilbud. Barnehagene må ha materiell som styrker barns læring både i formelle og uformelle læringssituasjoner. Informasjonsteknologi kan supplere barnehagens arbeidsmåter, støtte barns utvikling og læring og tilby nye uttrykksformer. Det er viktig at barnehagene også følger den teknologiske utvikling, og at nettbaserte læringsressurser som spill og applikasjoner blir tilgjengelig på de samiske språk.

Tabell 7.6 Samletabell - Pedagogisk materiell og leker

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
	Pedagogisk materiell og leker	0	0	0	1 500	1 500	-
Sum		0	0	0	1 500	1 500	-

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arbeide for å styrke rammene for utvikling av pedagogisk materiell og leker.
 - Utarbeide en handlingsplan for utvikling av pedagogisk materiell og leker med utgangspunkt i samisk språk og kultur.
- Sikre at det utvikles pedagogisk materiell og leker.
 - Bidra med finansiering til utvikling av pedagogisk materiell og leker, deriblant applikasjoner, som er knyttet opp mot samisk kultur og tradisjoner.

Skal bidra til:

- At det utvikles materiell og leker for bruk i barnehager med samisk barnehagetilbud.

Tilskudd til utvikling av pedagogisk materiell og leker

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
21230	Pedagogisk materiell og leker	a)	0	0	0	1 500	1 500	-
Sum			0	0	0	1 500	1 500	-

a) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til samisk barnehage tilbud.

7.7 Samarbeid og sammenheng mellom hjem, barnehage og skole

Mål:

- Sammenheng og progresjon i læringsinnholdet fra barnehage til skole som sikrer kontinuitet i arbeidet med samiske språk og kultur.

Tabell 7.7 Samletabell - Samarbeid og sammenheng mellom hjem, barnehage og skole

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Seminar om overgang fra barnehage til skole	0	0	0	50	50	-
Sum	0	0	0	50	50	-

Sametinget vil gjennom sin politikk legge til rette for at alle barn skal oppleve et helhetlig og individuelt tilrettelagt opplæringsløp fra barnehage til skole. At barn opplever en sammenheng mellom barnehage og skole vil skape motivasjon for videre læring. Sametinget ser en viktig utfordring i å skape kontinuitet i utdanningsløpet for å videreutvikle samisk språk og kultur.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Sikre samarbeid mellom barnehage- og skoleeiere om overgangen mellom barnehage og skole.
 - Arrangere seminar om overgang fra barnehage til skole med fokus på å sikre kontinuitet i arbeidet med samisk språk og kultur.

Skal bidra til:

- Et mer helhetlig og individuelt opplæringsløp fra barnehage til skole.

Seminar om overgang fra barnehage til skole

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
	Seminar om overgang fra barnehage						
22501	til skole	0	0	0	50	50	-
Sum		0	0	0	50	50	-

8 Grunnopplæring

Hovedmål:

- Den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å bevare og utvikle samiske samfunn.

Sametingets opplærings- og utdanningspolitikk bygger på grunnforutsetningen om at den samiske skolens kvalitative innhold og skolens verdigrunnlag er sentrale i videreutviklingen av en helhetlig samisk opplærings- og utdanningspolitikk.

Sametinget har ansvaret for utvikling av samiske læremidler. Det er fortsatt stort behov for læremidler på samisk, og mangelen på samiske læremidler er en skolepolitisk utfordring. For å følge opp denne utfordringen, har Sametinget utarbeidet ny handlingsplan for utvikling av samiske læremidler 2015 – 2018.

Sametinget er forpliktet til å arbeide med følgende saker etter opplæringsloven kapittel 6 og tildelingsbrev fra departementet:

- Læreplaner i samisk språk.
- Samisk innhold i nasjonale og parallelle, likeverdige læreplaner.
- Læreplaner i særskilte samiske fag i videregående opplæring.
- Utvikling av læremidler.

Det er viktig at den nasjonale opplærings- og utdanningspolitikken inneholder målsetninger og strategier for å sikre et kvalitativt godt skoletilbud for samiske elever og at de urfolksrettslige minstestandarder overholdes. Sametinget vil fortsette samarbeid med departementet for å bidra til at dette overholdes.

Sametinget ser viktigheten av nordisk samarbeid på opplæringsfeltet. Samisk parlamentarisk råd har etablert et samarbeid over grensene når det gjelder styrking og utvikling av samisk språk. Sametinget har som mål å innlede et lignende samarbeid om opplæringen basert på erfaringene som gjøres i språksamarbeidet.

Sametinget skal arbeide for å oppnå hovedmålet innen opplæring og utdanning ved å satse på følgende innsatsområder:

- Den samiske elevens rettigheter og skolens innhold og verdigrunnlag.
- Trygt læringsmiljø.

8.1 Virkemidler til grunnopplæring

8.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 8.1.1 Samletabell - grunnopplæring

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Den samiske elevens rettigheter og skolens innhold og verdigrunnlag	28 308	24 248	24 248	25 325	1 077	4,4 %
Sum	28 308	24 248	24 248	25 325	1 077	4,4 %

8.1.2 Administrative ressurser – seksjon for grunnopplæring

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for barnehage og seksjon for grunnopplæring inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for grunnopplæring er en del av avdeling for oppvekst og utdanning. Avdelingen har tre seksjoner:

- Seksjon for barnehage.
- Seksjon for grunnopplæring.
- Seksjon for høyere utdanning og forskning.

Avdelingen for oppvekst og utdanning er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvaret for å iverksette strategiene innenfor fagområdene for barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning og forskning. Arbeidsoppgaver til grunnopplæringsseksjonen er knyttet til fortløpende politisk og administrativ aktivitet, i tillegg til seksjonenes oppgaver på sine fagområder. Seksjonenes arbeidsoppgaver framkommer nærmere under innsatsområdene. Avdelingen er også ansvarlig for driften av Sametingets læremiddelsenter.

Seksjon for grunnopplæring disponerte 9 årsverk per 1.10.2014.

8.2 Den samiske elevens rettigheter og skolens innhold og verdigrunnlag

Mål:

- Den samiske befolkningen har reell rett til kvalitativ god opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske kulturverdier.

Tabell 8.2 Samletabell - den samiske elevens rettigheter og skolens innhold og verdigrunnlag

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Revidering av læreplaner	0	0	0	500	500	-
Nettverk for samiskopplæring	0	300	300	300	0	0,0 %
Utvikling av læremidler	20 540	17 625	17 625	21 025	3 400	19,3 %
Oversetting og tilpasning av læreverk	3 224	3 323	3 323	0	-3 323	-100,0 %
Sørsamisk læremiddel- og terminologiutvikling	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Samisk læremiddelportal - Ovtta- Aktan- Aktasne	2 864	1 000	1 000	1 500	500	50,0 %
Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen	680	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum	28 308	24 248	24 248	25 325	1 077	4,4 %

Delmål 1:

- Samiske elever, uavhengig av hvor de bor, skal få rett til opplæring i og på samisk og på grunnlag av deres kultur.

Samiske elever i grunn- og videregående opplæring opplæringsloven individuell rett til opplæring i samisk uavhengig av hvor de bor i Norge. Men retten til opplæring på samisk er avhengig av hvor eleven bor. Alle grunnskoleelever i samiske distrikt har ifølge opplæringslovens § 6-2 rett til opplæring i og på samisk. Utenfor samisk distrikt har elever i grunnskolen rett til opplæring i og på samisk dersom minst ti elever i en kommune ønsker slik opplæring og så lenge det er seks elever igjen i gruppa. I følge § 6-3 har samer i videregående opplæring rett til opplæring i samisk. De har ikke lovfestet rett til opplæring på samisk.

For å styrke og tydeliggjøre samiske barns rettigheter til opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske verdier, ser Sametinget behov for revidering av opplæringsloven og privatskoleloven.

Sametinget har ansvar for læreplaner i samisk i grunnopplæringen (grunnskolen og videregående skole), særskilte samiske fag i videregående skole, og for det samiske innholdet i nasjonale og de samiske parallelle likeverdige læreplaner. Dette er nedfelt i opplæringsloven § 6-4. Stortingsmelding 20 (2012-13) "På rett vei" initierer en del strukturendringer blant annet for videregående opplæring. Dette kan ha innvirkning på læreplanenes innhold.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Bidra til at opplæringsloven og privatskoleloven og øvrige styringsdokumenter ivaretar samiske elevers rett til opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske kulturverdier.
 - Initiere arbeidet med revidering av Opplæringsloven kapittel 6 og privatskoleloven.

- Gi høringsuttalelser, ha dialog og konsultasjoner med departementet og underliggende myndighetsorganer.
- Påse at samiske elevers rettigheter og behov ivaretas ved lov- og forskriftsendring.
- Videreføre arbeidet med revisjon av samiske læreplaner.
 - Revidere felles læreplan i programområde for Design og duodji Vg2 og læreplan i fellesprogramfag Vg2 reindrift.
 - Samarbeide med Utdanningsdirektoratet om revideringer av læreplaner og fastsette samisk innhold i nasjonale læreplaner.

Skal bidra til:

- At samiske barns rettigheter tydeliggjøres og styrkes i opplærings- og privatskoleloven.

Revidering av læreplaner

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
22600	Revidering av læreplaner	a)	0	0	0	500	500	-
Sum			0	0	0	500	500	0,0 %

a) Prosjekt i egen regi

Delmål 2:

- Samisk opplæring har rammevilkår som sikrer kvalitetsmessig god opplæring med basis i samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Sámi allaskuvla etablerte i 2013 et eget samisk lærernetverk. Nettverket er et redskap for kunnskapsutvikling i den samiske skolen, og omfatter lærere, skoleledere og skoleeiere ved samiske skoler i samiske områder og det koordineres av Senter for samisk i opplæringen.

Elever som ikke kan få opplæring i samisk på sin skole, får opplæringen gjennom fjernundervisning. Det er skoleeier som skal dekke utgiftene til fjernundervisning. Staten refunderer utgifter til samiskopplæring.

Elever på videregående skole som velger samisk som andrespråk kan velge mellom tre ulike varianter;

- samisk 2 (et gjennomgående fag på grunnskole og videregående opplæring),
- samisk 3 (lettere variant som et gjennomgående fag på grunnskole og videregående opplæring), og
- samisk 4 (en variant for de elever som begynner med samisk først på videregående opplæring).

Samisk 4 ble innført i forbindelse med reform av læreplaner i samisk i 2014, etter at evalueringer viste at det er vanskelig for elever som starter med samisk først på videregående skole å ta eksamen etter læreplan for samisk 3 – variant. I Reform 94 var det læreplaner for 4 varianter av samiskfaget som alle var under finansieringsordningen av samisk opplæring: samisk som førstespråk, samisk som andrespråk, samisk som fremmedspråk B-språk, samisk som fremmedspråk C-språk. Departementet fjernet finansieringsordning for samisk som fremmedspråk ved innføring av Kunnskapsløftet. Elever har rett til å starte med samisk på videregående opplæring, jf. skolelova § 6.3. Det har imidlertid ikke

vært læreplan og noen finansieringsordning tilpasset denne elevgruppen. Nå er læreplan for denne elevgruppen fastsatt og finansieringsordning må komme på plass slik det var i Reform 94.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Bidra til at skoleeiere og lærere har et nettverk for informasjons- og erfaringsutveksling om samisk opplæring.
 - Bidra med finansiering av Nettverk for samiskopplæringen.
- Arbeide for å styrke finansiering til samisk opplæring.
 - Arbeide for at samisk fjernundervisning får gode rammevilkår.
 - Arbeide for at samisk 4 tas med i finansieringsordningen.
- Arbeide for at lærere får etterutdanning/videreutdanning innen andrespråkopplæring.
 - Dialog med nasjonale myndigheter og aktuelle høgskoler og universitet.
- Bidra med informasjon og veiledning om rettigheter til samisk opplæring, læreplaner, fag- og timefordeling, organisering av opplæring og om læremidler.
 - Gi informasjon og veiledning i aktuelle fora og for aktuelle aktører.

Skal bidra til:

- Å sikre vilkårene for skoleeiere til å gi opplæring i og på samisk og på grunnlag av samiske kulturverdier.

Nettverk for samiskopplæring

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
		a)						
22400	Sámi allaskuvla Samisk høgskole	b)	0	300	300	300	0	0,0 %
Sum			0	300	300	300	0	0,0 %

a) Direkte tilskudd

b) Het tidligere Samisk lærenettverk

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til nettverk for samiskopplæring.

Delmål 3:

- Samiske elever har tilgang til samiske læremidler, som er i tråd med gjeldende læreplanverk, på alle tre språk i alle fag i grunnopplæringen.

Målene i Sametingets forrige strategiske plan for læremiddelutvikling er på langt nær nådd. Det er fremdeles et stort udekket behov for samiske læremidler i grunnopplæringen. Sametinget har fulgt opp dette ved utarbeiding av handlingsplan for utvikling av læremidler 2015 – 2018 og har også tatt hensyn til at flere læreplaner etter Kunnskapsløftet – samisk har blitt revidert i 2012/2013.

Handlingsplanen ligger til grunn for de prioriteringer som blir gjort i 2015.

Sametinget deltar i en arbeidsgruppe som skal komme med konkrete forslag til økt samarbeid mellom de nordiske landene, først og fremst om samiske læremidler og lærerkompetanse. Arbeidet skal være gjennomført innen utgangen av juni 2015.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Utvikle og prioritere samiske læremidler på grunnlag av Sametingets handlingsplan for læremiddelutvikling 2015- 2018.
 - Bidra med finansiering til utvikling av læremidler for grunnopplæring.
 - Bidra med finansiering til utvikling av læremidler for barn og unge med særskilte behov.
 - Evaluere tilskudd til utvikling av læremidler.
- Arbeide for å styrke samarbeid mellom de nordiske land når det gjelder samiske læremidler og lærerkompetanse.
 - Delta i arbeidsgruppe bestående av Utdanningsdirektoratet og Sametinget samt skolepolitiske aktører fra Sverige og Finland.

Skal bidra til:

- Måltrettet og helhetlig utvikling av læremidler.

Tilskudd til utvikling av læremidler

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
21000	Utvikling av læremidler	a)	20 540	17 625	17 625	21 025	3 400	19,3 %
Sum			20 540	17 625	17 625	21 025	3 400	19,3 %

a) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til utvikling av læremidler.

Delmål 4:

- Samiske elever har tilgang til læremidler i matematikk, som er i tråd med gjeldende læreplanverk, på alle tre språk i grunnopplæringen.

Arbeidet med nytt matematikkverk på samisk for grunnskolen ble igangsatt i 2010 etter en anbudsrunde, der det ble valgt å oversette et eksisterende verk fra norsk til alle de tre samiske språk. Dette arbeidet følges opp ved bruk av avsatte midler for å fullføre læreverket for 1.- 4. årstrinn på nordsamisk, lulesamisk og sørsamisk.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Følge opp utvikling av samisk matematikkverk for grunnskolen
 - Bidra med finansiering til å fullføre oversetting og tilpasning av læreverk i matematikk for 1. – 4. trinn på nord-, lule- og sørsamisk.

Skal bidra til:

- Tilgang til læremidler på samisk i matematikk.

Delmål 5:

- Sørsamisk terminologi- og læremiddelutviklingsarbeid ivaretas og videreutvikles.

I 2013 inngikk Sametinget en 3-årig avtale med Engerdal kommune og Sámi allaskuvla. Denne avtalen skal gjensidig forplikte partene til å bidra til at det sørsamiske kompetansemiljøet som ble etablert og utviklet gjennom Elgå-prosjektet, i avtalen omtalt som Elgå-prosjektet i Engerdal kommune, skal ivaretas og sikres rammevilkår for fremtidig drift og utvikling. Sametinget finansierer prosjektet gjennom en egen overføring fra statsbudsjettet til dette formålet.

Etter prosjektperiodens slutt skal ordningen evalueres.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Følge opp avtalen med Engerdal kommune og Sámi allaskuvla om sørsamisk terminologi- og læremiddelutviklingsarbeid.
 - Bidra med finansiering av oppfølging av prosjektet.

Skal bidra til:

- At det sørsamiske kompetansemiljøet som ble etablert og utviklet gjennom Elgå-prosjektet ivaretas og sikres rammevilkår slik at kompetansemiljøet kan bidra til sørsamisk terminolog utvikling og til at det utvikles sørsamiske læremidler av god kvalitet.

Sørsamisk terminologi- og læremiddelutviklingsarbeid

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
20200	Sámi allaskuvla	a)	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum			1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til sørsamisk terminologi- og læremiddelutviklingsarbeid.

Delmål 6:

- God informasjon om samiske læremidler og redskap for publisering av digitale læremidler og deling av samiske læremidler.

Læremiddelportalen har en oversikt over hva som finnes av samiske læringsressurser, er en arena for deling av læringsressurser og har utviklet et publiseringsverktøy for utvikling av læringsressurser. Målet er at alt som publiseres på nettportalen blir publisert på nord-, lule- og sørsamisk og norsk.

Arbeidet med oppbygging av læremiddelportalen ble igangsatt i 2010 og ble drevet som et prosjekt fram til 01.07.2013, da prosjektet gikk over til permanent drift og ble overflyttet til Sámi allaskuvla.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Sikre gode rammevilkår for forvaltning av læremidler
 - Bidra med finansiering av nettstedet Ovttas - Aktan - Aktesne.
 - Tilgjengeliggjøre og informere om samiske læremidler.
 - Informasjon om utlån av samiske læremidler som finnes på Sametingets læremiddelsentral.

Skal bidra til:

- Opprettholdelse og videreutvikling av nettstedet Ovttas - Aktan - Aktesne som gir informasjon om læremidler og utvikler delingsarena for læremidler.

Samisk læremiddelportal - Ovttas - Aktan - Aktesne

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
22000	Sámi allaskuvla	a)	2 864	1 000	1 000	1 500	500	50,0 %
Sum			2 864	1 000	1 000	1 500	500	50,0 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til samisk læremiddelportal Ovttas - Aktan - Aktesne.

Delmål 7:

- Implementere samisk tradisjonell kunnskap i opplæringen og i lokale læreplaner, og å overføre tradisjonell kunnskap mellom generasjoner for å styrke og bevare kulturell identitet.

Tradisjonell kunnskap er av stor verdi i seg selv, og overføring av tradisjonell kunnskap mellom generasjonene er et viktig ledd i styrking og bevaring av kulturell identitet. Gjennom opplæringen lærer elevene å nyttiggjøre seg av naturressursene innenfor naturens tålegrense, og får kunnskap i samisk duodji/duodje/duedtie. Dette vil være med på å videreføre tradisjonell kunnskap. Prosjektstøtte kan gis til tiltak innenfor utmarksbruk eller duodji, eller kombinerte utmarks- og duodjiltak.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Bidra til at prosjekter i grunnskolen som fremmer utvikling av samisk språk, identitet og overføring av tradisjonell kunnskap igangsettes.
 - Bidra med finansiering av opplæringsprosjekter innen tradisjonell samisk nyttiggjøring av naturressurser og duodji/duodje/duedtie-prosjekter med overføring av tradisjonell kunnskap og styrking av samisk språk som mål.

Skal bidra til:

- At elever i grunnskolen får opplæring i samisk tradisjonell kunnskap.
- At samisk tradisjonell kunnskap implementeres i skolens lokale læreplaner.

Tilskudd til tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
21130	Tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen	a)	680	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum			680	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %

a) Søkerbasert tilskudd. Midlene dekkes av Samefolkets fond.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til tradisjonell kunnskap og samisk utmarksbruk i grunnskolen.

8.3 Et trygt læringsmiljø

Mål:

- Samiske elever har et inkluderende og trygt læringsmiljø.

Sametinget er opptatt av at elever skal ha et trygt og godt fysisk og psykososialt læringsmiljø som stimulerer til god læring, og et miljø som er fri for mobbing og diskriminering.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Bidra til utviklingsarbeid som sikrer et godt og trygt læringsmiljø.
 - Arbeide for å forebygge diskriminering og mobbing.
 - Oppfølging av Benjaminprisen.
 - Oppfølging av Dronning Sonjas skolepris.
- Støtte opp om samarbeidet skole-hjem, skole-lokalsamfunn.
 - Samarbeid med Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG).
 - Formalisere samarbeidet og samarbeidsavtaler med aktuelle kommuner.
- Bidra til at opplæringen legger til rette for å utvikle kompetanse for deltakelse i et flerspråklig og flerkulturelt samfunn.
 - Foreta oppnevninger til ulike råd, organer og juryer, og oppfølging av disse.
 - Oppfølging av fag-, referanse- og styringsgrupper der Sametinget er representert.

Skal bidra til:

- At elever er trygge i sin skolehverdag og i sin samiske identitet.

9 Høyere utdanning og forskning

Hovedmål:

- Utdanningstilbud og forskning som møter det samiske samfunnets behov og som bidrar til en ønsket samfunnsutvikling i Sápmi.

Sametingets ambisjon er å bidra til flere fagfolk med kompetanse innen samisk språk og kultur, og til at det finnes relevant forskning som grunnlag for politiske valg og beslutninger. I tillegg vil Sametinget arbeide for at nasjonal forsknings- og utdanningspolitikk ivaretar det samiske perspektivet.

Det samiske samfunnet står fremfor store utfordringer knyttet til å skaffe ansatte med samisk språk- og/eller kulturkompetanse innenfor de fleste sektorer. Dette gjelder både innenfor offentlig forvaltning og innenfor det private næringsliv. Sametinget anser at det å samarbeide om rekrutteringstiltak til samisk høyere utdanning vil være svært viktig i tiden framover.

Sametinget erkjenner at det på grunn av økt fokus og trykk på nordområdene, vil være nødvendig å legge strategier for å møte det samiske samfunns kompetanse- og forskningsmessige utfordringer.

Å nyttiggjøre seg av samisk tradisjonskunnskap for å bygge moderne næringsliv i samiske områder vil være et viktig bidrag for verdiskaping og nye arbeidsplasser.

Nyere forskning viser at samer i Norge opplever diskriminering. Å øke den generelle kompetansen om samer og samiske samfunnsforhold i befolkningen, vil kunne motvirke dette. Sametinget arbeider blant annet derfor for at høyere utdanning og forskning generelt ivaretar det samiske perspektivet.

Samisk høyere utdanning og forskning med tilhørende mål og tilskuddsordninger, er også en del av kapitlene næring, areal og miljø, helse og sosial, språk og barnehage.

Sametinget har igangsatt arbeid med en sametingsmelding om høyere utdanning og forskning. Målsettinga for meldingsarbeidet er blant annet å bidra til refleksjon og dialog om det samiske samfunnets behov for forskning og tilbud innen høyere utdanning. Utdanningstilbud og forskning som møter det samiske samfunnets behov, vil være et sterkt bidrag til en ønsket samfunnsutvikling i Sápmi. I denne sammenhengen vil det også være et mål å avklare Sametingets og andre aktørers rolle, ansvar og myndighet innenfor feltet.

Sametinget skal arbeide for å oppnå hovedmålet innen høyere utdanning og forskning ved å satse på følgende innsatsområder:

- Samisk høyere utdanning.
- Samisk perspektiv i høyere utdanning på nasjonalt nivå.
- Samisk forskning.
- Rekruttering av studenter til samisk høyere utdanning.

9.1 Virkemidler til høyere utdanning og forskning

9.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 9.1.1 Samletabell - høyere utdanning og forskning

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Samisk forskning	2 245	1 150	1 150	1 150	0	0,0 %
Rekruttering av studenter til samisk høyere utdanning og forskning	3 310	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %
Sum	5 555	4 000	4 000	4 000	0	0,0 %

9.1.2 Administrative ressurser – seksjon for høyere utdanning og forskning

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for høyere utdanning og forskning inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for høyere utdanning og forskning er en del av avdeling for avdeling for oppvekst og utdanning. Avdelingen har tre seksjoner:

- Seksjon for barnehage.
- Seksjon for grunnopplæring.
- Seksjon for høyere utdanning og forskning.

Avdelingen er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvaret for å iverksette strategiene innenfor fagområdene for barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning og forskning. Arbeidsoppgaver knyttet til fortløpende politisk og administrativ aktivitet utføres daglig, i tillegg til seksjonenes oppgaver på sine fagområder. Seksjonenes arbeidsoppgaver framkommer nærmere under innsatsområdene. Avdelingen er også ansvarlig for driften av Sametingets læremiddelsenter.

Seksjon for høyere utdanning og forskning disponerte 4 årsverk per 1.10.2014.

9.2 Samisk høyere utdanning

Mål:

- Økt kompetanse i samiske språk og om samiske samfunnsforhold.

Samisk høyere utdanning er alle kurs og studieprogrammer som er relaterte til samisk språk, kultur, næringer, samfunnsforhold eller lignende og som gir studiepoeng innenfor høyere utdanning.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Bidra til at institusjoner tilbyr samisk høyere utdanning som det samiske samfunnet etterspør.
 - Dialog med aktuelle høyskoler og universitet.

Skal bidra til:

- Et godt studietilbud basert på samisk språk og kultur

9.3 Samisk perspektiv i høyere utdanning på nasjonalt nivå

Mål:

- Forskrifter og andre styringsdokumenter for høyere utdanning på nasjonalt nivå ivaretar det samiske perspektivet.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Bidra til at det samiske perspektivet implementeres i høyere utdanning.
 - Observatør i Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU).
 - Medlem i følgegruppa for barnehagelærerutdanninga.
 - Dialog med nasjonale myndigheter.

Skal bidra til:

- Det samiske perspektivet er integrert i forskning og høyere utdanning i Norge.

9.4 Samisk forskning

Mål:

- Samisk forskning er forskning / FoU-virksomhet som enten er forskning på samiske forhold og/eller forskning for samiske formål.

Tabell 9.4 Samletabell samisk forskning

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik	
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %	
Kompetansesenter for samisk naturbruk	a)	2 245	1 150	1 150	1 150	0	0,0 %
Sum		2 245	1 150	1 150	1 150	0	0,0 %

Delmål 1:

- Relevant forskning forefinnes som grunnlag for valg og politiske beslutninger i utviklingen av det samiske samfunnet.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Arbeide for et formalisert samarbeid mellom Sametinget og Forskningsrådet.
 - Observatør i styret i Forskningsrådets samiske programstyre.
 - Starte prosess for en utvidet representasjon av medlemmer oppnevnt av Sametinget i Forskningsrådets organer.

Skal bidra til:

- Valg og beslutninger basert på relevant kunnskapsgrunnlag.

Delmål 2:

- Utvikle et metodisk grunnlag for systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap.

I Sametingets budsjett for 2012 ble det for første gang bevilget midler til pilotprosjektet Árbodiehtoguovddáš – senter for samisk tradisjonskunnskap. Prosjektet har sitt utgangspunkt i Sametingets oppfølging og konkretisering av resultatene fra Árbodiehtu-prosjektet, systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap. Målet var å skaffe til veie og benytte kunnskap om samisk naturbruk som en ressurs i forvaltning av naturressurser. Prosjektet skulle evalueres etter 3 år.

I budsjettet for 2013 er det nærmere presisert at prosjektet også skal danne grunnlaget for etableringen av et Árbodiehtu-senter.

Sametingets budsjett for 2014 utvidet prosjektets perspektiv fra kun naturforvaltning til også å omfatte dimensjonen videreføring av samisk tradisjonskunnskap gjennom barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning. Tradisjonskunnskapen skal også tilgjengeliggjøres som kunnskapsgrunnlag for forskning.

Hovedprosjektet Árbodiehtu – systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap, 2012 – 2015, avsluttes i 2015. Pilotprosjektet og hovedprosjektets resultater, er tenkt å utgjøre en del av innholdet i et eventuelt Árbodiehtoguovddáš – senter for samisk tradisjonskunnskap.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Bidra til at samisk tradisjonell kunnskap får en naturlig plass i forskningen.

Skal bidra til:

- At samisk tradisjonell kunnskap videreføres til kommende generasjoner gjennom opplæring i barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning.
- At samisk tradisjonell kunnskap skal være tilgjengelig som kunnskapsgrunnlag for forskning.
- Etableringen av et senter for samisk tradisjonell kunnskap - Árbodiehtoguovddáš.
- Oppfølging av naturmangfoldlovens § 8 og ivaretagelse og utvikling av folkerettslige standarder for ivaretagelse av urfolks tradisjonskunnskap i forvaltning og samfunnsliv.
- Utvikling av et metodisk grunnlag for systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap.

Pilotprosjekt Árbodiehtoguovddáš – senter for samisk tradisjonskunnskap

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
22300	Sámi allaskuvla Samisk høgskole	a) b)	1 150	1 150	1 150	1 150	0	0,0 %
Sum			1 150	1 150	1 150	1 150	0	0,0 %

a) Direkte tilskudd. Kr 450 000 dekkes av samefolkets fond

b) Slått sammen pilotprosjektet Árbodiehtoguovddáš og systematisk kartlegging av tradisjonell kunnskap

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til Pilotprosjekt Árbodiehtoguovddáš – senter for samisk tradisjonskunnskap.

Delmål 3:

- Sametingets rolle i høyere utdanning og forskning er avklart.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Sametingets politikk på høyere utdanning og forskning formidles gjennom en melding.
 - Følge opp redegjørelsen om høyere utdanning og forskning med en melding.
 - Arrangere seminar om høyere utdanning og forskning, som grunnlag for meldingsarbeidet.

Skal bidra til:

- Å avklare Sametingets og andre aktørers rolle, ansvar og myndighet innenfor feltet høyere utdanning og forskning.

9.5 Styrking av det samiske samfunnets kompetansebehov

Mål:

- Flere fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse.

Det samiske samfunnet har behov for fagfolk med kunnskaper i samisk språk og kultur på alle samfunnsområder, både innenfor offentlig og privat sektor.

Det er viktig at de som ikke er samisktalende får muligheter til å få opplæring i samisk og slik blant annet kvalifisere seg til samisk høyere utdanning. Sametinget støtter høgskoler og universiteter i arbeidet med å tilby opplæring i samiske emner og samiske språk på flere nivå i høyere utdanning.

Tabell 9.5 Samletabell - Styrking av det samiske samfunnets kompetansebehov

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
21110	Stipend til høyere utdanning	3 310	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %
Sum		3 310	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %

Strategier med tilhørende tiltak:

- Bidra til rekruttering av samiskspråklige på ulike nivåer innen høyere utdanning og forskning.
 - Dialog med Kunnskapsdepartementet om opprettelse av master- og doktorgradsstipender i samiske språk.
 - Dialog med Kunnskapsdepartementet om rammer for rekruttering til samisk høyere utdanning.
 - Dialog med aktuelle høgskoler og universitet.
- Arbeide for å sikre at befolkningen i møte med barnehage, skole og innenfor helsevesenet får tilgang til samiskspråklig personell.
 - Bidra med stipend til studenter som tar høyere utdanning innenfor samiske språk.

Skal bidra til:

- Flere fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse innen flere fagområder.

Stipend for høyere utdanning

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
21110	Stipend for høyere utdanning	a)	3 310	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %
Sum			3 310	2 850	2 850	2 850	0	0,0 %

a) Søkerbasert tilskudd. For 2015 brukes kr 492 000 av avsetning samefolkets fond.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for stipend for høyere utdanning.

10 Helse og sosial

Hovedmål:

- Likeverdige helse- og sosialtjenester til det samiske folk, som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur. Tjenestene skal være tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.

Sametingets helse- og sosialpolitikk bygger på en likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk, på lik linje med befolkningen for øvrig. Grunnlaget for å sikre målsettingen om en likeverdig tjeneste, er kunnskap om og kompetanse i flerkulturell forståelse og samisk språk og kultur på alle nivåer.

Sametinget skal arbeide for å oppnå hovedmålet innen helse og sosial ved å satse på følgende innsatsområder:

- En likeverdig helse- og sosialtjeneste.
- En likeverdig barneverntjeneste.
- En likeverdig nødmeldetjeneste.
- Samisk human biologisk materiale.
- Vold i nære relasjoner i samiske samfunn.

10.1 Virkemidler til helse og sosial

10.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 10.1.1 Samletabell - helse og sosial

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
En likeverdig helse- og sosialtjeneste	2 869	3 531	3 531	3 246	-285	-8,1 %
Vold i nære relasjoner	0	0	0	450	450	-
Sum	2 869	3 531	3 531	3 696	165	4,7 %

10.1.2 Administrative ressurser – seksjon for helse og sosial

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for helse og sosial inngår i kapittel 16 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for helse og sosial er en del av avdeling for næring, kultur og helse (EKD). Avdelingen har tre seksjoner:

- Seksjon for næring.
- Seksjon for kultur.
- Seksjon for helse og sosial.

Seksjon for helse og sosial er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvaret for å iverksette strategiene innenfor fagområdet helse og sosial. Dette går fram av de administrative oppgavene i kapitlene ovenfor.

Seksjonen har forvaltningsansvar innenfor dette området:

- Forvaltning av tilskudd til helse og sosialprosjekter.

Seksjon for helse og sosial disponerte 3 årsverk pr. 1.10.2014.

10.2 En likeverdig helse- og sosialtjeneste

Mål:

- Likeverdige helse- og sosialtjeneste tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.

Sametingets helse- og sosialpolitikk bygger på en likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk, på lik linje med befolkningen for øvrig. Grunnlaget for å sikre målsettingen om en likeverdig tjeneste, er kunnskap om og kompetanse i flerkulturell forståelse og samisk språk og kultur på alle nivå.

Tabell 10.2 Samletabell - en likeverdig helse- og sosialtjeneste

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Brukerrettede tilbud for eldre samer	531	547	547	562	15	2,7 %
Samisk legeförening	150	150	150	150	0	0,0 %
Helse- og sosialprosjekter	1 638	2 834	2 834	2 534	-300	-10,6 %
Oppfølging av samhandlingsreformen	550	0	0	0	0	-
Sum	2 869	3 531	3 531	3 246	-285	-8,1 %

Delmål 1:

- Samiske pasienters rettigheter og behov til en likeverdig helse og sosialtjeneste blir ivaretatt.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Gjennom dialog og samarbeid med overordnede myndigheter og relevante aktører sikre Sametingets innflytelse på utforming og gjennomføring av helse- og sosialtjenester til det samiske folk.
- Sikre at samiske pasienters rettigheter og behov ivaretas i oppfølging av samhandlingsreformen.
 - Være i tidlig dialog med sentrale myndigheter når overordnede satsinger igangsettes.
 - Gjennom formelle virkemidler bidra til at samiske pasienters rettigheter og behov etterspørres, synliggjøres og ivaretas i overordnede satsinger og føringer.
 - Etterspørre dokumentert kunnskap om samiske samfunns utviklingstrekk og behov innenfor helse- og sosialfeltet.

Skal bidra til:

- Helse- og omsorgstjenester tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.

Delmål 2:

- Helse- og sosialfaglig personell på alle nivå har samisk språk- og kulturkompetanse.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Stimulere til økt samisk språk- og kulturkompetanse blant helse- og sosialfaglig personell på alle nivå.
 - Gjennom aktiv bruk av virkemidler stimulere til prosjekter som har til hensikt å øke samisk språk- og kulturkompetanse i helse- og sosialsektoren.

Skal bidra til:

- Flere samisktalende helse- og sosialfaglig personell.

Delmål 3:

- Økt kunnskap om samiske pasienters behov innen helse- og sosialtjenester på alle nivå.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arbeide for at kunnskap om samisk språk, kultur og samfunnsforhold implementeres i fagutdanning på videregående og høgere utdanning.
 - Utfordre til og etterspørre implementering av samisk språk og kulturkompetanse i utdanningsinstitusjoner.
- Bidra til at institusjoner som forsker på helse og sosiale forhold i det samiske samfunnet styrkes og videreutvikles.
 - Gjennom kontakt med sentrale myndigheter etterspørre folkehelsesdata om det samiske samfunnet.
 - Være premissleverandør for relevant forskning som frembringer forskningsresultater om det samiske samfunnets tilstand på helse-, sosial- og barnevernsfeltet.
 - Samarbeide med samisk helseforskning og andre samiske fagutviklingsinstitusjoner innen helse og sosial når det gjelder kunnskapsutvikling.
 - Finansiere metodeutviklings- og tilpassingsprosjekter med fokus på styrking og utvikling av helse- og sosialtjenester som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.

Skal bidra til:

- Samiskspråklig og kulturelt tilrettelagte helse- og sosialtjenester til samiske pasienter og brukere.

Delmål 4:

- Samiske pasienter mottar et spesialisthelsetjenestetilbud som tilrettelegges etter samisk språk og kultur.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Gjennom dialog og samarbeid med myndigheter og relevante aktører sikre Sametingets innflytelse på utforming og gjennomføring av spesialisthelsetjenester til det samiske folk.
 - Sikre Sametingets innflytelse på oppdragsdokumenter til regionale helseforetak.
 - Etablere faste samarbeidsmøter med helseforetakene.
 - Følge opp organisering og etablering av tjenestetilbudet til samiske pasienter innen spesialisthelsetjenesten.
 - Følge opp arbeidet med opprettelse av samisk helsepark.
 - Bidra til finansiering av metodeutviklings- og tilpassingsprosjekter med fokus på styrking og utvikling av spesialisthelsetjenester som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.
 - Finansierte prosjekter som utvikler gode redskaper for å måle og sikre kvalitet på spesialisthelsetjenestene til den samiske befolkning.
 - Følge opp NOU 2014:8 Tolking i offentlig sektor og videreføringen av Helse Nord's tolkeprosjekt innenfor Helse Finnmark.
 - Følge opp arbeidet med utvikling av måleindikatorer for språk og kommunikasjon innenfor kvalitetssikring og pasientsikkerhet.

Skal bidra til:

- Språklig og kulturelt tilrettelagt tjenestetilbud til samiske pasienter.

Delmål 5:

- Samiske brukere får språklig og kulturelt tilpasset helse- og omsorgstjeneste i kommunene.

Strategier med tilhørende tiltak

- Gjennom dialog og samarbeid med kommuner og relevante aktører sikre en språklig og kulturell tilrettelagt kommunehelsetjeneste til det samiske folk.
 - Gjennom samarbeidsavtalene bidra til at samiske pasienters behov for tilrettelagte helse- og sosialtjenester ivaretas.
 - I samarbeid med aktuelle språksentre sette søkelys på tilpassede helse- og omsorgstjenester til samiske pasienter og brukere.
 - Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til finansiering av metodeutviklings- og tilpassingsprosjekter som har som mål å bedre tjenestetilbudet til samiske pasienter.
 - Bidra til å finansiere prosjekter som har som mål å utvikle permanent tilrettelagte helse og omsorgstjenester.
- Øke kunnskapen om samisk språk og kultur blant kommunehelsetjenestens ansatte.
 - Gjennom kontakt med forskningsmiljøer og utviklingsentre for omsorg påvirke og stimulere til økt forskning på tjenestetilbudet til samiske brukere i kommunene.
 - Gjennom stipend til høyere utdanning bidra til nødvendig rekruttering av samiske fagfolk.
 - Bidra til finansiering av prosjekter som har som mål å øke kunnskap om samisk språk og kultur i kommunehelsetjenesten.

Skal bidra til:

- Samiske brukere i kommunene får en helse og omsorgstjeneste basert på samisk språk, verdier og tradisjoner.

Delmål 6:

- Øke samiske brukere og pasienters medvirkning og brukerstyring.

Strategier med tilhørende tiltak:

Bidra til at samiske pasienter og brukere får større medvirkning og innflytelse i planlegging og utførelse av tjenestetilbudet innenfor helse og sosial.

- Samarbeid med brukerorganisasjoner som Sametinget har samarbeidsavtaler med.
- Bidra til finansiering av prosjekter innenfor helse og sosialfeltet som tar sikte på å øke samiske brukeres medvirkning og brukerstyring i helse- og sosialtjenesten.
- Videreføre og videreutvikle forebyggende og frivillige tiltak for eldre samer som et supplement til offentlige helse- og sosialtjenester.
 - Bidra med finansiering til prosjekter som har som mål å etablere møteplasser som legger vekt på samisk språk og kultur for samiske eldre.
 - Direkte tilskudd til Várdobáiki for å gi veiledning og rådgivning for andre som ønsker å fremme frivillige tiltak for samiske eldre.

Skal bidra til:

- Styrking av samiske brukere og pasienters rett til medvirkning.

Brukerrettede tilbud for eldre samer

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
25000	Várdobáiki SA	a)	531	547	547	562	15	2,7 %
Sum			531	547	547	562	15	2,7 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for brukerrettede tilbud for eldre samer.

Samisk legeförening

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
25100	Samisk legeförening	a)	150	150	150	150	0	0,0 %
Sum			150	150	150	150	0	0,0 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til Samisk legeförening.

Tilskudd til helse- og sosialprosjekter

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
26000	Helse- og sosialprosjekter	a)	1 638	2 834	2 834	2 534	-300	-10,6 %
Sum			1 638	2 834	2 834	2 534	-300	-10,6 %

a) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til helse- og sosialprosjekter.

10.3 En likeverdig barneverntjeneste

Samiske barn har rettigheter regulert i norsk lov og i internasjonale konvensjoner som stadfester deres rett til å bruke sin kultur, språk og religion. Kunnskap om samisk språk og kultur er en viktig forutsetning for at barnevernstjenesten skal kunne gi de samiske barna og deres familier det tilbud de har krav på.

Samiske barn har rett til et fullverdig helse- og sosialtilbud som tar utgangspunkt i deres språk og kultur, og at det tas tilbørlig hensyn til deres etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn ved utvikling av hjelpetiltak. Dette er barns selvstendige rett, som også gjelder for samiske barn under barnevernets omsorg, jf. Barnekonvensjonen, artiklene 2, 20 og 30.

Delmål:

- Samiske barns rettigheter og behov sikres i møte med barnevernet.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Ivareta og synliggjøre samiske barns rettigheter og behov i overordnede beslutnings- og styringsverktøy.
 - Konsultasjoner med sentrale myndigheter om lover, forskrifter, og styringsdokumenter.
 - I samarbeid med fylkesmannen og andre aktører bidra til at Barnekonvensjonens artikler om urfolks barn ivaretas.
 - Etterspørre samiske barns rettigheter og behov i konseptet Statens barnehus.
- Økt kunnskap om samiske barns rettigheter og behov innenfor barnevernstjenesten.
 - Samarbeide med Norsk Fosterhjemsforening om samiske fosterbarn.
 - Bidra med finansiering til prosjekter som har som mål å tilpasse og utvikle en barnevernstjeneste som ivaretar samiske barns rettigheter til eget språk og kultur.
 - Etterspørre dokumentert kunnskap om samiske barns og unges helse og levekår.
 - Etterspørre dokumentert kunnskap om samiske funksjonshemmedes helse og levekår.
 - Etterspørre og initiere til dokumentert kunnskap om helse og levekår for samiske barn som har vært eller er under barnevernets omsorg.

Skal bidra til:

- Samiske barns språk og kultur ivaretas når de er under offentlig omsorg.

10.4 En likeverdig nødmeldetjeneste

Delmål:

- Den samiske befolknings behov ivaretas i nødmeldetjenesten.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Være en pådriver for å ivareta samiske interesser i nødmeldingsarbeidet.
 - Aktivt etterspørre hvordan samiske brukere ivaretas i nødmeldingsarbeidet.
 - Samarbeide med aktuelle nødsentraler og kommuner om ivaretagelse av samiske brukeres rettigheter og behov i nødmeldingsarbeidet.
 - Fortsette konsultasjoner om nødmelding og varsling med sentrale myndigheter.

Skal bidra til:

- Et nødmeldings- og varslingssystem som kan motta og betjene meldinger på samisk, og som også ivaretar det samiske samfunnets behov.

10.5 Samisk human biologisk materiale

Delmål:

- Den samiske befolkningens rettigheter ivaretas innenfor forvaltning og bruk av human biologisk materiale.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Følge opp Kirkenes-erklæringen vedrørende rettigheter og forvaltning av samisk human biologisk materiale.
 - I samarbeid med samiske fagfolk utvikle retningslinjer for forvaltning og bruk av samisk human biologisk materiale.

Skal bidra til

- Ivaretagelse av samiske folks rettigheter innenfor forvaltning og bruk av human biologisk materiale.

10.6 Vold i nære relasjoner i samiske samfunn

Tabell 10.6 Samletabell - vold i nære relasjoner i samiske samfunn

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
Utredning om vold i nære relasjoner i samiske samfunn	0	0	0	450	450	-
Sum	0	0	0	450	450	-

Delmål:

- Kunnskap om vold i nære relasjoner i samiske samfunn.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Bedre kunnskapsgrunnlag om hva som påvirker forekomst og utøvelse av vold i nære relasjoner.
 - Bidra med finansiering av prosjektet vold i nære relasjoner i samiske samfunn.

Skal bidra til:

- Å forebygge vold i nære relasjoner i samiske samfunn.

Utredning om vold i nære relasjoner i samiske samfunn

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
27100	Utredning om vold i nære relasjoner i samiske samfunn	a)	0	0	0	450	450	-
Sum			0	0	0	450	450	-

a) Prosjekt i egen regi

11 Arealer og miljø

Hovedmål:

- En bærekraftig forvaltning av natur- og ressursgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsniv.

Bærekraftig utvikling handler både om bruk og bevaring. Sametinget legger vekt på å arbeide for å sikre samisk deltakelse i bruk, forvaltning og bevaring av naturressurser i samiske områder.

Levedyktige samiske lokalsamfunn er en hovedbetingelse for styrking og utvikling av samisk kultur, næringer og samfunnsutvikling. Å bidra til å sikre en balansert bosettingsutvikling er en sentral utfordring også for areal- og ressursforvaltningen.

Samer har behov for beskyttelse av de tradisjonelle levemåtene og rettighetene som er opparbeidet gjennom langvarig bruk av områdene, fordi sammenhengen mellom kulturutøvelsen og den tradisjonelle næringsutøvelsen er særlig sterk.

Ressursområder, naturmangfold, kulturminner og kulturlandskap er viktige deler av det materielle kulturgrunnet for samisk kultur. Forvaltning av arealer, naturressurser, naturmangfoldet og hvordan vi forholder oss til klimaendringene er derfor viktig for å ta vare på og sikre utvikling av samisk kultur og samfunnsniv. Urfolkene er de som først rammes av konsekvensene av klimaendringene. Miljøpolitikken er derfor avgjørende for at vår kultur og våre samfunn skal kunne videreføres for fremtiden. Det er derfor viktig at Sametinget involverer seg og deltar på arenaer der miljø- og klimapolitikken utformes, både nasjonalt og internasjonalt.

Eksisterende areal- og miljømelding vil bli revidert i 2015. I tillegg tas det sikte på å utarbeide en veileder som legger til rette for bedre samhandling mellom samiske rettighetshavere og energiselskaper, samt revidere Sametingets mineralveileder.

Sametinget ønsker å nå hovedmålet ved å satse på følgende innsatsområder:

- Arealer.
- Naturressurser.
- Naturmangfold.
- Klima.

11.1 Virkemidler til arealer og miljø

11.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 11.1.1 Samletabell - arealer og miljø

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Ansvar og rammebetingelser i forvaltningen av arealer og ressurser	2 000	2 000	2 000	3 100	1 100	55,0 %
Sum	2 000	2 000	2 000	3 100	1 100	55,0 %

11.1.2 Administrative ressurser - seksjon for areal og miljø

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for areal og miljø inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjonen er en del av avdeling for kulturminner, areal og miljø (KAB). Avdelingen har tre seksjoner:

- Seksjon for areal og miljø.
- Seksjon for bygningsvern og kulturlandskap.
- Seksjon for kulturminner.

Seksjon for areal og miljø er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvaret for å iverksette strategiene innenfor fagområdet areal og miljø. Seksjonen har også forvaltningsansvar innenfor fagområdet.

Seksjon for areal og miljø har forvaltningsansvar innenfor disse områdene:

- Forvaltning av saker i henhold til plan- og bygningsloven.

Seksjon for areal og miljø disponerer 5 årsverk pr. 1.10.2014.

11.2 Ansvar og rammebetingelser i forvaltningen av arealer og ressurser

Mål:

- Sametinget skal være en viktig premissleverandør i forvaltning av arealer og ressurser i samiske områder.

Staten er folkerettslig forpliktet til å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur og for å sikre samisk deltakelse i bruk, forvaltning og bevaring av naturressurser i samiske områder.

Kunnskap om de samiske områdene og samfunnene er avgjørende for god forvaltning av arealer og ressurser. Tradisjonell samisk kunnskap gir innsikt og forståelse på linje med akademisk kunnskap.

Areal- og ressursforvaltningen skjer i samarbeid med mange parter. Statlige og regionale myndigheter har viktige roller, det samme har de samiske samfunnene der areal- og ressursforvaltningen skjer. Sametinget har forpliktende samarbeidsavtaler med noen av disse. For øvrig reguleres samhandlingen med staten av konsultasjonsavtalen fra 2005, der staten er forpliktet til å konsultere Sametinget i alle saker som berører samiske interesser.

Plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven og finnmarksloven er sentrale i denne sammenheng. Sametinget har utarbeidet en planveileder for sikring av naturgrunnet for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv etter plandelen til plan- og bygningsloven. Sametingets areal og miljømelding er også et viktig dokument i forvaltning av arealer og ressurser i samiske områder.

Tabell 11.2 Samletabell - Ansvar og rammebetingelser i forvaltningen av arealer og ressurser
(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Areal og miljømeldingen	0	0	0	450	450	-
Oppfølging av samiske rettigheter til arealer og ressurser	2 000	2 000	2 000	2 650	650	32,5 %
Sum	2 000	2 000	2 000	3 100	1 100	55,0 %

Delmål 1:

- Naturgrunnet for samiske næringer, kultur og samfunnsliv sikres i all planlegging.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Sametingets areal- og miljøpolitikk signaliseres klart.
 - Revidere melding om areal og miljø.
- Tradisjonskunnskap i arealsaker.

Skal bidra til:

- Sametingets areal- og miljøpolitikk er klart kommunisert og blir i økende grad tatt hensyn til.

Areal og miljømeldingen, seminar og utredning

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
31000	Areal og miljømeldingen, åpningsseminar	a)	0	0	0	200	200	-
31001	Areal og miljømeldingen, utredning fra eksterne	a)	0	0	0	250	250	-
Sum			0	0	0	450	450	-

Delmål 2:

- Samiske land- og ressursrettigheter ivaretas i bruken av arealer i samiske områder.

Stiftelsen Protect Sápmi skal bidra til at samiske rettighetshavere kan gi sitt frie og på forhånd informerte samtykke i utbyggingssaker. Stiftelsen skal ha en sentral, normgivende rolle for myndigheter og næringsaktører i deres arbeid eller virksomhet i samiske områder.

Det legges til grunn at grunnfinansieringen av Stiftelsen Protect Sápmi i økende grad må komme fra andre offentlige og/eller ikke-offentlige myndigheter, slik at Sametingets finansieringsandel gradvis kan trappes ned.

Sametingsrådet vil vurdere hvordan det kan legges til rette for at det kan ytes juridisk bistand for samiske rettighetshavere som opplever at deres rettigheter ikke blir respektert i tilknytning til bruk og forvaltning av land- og ressurser.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Etablering av en veiledningsordning for samiske rettighetshavere som vil fremme rettighetskrav ovenfor Finnmarkskommisjonen.
- Dialog og samarbeid med sentrale, regionale og lokale myndigheter og berørte parter, særlig samiske rettighetshavere, for å sikre samisk areal- og miljøvern.
 - Delta i aktuelle samarbeidsfora.
 - Utarbeide veileder som legger til rette for bedre samhandling mellom samiske rettighetshavere og energiselskaper.
 - Utarbeide strategier for identifisering og oppfølging av saker som egner seg for en eventuell rettslig avklaring av samiske land- og ressursrettigheter.
 - Oppdatere Sametingets mineralveileder fra 2010.
- Alliansebygging med rettighetshavere og/eller til organisasjoner som støtter arbeidet med samiske land- og ressursrettigheter.
 - Oppfølging av rettighetssaker overfor internasjonale organer.
 - Bistå organisasjoner som arbeider med urfolks- og menneskerettighetsspørsmål.

Skal bidra til:

- Større synlighet og innflytelse for det samiske i henhold til bruk og bevaring av arealer som kan sikre en fremtidig bærekraftig forvaltning.
- Økt bevissthet og gjennomslag for ivaretagelse av areal og ressursrettigheter blant samiske rettighetshavere.
- Avklaring av samiske rettigheter til marine ressurser.

Arbeid med urfolks- og menneskerettighetsspørsmål

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
30000	Stiftelsen Protect Sápmi	a)	2 000	2 000	2 000	2 000	0	0,0 %
30500	Annen oppfølging av samiske rettigheter til arealer og ressurser	b)	0	0	0	650	650	-
Sum			2 000	2 000	2 000	2 650	650	32,5 %

a) Direkte tilskudd

b) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til Stiftelsen Protect Sápmi og tilskudd til annen oppfølging av samiske rettigheter til arealer og ressurser.

Delmål 3:

- Selskaper med virksomhet i samiske områder skal ha økt oppmerksomhet om urfolksrettigheter i sine CSR (CorporateSocialResponsibility).

Strategi med tilhørende tiltak:

- Dialog og samarbeid med sentrale, regionale og lokale myndigheter og berørte parter, særlig samiske rettighetshavere, for å sikre samisk areal- og miljøvern.
 - Delta i aktuelle samarbeidsfora.

Skal bidra til:

- Økt mulighet for gjennomslag for samiske interesser i henhold til urfolksrettigheter i samiske områder.

Delmål 4:

- Samisk tradisjonell kunnskap, lokale kunnskaper og forståelser inngår i beslutningsgrunnlaget for forvaltning av arealer.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arbeide for at tradisjonell kunnskap blir anerkjent som beslutningsgrunnlag for beslutninger i arealplaner.
 - Pilotprosjekt med fokus på tradisjonell bruk av naturgrunnlaget i virkeområdet for Sametingets planveileder.
 - Utvikle metoder for ivaretagelse av tradisjonskunnskap i forbindelse med inngrep i og utnyttelse av naturressurser.
- Arbeide for at beslutningsprosesser i økt grad legger til rette for aktiv lokal involvering.

Skal bidra til:

- Økt vekt på tradisjonell samisk kunnskap, samt lokal kunnskap og forståelse i prosesser og vedtak i henhold til plan- og bygningsloven.
- Bedre tilrettelegging for samisk lokal deltakelse og reell medvirkning i planprosesser.

11.3 Forvaltning av arealer

Mål:

- Naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv er sikret.

Delmål 1:

- Lokal samisk deltakelse og reell medvirkning sikres i all areal- og ressursforvaltning.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Tilrettelegge for deltakelse og reell medvirkning av samiske interesser, aktører og samfunn i areal og ressursaker hvor disse berøres.

Skal bidra til:

- Økt deltakelse av samiske interesser, aktører og samfunn hvor en reell medvirkning er sikret. Det vil si at samiske parter i areal og ressursaker blir hørt og gis mulighet for informert og skriftlig samtykke.

Delmål 2:

- Arealforvaltningen sikrer samisk næringsutøvelse forutsigbarhet og utviklingsmuligheter.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arealforvaltninga skal søke å tilrettelegge for at samisk næringsutøvelse gis tilstrekkelig areal og handlingsrom for å utøve sin næring på en utviklingsrettet og bærekraftig måte.
- Tidlig og bred involvering eller innsats i henhold til arealsaker med samiske interesser bør prioriteres.

Skal bidra til:

- Å sikre områder eller areal hvor samisk næringsutøvelse gis utviklingsmulighet og handlingsrom i et bærekraftig perspektiv.
- Synliggjøre kommunenes ansvar for å ivareta samisk kultur og næringsutøvelse.

Delmål 3:

- Samisk tradisjonell kunnskap samt lokal kunnskap og forståelse inngår i beslutningsgrunnlaget for forvaltning av arealer.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Følge opp forvaltningsspørsmål i henhold til plan- og bygningsloven, finnmarksloven, lakse- og innlandsfiskeoven, naturmangfoldloven og annet relevant lovverk.
 - Arbeide for at beslutningsprosesser i økt grad legger til rette for aktiv lokal involvering.
 - Arbeide for at tradisjonell kunnskap blir anerkjent som relevant kunnskap i arealplanlegging.
 - Pilotprosjekt med fokus på tradisjonell kunnskap i virkeområdet for Sametingets planveileder.

Skal bidra til:

- Gode lokale planprosesser som ivaretar bruk av naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv.
- Positivt fokus på tradisjonell kunnskap i pilotkommunene.

11.4 Naturressurser

Mål:

- Ressurs- og energiutvinning skal styrke samisk kultur, samfunnsliv og samiske næringer.

Delmål 1:

- Undersøkelse og uttak av naturressurser i samiske områder skjer på en måte som ivaretar samiske rettighetshavere og lokalsamfunn sine interesser og rettigheter, og er i samsvar med internasjonal folkerett.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Følge opp forvaltningsspørsmål i konsesjonssaker etter vassdragsreguleringsloven, energiloven og vannressursloven.

Skal bidra til:

- Økt hensyn til samiske rettighetshavere og lokalsamfunn sine interesser og rettigheter.

Delmål 2:

- Tradisjonell og lokal kunnskap, herunder samiske kvinners kunnskap og forståelse, anerkjennes og tas i bruk i forvaltning av naturressurser.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arbeide for at tradisjonell kunnskap blir anerkjent som grunnlag for beslutninger om bruk av naturressurser.
 - Iverksette et prosjekt som utvikler metoder for å ivareta tradisjonskunnskap og erfaringsbasert praksis i forbindelse med inngrep i og utnyttelse av naturressurser.

- Gjennomføre eksterne faglige vurderinger av konkrete utbyggingstiltak, i forhold til SP art. 27.

Skal bidra til:

- Økt vekt på tradisjonell samisk kunnskap, herunder samiske kvinners kunnskap og forståelse ved utvinning av naturressurser.

11.5 Naturmangfold

Mål:

- Hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv vektlegges i all forvaltning av naturmangfoldet.

Delmål 1:

- Ivaretagelse av naturmangfoldet skjer på en måte som ivaretar samiske rettighetshavere og lokalsamfunn sine interesser og rettigheter, og i samsvar med internasjonal folkerett.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Følge opp samiske interesser i forhold til konvensjonen om biologisk mangfold og naturmangfoldloven.
- Følge opp verneprosessene i samiske områder.
- Bidra til at beslutningsprosesser vedrørende naturmangfoldet i økt grad legger til rette for aktiv lokal involvering.

Skal bidra til:

- Økt grad av hensyn til samiske rettighetshavere og lokalsamfunn sine interesser og rettigheter og internasjonal folkerett ved ivaretagelse av naturmangfoldet.

Delmål 2:

- Samisk tradisjonell kunnskap, herunder kvinners kunnskap, lokal kunnskap og forståelser brukes ved beslutninger om bruk og vern av naturmangfoldet.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arbeide for at tradisjonell kunnskap blir anerkjent som grunnlag for beslutninger om bruk og vern av naturmangfoldet.

Skal bidra til:

- Samisk tradisjonell kunnskap, herunder samiske kvinners kunnskap, tillegges økt betydning ved beslutninger om bruk og vern av naturmangfoldet.

Delmål 3:

- Samisk lokal deltakelse og medvirkning er sikret i bruk, forvaltning og bevaring av naturmangfoldet.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arbeide for at nye nasjonalparksentre etableres i tilknytning til eksisterende samiske institusjoner.
- Bidra til at kompetanse om samisk kultur og naturbruk vektlegges sterkere i forvaltning av verneområder.
 - Oppfølging av de samiske representantene i verneområdestyrene og i arbeidsutvalgene for verne- og forvaltningsområder.

Skal bidra til:

- Økt grad av samisk lokal deltakelse og medvirkning i bruk, forvaltning og bevaring av naturmangfoldet.

11.6 Klima

I Sametingets miljø- og arealmelding fra 2009 er globale miljøutfordringer en av fem hovedutfordringer. Det fokuseres både på klima og miljøgifter. Sametingets arbeid når det gjelder miljøgifter hører inn under kapittel 10, Helse- og sosial, mens klima omhandles i dette kapittelet.

Mål:

- Samiske næringer og samisk kultur er robuste i forhold til klimaendringer.

Delmål:

- Urfolksrettigheter vektlegges når avbøtende tiltak mot klimaendringer planlegges.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Skape forståelse for urfolksperspektiv og -rettigheter.
 - Arbeide gjennom Arktisk råd for bærekraftig utvikling og mot klimaendringer.
 - Delta på relevante internasjonale arenaer.
- Utvikle positive klimatiltak og tilpasningsstrategier som gjør samiske samfunn mer robuste i forhold til klimaendringer.
 - Følge opp resultatene fra NorACIA og formidle dem i relevante sammenhenger.
 - Følge opp klimameldingen.
 - Arbeide for at også tradisjonell urfolkskunnskap og lokal kunnskap blir lagt til grunn for dokumentasjon på klimaendringer, brukes som grunnlag for å utvikle positive tilpasningsstrategier og for å fatte beslutninger i klimapolitikken.
 - Arbeide for at forskning på klimaendringenes innvirkning i nordområdene og følgene av lokale miljøpåvirkninger ivaretar det samiske perspektivet og kjønnsperspektivet.

Skal bidra til:

- Økt vektlegging av urfolksrettigheter ved planlegging av klimatiltak.
- Økning i igangsatte positive klimatiltak og tilpasningsstrategier.

- Økt vektlegging av samisk tradisjonell kunnskap i beslutninger om klimatiltak og tilpasningsstrategier.
- Økning i klimaforskning som vektlegger det samiske perspektivet og kjønnsperspektivet.
- Økt forståelse for urfolksperspektiv og -rettigheter.

12 Kulturminnevern

Hovedmål:

- Dokumentere, formidle og forvalte kunnskapen om fortida og for framtida, som samiske kulturminner og kulturmiljøer representerer.

Vern og forvaltning av samiske kulturminner er en viktig del av Sametingets virkeområde. Sametinget skal forvalte samiske kulturminner og kulturmiljøer på en måte som bidrar til å styrke og videreføre samisk kultur.

Samiske kulturminner er synlige spor etter våre forfedres bruk og tilstedeværelse i landskapet. De formidler kunnskap om livsvilkår, overlevelsesstrategier, ressursbruk, trosforestillinger og tilpassinger til landskapet. Dette landskapet formidler også kunnskap om rike ressurser og langvarig bosetting. Deler av den tradisjonelle kunnskapen er fortsatt i aktiv bruk i samiske samfunn, parallelt med nyere kunnskaper og holdninger. Sikring av kulturminner og formidling av kunnskapen de inneholder, er viktig for å sikre og videreføre samisk kultur framover. Kunnskap om landskaps- og ressurstilpassing, som er nedfelt i samiske kulturmiljø, har verdi langt utenfor samiske samfunn. Slik kunnskap er for eksempel aktuell å peke på i debatten om klimaendringer.

Sametinget, som samenes øverste politiske myndighet, har forvaltningsansvar for samiske kulturminner og legger hovedpremissene for dette arbeidet. Det følger også av folkeretten, og er i tråd med at Sametinget skal gis økt innflytelse når det gjelder avgjørelsesmyndighet i saker som er av særlig betydning for den samiske befolkningen.

Samisk bygningsvern er en viktig del av det samiske kulturminnevernet. Sametinget ser det som en viktig oppgave å bevare den samiske bygningsarven. Det er stort behov å få identifisert og registrert samiske bygninger. Vi mangler tilstrekkelig oversikt, noe som betyr at forvaltningen også mangler et viktig verktøy for å kunne drive et hensiktsmessig forvaltningsarbeid. Sametinget har tidligere fastsatt en rekke kriterier for hvordan identifisere samiske bygninger.

I følge kulturminneloven § 4 andre ledd er alle samiske kulturminner eldre enn 100 år automatisk fredet, herunder også samiske bygninger. Sametinget har gjennom forskrift delegert myndighet etter kulturminneloven. Sametinget skal forvalte samiske kulturminner etter bestemmelsene i kulturminneloven. Videre skal Sametinget også ivareta samiske kulturminnehensyn i plan- og byggesaker etter plan- og bygningsloven.

Med dagens situasjon har de ansatte som arbeider med kulturminnevern i Sametinget kontakt med 134 kommuner, 8 fylkeskommuner, 3 arkeologiske landsdelsmuseer, de samiske museene og andre museer i området. I tillegg er det flere andre lokale, regionale og statlige aktører som alle ønsker å få med Sametinget på relevante områder.

Sametinget har et stort kulturhistorisk materiale i form av registreringer, befaringsrapporter og intervjuer, i tillegg til et omfattende bildemateriale. De ansatte i kulturminnevernet i Sametinget besitter den fremste kunnskapen om samisk kulturminnevern og samisk kulturhistorie i landet.

Statens bidrag til administrative ressurser til det samiske kulturminnevernarbeidet har i praksis ikke blitt økt siden 1999.

I løpet av 2015 vil rådet legge fram melding om samisk kulturminnevern. Meldingen vil diskutere rammebetingelsene for samisk kulturminnevern, Sametingets forvaltningsansvar samt spørsmål knyttet til fredning og vern. Meldingen vil også ta opp samiske kulturminners betydning og plass i samisk samfunnsbygging. Denne vil legge grunnlag for ytterligere presisering av mål, strategier og tiltak.

Sametinget ønsker å nå hovedmålet i kulturminnepolitikken ved å fokusere på følgende områder:

- Rammebetingelser for samisk kulturminnevern.
- Forvaltning av kulturminner
- Synliggjøring

12.1 Virkemidler til kulturminnevern

12.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 12.1.1 Samletabell - kulturminnevern

(i 1000 kr)

Innsatsområde	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Rammebetingelser for samisk kulturminnevern	0	0	0	250	250	-
Forvaltning av kulturminner	2 442	2 900	2 900	2 900	0	0,0 %
Sum	2 442	2 900	2 900	3 150	250	8,6 %

12.1.2 Administrative ressurser - seksjon for kulturminnevern

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for kulturminnevern inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjonen er en del av avdeling for kulturminner, areal og miljø (KAB). Avdelingen har tre seksjoner:

- Seksjon areal og miljø.
- Seksjon for kulturminner.
- Seksjon for bygningsvern og kulturlandskap.

Seksjon for kulturminner er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvaret for å iverksette strategiene innenfor fagområdet kulturminnevern. Seksjonen har også forvaltningsansvar innenfor dette fagområdet.

Seksjon for bygningsvern og kulturlandskap har tilsvarende ansvar når det gjelder bygningsvern spesielt. Overordnet arbeid med kulturlandskap, der både kulturminnevern og bygningsvern inngår som naturlige deler, ligger også under denne seksjonen. Prosjektet "Identifisering og registrering av

samiske bygninger" er dessuten også knyttet til seksjonen. Seksjonen er ny fra 01.01.2015, og er opprettet fordi den tidligere kulturminneseksjonen var av en uhensiktsmessig størrelse.

Delingen forventes styrke både politikktutvikling og utvikling av de to hovedfagfeltene, vern og forvaltning av arkeologiske samiske kulturminner samt samiske bygninger. Det vil i tillegg sette Sametinget bedre i stand til å ta ansvaret som følger i kjølvannet av bygningsregistreringsprosjektet. Det er naturlig å forvente en større andel bygningsvernsaker i de kommende årene.

Seksjonene har forvaltningsansvar innenfor disse områdene:

- Forvaltning av samiske kulturminner, herunder samiske bygninger, i henhold til kulturminnelovens samt plan- og bygningslovens bestemmelser.

Seksjon for kulturminner disponerer 9 faste årsverk pr. 1.10.2014. Seksjon for bygningsvern og kulturlandskap disponerer 3,5 faste årsverk pr. 1.10.2014. I tillegg disponerer seksjonen 2 årsverk som er knyttet til registreringsprosjektet samiske bygninger.

12.2 Rammebetingelser for samisk kulturminnevern

Mål:

- Sametinget skal være den viktigste premissleverandør for det samiske kulturminnevernet.

Sametingets rolle innenfor kulturminnevern er ikke formelt avklart. Forvaltningsmyndigheten for samiske kulturminner etter kulturminneloven ble lagt til Sametinget som en prøveordning i 2001. Denne prøveordningen gjelder fortsatt.

Sametinget har som mål at forvaltningsmyndigheten for samiske kulturminner gjøres permanent og blir direkte nedfelt i kulturminneloven. Dette medfører endring av kulturminneloven.

Gode økonomiske rammebetingelser er avgjørende for forvaltningen av samiske kulturminner. For å oppnå dette må Sametinget gis mulighet til reelle forhandlinger med regjeringen om bevilgningene til samisk kulturminnevern.

Økt kunnskap om samiske bosettingsområder og kulturminner betyr økt ansvar for Sametingets kulturminneseksjon. Dette medfører behov for økte administrative og økonomiske ressurser.

Gode rammebetingelser oppnås også gjennom samarbeid med aktuelle partnere innen kulturminnevernet. Sametinget samarbeider i dag nært med aktuelle fylkeskommuner, et samarbeid som gir gevinst for alle parter.

Når det gjelder forvaltningen av samiske kulturminner i Oppland fylke har Sametinget hatt en samarbeidsavtale med Oppland fylkeskommune 2009 – 2013. Samarbeidet har vært av stor nytte. Å kunne samordne strategier og høste erfaringer av hverandre er av stor positiv effekt for kulturminneforvaltningen generelt og samiske kulturminner i Oppland spesielt. Sametinget er derfor av den oppfatningen at samarbeidet bør videreføres.

Sametinget deltar i arbeidet med Regional plan for kulturminnevern i Finnmark, i samarbeid med Finnmark fylkeskommune. Arbeidet ble startet opp i 2009, men av personellmessige årsaker har arbeidet tatt lang tid og planen er fortsatt ikke ferdigstilt. Fylkeskommunen tok i innværende år opp arbeidet, og har tilsatt prosjektleder i full stilling. Sametinget har deltatt med faglige innspill på oppstartsmøtet, og meldt at vi fortsatt vil delta med dette. Hovedformålet med planen er å gjøre den materielle kulturarven i Finnmark og den historien den representerer synlig, slik at den kan ivaretas på best mulig måte gjennom den daglige forvaltningen.

Tabell 12.2 Samletabell - rammebetingelser for samisk kulturminnevern

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Kulturminnevernkonferanse	0	0	0	250	250	-
Sum	0	0	0	250	250	-

Delmål 1:

- Sametinget har den formelle forvaltningsmyndigheten for samiske kulturminner etter kulturminneloven.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Sametingets overordnede kulturminnepolitikk formidles gjennom en melding.
 - Følge opp redegjørelsen om samisk kulturminnevern med ei melding.
 - Arrangere konferanse om samisk kulturminnevern, som grunnlag for meldingsarbeidet.

Skal bidra til:

- Forvaltningsmyndigheten for samiske kulturminner etter kulturminneloven er avklart.

Kulturminnekonferanse

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
36100	Kulturminnekonferanse	0	0	0	250	250	-
Sum		0	0	0	250	250 -	

Delmål 2:

- Det samiske perspektivet blir ivaretatt i nasjonalt og regionalt kulturminnevern.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Bidra til at nasjonale myndigheter tar sitt ansvar for samisk kulturminnevern.
 - Bruke konsultasjonsavtalen aktivt.
 - Gi innspill til nasjonale myndigheters prioriteringer innenfor samisk kulturminnevern.
- Godt og effektivt samarbeid med fylkeskommunene for å verne samiske kulturminner.
 - Stille til rådighet faglige ressurser i samband med fellesbefaringer med fylkeskommunene.

- Forny samarbeidsavtalen med Oppland fylkeskommune.
- Delta i utarbeidelse av regional plan for kulturminnevern i Finnmark.

Skal bidra til:

- At Sametinget får gjennomslag for sitt syn i kulturminnepolitikken.
- En effektiv forvaltning av samiske kulturminner.

12.3 Forvaltning av kulturminner

Mål:

- Samiske kulturminner forvaltes på grunnlag av egen historie og egne verdier.

Den daglige forvaltningen utgjør hovedparten av kulturminneseksjonens arbeid. Arbeidet består av saksbehandling av offentlige planer og tiltak, befaringer i feltet samt å gi høringsuttalelser i saker der Sametinget har rett og plikt til å delta med innspill etter kulturminneloven samt plan- og bygningsloven. Til forvaltningen hører også tilskuddsbehandling, oppfølging av Sametingets eiendom, Skoltebyen kulturmiljø og ulike prosjekter som omhandler registrering, skjøtsel, sikring og tilrettelegging av samiske kulturminner, herunder også samiske bygninger. Sametinget ønsker en styrking av dette arbeidet.

Tabell 12.3 Samletabell - forvaltning av kulturminner

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Tilskudd til kulturminnevern	2 426	2 400	2 400	2 400	0	0,0 %
Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen	16	500	500	500	0	0,0 %
Sum	2 442	2 900	2 900	2 900	0	0,0 %

Delmål 1:

- Funksjonell og forutsigbar forvaltning etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven.

Sametinget arbeider med samisk bygningsvern som en del av den daglige forvaltningen og gjennom et eget prosjekt "Identifisering og registrering av samiske bygninger". Prosjektet er finansiert av Riksantikvaren.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Bidra til at flere samiske kulturminner registreres og istandsettes.
 - Registrere samiske kulturminner og kulturmiljøer i hele Norge
 - Bidra til skjøtselstiltak innenfor rammene for utarbeidet skjøtelsplan der slike finnes for samiske kulturmiljøer.
- Bidra til at samiske bygninger er identifisert og registrert.
 - Videreføre prosjektet "Identifisering og registrering av samiske bygninger" i samarbeid med Riksantikvaren.

- Oppdatere registreringene av samiske kulturminner i den nasjonale databasen Askeladden.
- Bidra til effektiv saksbehandling av offentlige planer og tiltak.
 - Gi høringsuttalelser til aktuelle kommunale og regionale planer.
 - Foreta befaringer i utbyggingsområder.
- Immateriell kulturarv brukes som en del av forvaltningsgrunnlaget.
 - Immaterielle kulturminner registreres parallelt med øvrige registreringer.
 - Utarbeide strategier for ivaretagelse og innsamling av kunnskap om immaterielle samiske kulturminner.
 - Registrere muntlig tradisjon og immaterielle kulturminner.
- Menneskelige levninger fra samiske graver i Pasvik forvaltes på en verdig måte.
 - Delta i samarbeid med aktuelle parter til en mulig gjenbegravelse av skjelettmateriale som er fjernet fra samiske graver i forbindelse med tidligere inngrep.

Skal bidra til:

- Samiske kulturminner blir tatt vare på og sett på som en ressurs for de samiske lokalsamfunnene.
- Økt kunnskap blant kommuner, andre tiltakshavere og øvrig kulturminneforvaltning om immateriell samisk kultur.
- Forutsigbarhet for kommuner og andre tiltakshavere i planprosesser.
- En oversikt over automatisk fredede kulturminner og verneverdige samiske bygninger er tilgjengelig for forvaltningen og allmennheten.
- En økt lokal forankring i kommuner og samiske lokalsamfunn av igangsatte kulturminneprosjekter.

Delmål 2:

- Styrke kunnskapen om samisk tradisjon og historie samt grunnlaget for bevaring og vern av samiske kulturminner.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til at samiske bygninger registreres, dokumenteres og istandsettes:
 - Bidra med finansiering til å utarbeide antikvariske restaureringsplaner for automatisk fredete og verneverdige samiske bygninger.
 - Bidra med finansiering av restaurering av automatisk fredete og verneverdige samiske bygninger.
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til at samiske kulturminner registreres og dokumenteres:
 - Bidra med finansiering av registrering av automatisk fredete samiske kulturminner og kulturmiljøer. Områder som er lite undersøkt når det gjelder samiske kulturminner prioriteres.
 - Bidra med finansiering av innsamling og dokumentasjon av samiske immaterielle kulturminner i landskapet.
 - Bidra med finansiering av innsamling av muntlige historier og minner knyttet til andre verdenskrig i samiske områder.
 - Bidra med finansiering av dokumentasjon av tradisjoner om tidligere samisk bruk og bosetning utenfor dagens reinbeitedistrikter.
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til skjøtsel og tilrettelegging av samiske bygninger og øvrige samiske kulturminner:

- Bidra med finansiering av utarbeidelse av skjøtelsesplaner for truede samiske kulturmiljøer.
- Bidra med finansiering av skjøtelsestiltak innenfor rammene for utarbeidet skjøtelsesplan der slike finnes for samiske kulturmiljøer.
- Bidra med finansiering av istandsetting av 4-5 utvalgte samiske kulturminner innenfor BARK-programmet årlig.
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke kunnskapen om samisk tradisjon og historie samt grunnlaget for bevaring og vern av samiske kulturminner.
 - Bidra med finansiering av prosjekter innenfor Riksantikvarens Verdiskapingsprogram, som omhandler krigsminner i Tysfjord kommune som ledd i reiselivssatsing.
 - Bidra med finansiering av dokumentasjon av tradisjoner om tidligere samisk bruk og bosetning utenfor dagens reinbeitedistrikter.

Skal bidra til:

- Kunnskap som kommer fram gjennom prosjekter som støttes over ordningen tilbakeføres lokalt.
- En økt lokal forankring av kulturprosjektene.

Tilskudd til kulturminnevern

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
35000	Tilskudd til kulturminnevern	a)	2 426	2 400	2 400	2 400	0	0,0 %
Sum			2 426	2 400	2 400	2 400	0	0,0 %

a) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til kulturminnevern.

Delmål 3:

- Kulturmiljøet Skoltebyen forvaltes på en bærekraftig måte.

Sametinget står som eier av kulturmiljøet Skoltebyen i Neiden og har tatt ansvaret for å styrke og utvikle dette unike miljøet. I 2014 har Sametinget gjennomført brannsikringstiltak for St. Georgs kapell, utbedring av Hallonen-huset samt igangsatt planlegging for en bedret allmenn tilgjengelighet til fiskeplassen ved Skoltefossen. I 2015 vil vi fortsette arbeidet ved Skoltefossen og med utbedring av Hallonen-huset, samt noen mindre tiltak knyttet til Skoltebyen.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Forvaltning og skjøtsel av kulturmiljøet Skoltebyen skjer i samarbeid med lokale institusjoner og foreninger
 - Forestå skjøtsel av uteområdet.
 - Sikre området bedre tilgjengelighet med tanke på ulike brukergrupper.
 - Oppgradere hovedbygningen til tilfredsstillende teknisk stand.

Skal bidra til:

- Et godt ivaretatt kulturmiljø som viser frem en del av den østsamiske kulturen på en verdig og respektabel måte

Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
36000	Østsamisk kulturmiljø i Skoltebyen	a)	16	500	500	500	0	0,0 %
Sum			16	500	500	500	0	0,0 %

a) Prosjekt i egen regi

12.4 Synliggjøring

Mål:

- Samiske kulturminner og kulturmiljøer er ressurser i kunnskapsproduksjon og verdiskaping.

Delmål 1:

- Samiske kulturminner brukes for å dokumentere kunnskap om tilpassing til ressurser og landskap.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Sametingets prioriteringer innenfor forsknings- og utredningsarbeid skal avklares gjennom et meldingsarbeid. Følgende føringer legges til grunn for arbeidet:
 - Prioritere egne prosjekter, eller prosjekter der vi har en ledende rolle, og som har som formål å utvikle samisk kulturminnevern.
 - Prioritere prosjekt om bruk og utvikling av naturvitenskaplig metodikk innenfor samisk kulturminnevern, herunder blant annet ¹⁴C-dateringer, dendrokronologi og LIDAR-skanning – jf. plan.

Skal bidra til:

- Styrking av grunnlaget for bevaring og vern av samiske kulturminner og kulturmiljøer, samt forenkle forvaltningsarbeidet.

Delmål 2:

- Sametinget er en hovedaktør i formidlingen av den samiske kulturarven.

Formidling av samiske kulturminner og kulturmiljøer skjer gjennom muntlig og skriftlig framstilling av registreringsmateriale, gjennom istandsetting og tilrettelegging og gjennom bruk av kulturminnene.

Sametinget arbeider for at Várjjat siida med Ceavccageađgi/Mortensnes og andre tilknyttede områder kommer inn på verdensarvlista. Sametingets forslag til verdensarvsted ble i 2013 levert Riksantikvaren for videre behandling. I 2014 har kompletterende feltarbeid utført, og dette regnes nå som avsluttet.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Dokumentere og synliggjøre samiske kulturminner og kulturmiljø.
 - Videreføre påbegynte formidlingsarbeid for samiske kulturminner, der Sametinget har gått inn med midler og ressurser til sikring, istandsetting og tilrettelegging.
 - Delta med formidling om samisk historie og forhistorie gjennom artikler og foredrag i relevante fora.
 - Utarbeidelse av skjøttsplaner for samiske kulturminner og kulturmiljøer
 - Skjøtselstiltak og tilrettelegging av kulturminner og kulturmiljø med særlig prioritet på prosjekter innenfor Riksantikvarens bevaringsprogram for arkeologiske kulturminner og kulturmiljø (BARK) BARK program.
- Arbeide for at Várjjat siida med Ceavccageađgi/Mortensnes og andre tilknyttede områder kommer inn på verdensarvlista.
 - Følge opp søknadsarbeidet med møter og presentasjoner på relevant nivå og for relevante beslutningsfattere.

Skal bidra til:

- Økt synliggjøring av samiske kulturminner og kulturmiljøer.
- Økt kunnskap om samisk historie og forhistorie.

13 Næring

Hovedmål:

- Et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

Tradisjonelt har samer livnært seg av naturen, og naturbaserte næringer utgjør fortsatt en viktig del av sysselsettingen og verdiskapningen i de samiske områdene. Sametingets undersøkelser viser at samiske områder står over for omfattende utfordringer. Samiske sentra blir gjerne beskrevet som norsk utkant, noe som preger næringsutviklingen i form av tap av arbeidsplasser, skole og butikk. Næringslivet viser en dreining mot tjenesteytende næringer og strukturendringene i primærnæringene går mot færre og større enheter.

For å møte utfordringene med nye næringstilpasninger er det en viktig oppgave å utvikle jobbtillbud for ungdom med høy kompetanse og særskilt å legge til rette for arbeidsplasser for kvinner i samiske områder. Flere og flere samer bosetter seg eller vokser opp i byer og tettbygde strøk; like viktig er det å gi disse et samisk livsgrunnlag, både kulturelt, sosialt og yrkesmessig.

Sametinget verdiskapingspolitikk vil basere seg på en kunnskapsbasert næringsutvikling, hvor økte kunnskaper og ny viten, sammen med tradisjonell kunnskap skal danne grunnlaget for et fremtidsrettet næringsliv som skal styrke samiske lokalsamfunn som arnesteder for samiske verdier og livsutfoldelse.

Sametingets egen utfordring er å måle om vår politikk og våre tiltak har den effekten vi ønsker. For det første er det en utfordring fordi politikken og tiltakene som føres av statlige myndigheter, kommunene, fylkeskommunene, Innovasjon Norge og andre finansiører påvirker utviklingen i samiske områder i stor grad. For det andre tar det tid før man ser effekt av politikk og tiltak i samfunnet. Sametinget har utarbeidet kriterier for om vi oppnår målene vi har satt oss. Disse kriteriene må stadig utvikles, slik at vi kan få svar på om vår politikk gir oss det sterke og allsidige næringslivet som er vårt mål.

Med nedgang i økonomiske ressurser til næringsutvikling ser Sametinget det som nødvendig å gjøre en grundig vurdering av virkemiddelbruken og –innretningen. I den sammenheng vil det være nødvendig å målrette virkemiddelbruken bedre, herunder også en gjennomgang av STN-området.

Sametinget ser med bekymring på den demografiske utviklingen, sist dokumentert i Samiske tall forteller 7 av oktober 2014. Den viser at befolkningen i de tradisjonelle samiske områdene blir stadig eldre og de yngre flytter til større byer. Dette samtidig med at behovet for arbeidskraft vil øke i tiden framover i de samiske områdene. Dette vil samlet sett tvinge Sametinget til å se på virkemiddelbruken og målsettingen med ordningene.

Sametinget ønsker å nå hovedmålet for næring ved å satse på følgende innsatsområder:

- Rammebetingelser i primærnæringene.
- Attraktive lokalsamfunn.
- Kultur næringer.
- Verdiskapning og nyetableringer.

13.1 Virkemidler til næring

Tabell 13.1.1 Samletabell næring

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Rammebetingelser i primærnæringene	15 991	8 100	7 212	6 000	-2 100	-25,9 %
Attraktive lokalsamfunn	8 054	11 000	10 369	10 000	-1 000	-9,1 %
Kulturnæringer	10 618	17 584	17 284	16 431	-1 153	-6,6 %
Verdiskaping og nyetableringer	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum	35 663	37 684	35 865	33 431	-4 253	-11,3 %

13.1.1 Økonomiske virkemidler

For de økonomiske virkemidlene som ytes over næringskapitlet, gjelder virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området). Midler til næringsutvikling kan, i tillegg til STN-området, ytes til samiske kulturnæringer og tilretteleggende næringsprosjekter overfor reindrifta i hele landet. For å se hvilke geografiske områder som tilhører STN-området, se kapittel 13.6.

I jordbruks- og reindriftsforhandlingene har forhandlingspartene kommet til enighet om å avslutte overføringene til Sametinget for budsjettåret 2015. Dette utgjør budsjettkutt på kr 4 mill. til jordbruksformål og 2 mill. til binæring i reindriften.

13.1.2 Administrative ressurser – seksjon for næring

Lønn, reise og kompetanseheving for seksjon for næring inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Seksjon for næring er en del av avdeling for næring, kultur og helse (EKD). Avdelingen har tre seksjoner:

- Seksjon for næring.
- Seksjon for kultur.
- Seksjon for helse.

Næringsseksjonen er politisk sekretariat for sametingsrådet og har ansvaret for å iverksette strategiene innenfor fagområdet næring. Dette går fram av de administrative oppgavene i kapitlene nedenfor.

Seksjonen har også forvaltningsansvar innenfor disse områdene:

- Forvaltning av tilskudd til næringsutvikling.
- Forvaltning av næringsavtalen for duodji.

Seksjon for næring disponerte 9 årsverk pr. 1.10.2014.

13.2 Rammebetingelser i primærnæringer

Mål:

- Bevare og utvikle marine næringer, reindrift og jordbruk som viktige kulturbærere og sysselsettere i samiske områder.

Primærnæringene er viktige for samisk kultur, språk og levesett. Selv om primærnæringene fortsatt sysselsetter flest, med 2 037 arbeidsplasser i 2012, var det en nedgang på 256 arbeidsplasser fra 2008. Den stadige nedgangen innenfor primærnæringene er noe Sametinget tar på alvor og mye av innsatsen er derfor knyttet til det å bevare og utvikle de næringene.

Arktisk landbruk er viktig samisk kulturbærer, det arktiske landbruket behøver særlige virkemidler for å kunne sikres bærekraft. Sametinget ønsker å styrke rekrutterings- og verdiskapningstiltak i landbruket i samiske områder. Sametinget er en viktig premisseleverandør for samiske utmarksnæringer, reindrift, og landbruk.

Tabell 13.2 Samletabell - rammebetingelser i primærnæringer

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Tilskudd til primærnæringer	15 991	8 100	7 212	6 000	-2 100	-25,9 %
Sum	15 991	8 100	7 212	6 000	-2 100	-25,9 %

Delmål 1:

- Sikre tilfredsstillende juridiske, økonomiske og ressursmessige rammebetingelser for primærnæringene og styrke rettighetsgrunnlaget for disse.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Ha innflytelse på politikken innenfor marine næringer, reindrift, jordbruk og utmarksnæringer.
 - Bruke konsultasjonsordningen aktivt for å sikre Sametingets innflytelse i sentrale prosesser, meldinger, forskrifter og lignende som angår primærnæringenes utvikling.
 - Gi gode innspill til reindrifts- og jordbruksavtalene og utvikle disse prosessene.
 - Opprettholde og utvikle en god dialog med primærnæringsorganisasjonene for å sikre Sametinget oppdatert kunnskap og for å samordne politikken.
 - Følge opp sjøsamiske strategier med folkemøter.
- Sikre arealer, kvoter og ressurser som gir primærnæringene utviklingsmuligheter.
 - Gi kvalitativt gode innspill til reguleringer innenfor forvaltningen av marin næring og delta på de viktigste arenaene for fastsetting av fiskekvoter.
 - Følge opp Fjordfiskeremnda aktivt og ha en tett dialog med denne.
 - Følge opp reinprogrammet, regionale dialogfora og Sametingets oppnevnte i reindriftsstyret og ha tett dialog med øvrige reindriftsmyndigheter.
 - Prioritere arbeidet med arealvern for primærnæringene.
- Påvirke nasjonal rovviltpolitikk og regional rovviltforvaltning.
 - Bruke konsultasjonsavtalen og ha tettere kontakt med sentrale aktører.
 - Bidra til sterkere fokus på folkeretten i rovviltpolitikken og forvaltningen.

- Bidra til at lokal kunnskap vektlegges i forvaltning og forskning.
- Legge til rette for at Sametingets oppnevnte i de regionale rovviltnemndene har et enhetlig kunnskapsgrunnlag om samiske næringer og samisk samfunnsutvikling.
- Jobbe for at arbeidet med uttak av skadedyr sikres gode økonomiske vilkår.
- Støtte aktivt opp samiske næringskombinasjoner, og styrke næringskombinasjonenes rammebetingelser.
- Bidra til å utvikle tiltak som får ungdom og kvinner til å satse på landbruk og kombinasjons-drift.
- Støtte opp om fellesinvesteringer av driftsmidler i landbruket i samiske områder.

Skal bidra til:

- Opprettholde sysselsettingen i primærnæringene.
- Opprettholde kvotegrunnlaget i sjøsamiske områder.
- Opprettholde bruksstrukturen i jordbruket.
- Tilfredsstillende arealgrunnlag og forutsigbar arealbruk for primærnæringene.
- Nedgang i tapstall i saue- og reindrifta.

Delmål 2:

- Bedre lønnsomhet i primærnæringene.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Arbeide for større utviklingsprosjekter innenfor primærnæring, der regional finansiering/flere aktører inngår.
 - Bidra til finansiering av tilretteleggende jordbruksprosjekter spesielt rettet mot utvikling av og rekruttering inn i jordbruksnæring i STN-området.
 - Bidra med finansiering til tilretteleggende prosjekter innenfor reindriftsnæringen som bidrar til å sikre reindriftens arealgrunnlag og økonomiske utvikling i hele landet.
 - Bidra til verdiskaping i kyst- og fjordsamfunn ved å støtte opp om tilretteleggende tiltak som gir bedre mottaksforhold og videreføring av marine råvarer i STN-området.
 - Bidra til rekruttering inn i fiskerinæringen ved å bidra med finansiering til førstegangsinvestering i båt.

Skal bidra til:

- Lønnsomme virksomheter i primærnæringene.
- Et fornyet driftsapparat som gir økt lønnsomhet.

Tilskudd til primærnæringer

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
40000	Tilskudd til primærnæringer	15 991	8 100	7 212	6 000	-2 100	-25,9 %
Sum		15 991	8 100	7 212	6 000	-2 100	-25,9 %

a) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til primærnæring.

13.3 Attraktive lokalsamfunn

Mål:

- Attraktive og levedyktige samiske lokalsamfunn med et variert privat næringsliv.

Analyser viser at trenden i samiske lokalsamfunn er befolkningsnedgang og at antall arbeidsplasser har gått ned. Samtidig ser man antydning til at bostedsattraktiviteten har blitt bedre, fordi innflyttingen til samiske områder var positiv i 2012. Sametinget har som mål å bedre attraktiviteten for samiske lokalsamfunn.

Tabell 13.3 Samletabell - attraktive lokalsamfunn

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Næringsliv og bedriftsutvikling	5 906	7 000	6 369	7 000	0	0,0 %
Utmark, videreføring og samisk reiseliv	2 148	4 000	4 000	3 000	-1 000	-25,0 %
Sum	8 054	11 000	10 369	10 000	-1 000	-9,1 %

Delmål 1:

- Økt tilflytting til samiske områder som bidrar til levedyktige lokalsamfunn.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Initiere og følge opp samarbeid med andre utviklingsorganisasjoner.
 - Innovasjon Norge er en stor og viktig virkemiddelaktør i samiske områder. Sametinget vil aktivt følge opp samarbeidsavtalen med Innovasjon Norge.
 - SIVA er en virkemiddelaktør som investerer i industri og innovasjonsprosjekter. Sametinget vil videreutvikle dialogen med SIVA for å oppnå flere investeringer i samiske områder og flere miljø som bidrar til kompetansearbeidsplasser.
 - Fylkeskommunene får årlige bevilgninger fra Kommunal- og regionaldepartementet for å legge til rette for regional utvikling. Sametinget vil aktivt følge opp utvalgte fylkeskommuners regionale utviklingsprogrammer, samt samarbeidsavtalene.
- Samhandle med og ansvarliggjøre kommunene om utvikling av næringer og kultur.
 - Gjennomføre dialogmøter i utvalgte kommuner for å møte næringsliv, kompetansemiljø og kommunene og informere om Sametingets virkemidler.
 - Opprettholde samarbeidet med KS for å påvirke kommunenes innsats for næringslivsutvikling i samiske områder.
 - Utvikle og videreføre samarbeid med kommuner for å styrke utvikling av samfunns- og næringsliv basert på samisk språk, kultur og tradisjoner.

Skal bidra til:

- Positiv befolkningsutvikling.

Delmål 2:

- Et variert næringsliv med attraktive arbeidsplasser for begge kjønn i samiske områder.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Omstillinger og innovasjoner som styrker det private næringslivet.
 - Bidra med finansiering av utviklingstiltak og investeringer som bidrar til en betydelig grad av bedriftsutvikling.
 - Bidra med finansiering av samarbeidsprosjekter og tilretteleggende tiltak som bidrar til bedrifts- og næringsutvikling.
 - Styrke kontakt og samarbeid med næringslivet gjennom finansiering til miljø, selskap og organisasjoner som bidrar til aktiv utvikling i de samiske områdene, herunder næringshager, utviklingselskap, kompetansemiljø m.m.
- Utvikle utmarksnæring og videreforedling, samisk reiseliv og samisk kulturnæring.
 - Bidra med finansiering av etablererstipend innen kombinasjons- og utmarksnæring og samisk reiseliv, samt innenfor samisk kulturnæring.
 - Bidra med finansiering av investeringer som gir lokal videreforedling og økt omsetning av råvarer fra samiske områder.
 - Bidra med finansiering til samiske reiselivsbedrifter og opplevelsesbaserte reiselivsaktiviteter, der ekthet og troverdighet er i fokus.
 - Bidra med finansiering og aktiv oppfølging av prosjektet Samisk reiseliv.
 - Bidra med finansiering til bedrifter som satser innenfor kulturnæring, der samisk kulturuttrykk er kjerne i virksomheten.

Skal bidra til:

- Økning av antall private bedrifter.
- Flere sysselsatte innenfor service og småindustri.
- Et variert næringsliv med attraktive arbeidsplasser for begge kjønn i samiske områder.
- Flere kompetansearbeidsplasser til ungdom.
- Aktive samiske nærings- og interesseorganisasjoner.

Tilskudd til næringsliv og bedriftsutvikling

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
40510	Næringsliv og bedriftsutvikling	a)	5 906	7 000	6 369	7 000	0	0,0 %
Sum			5 906	7 000	6 369	7 000	0	0,0 %

a) Søkerbasert tilskudd.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til næringsliv og bedriftsutvikling.

Tilskudd til utmark, videreførdling og samisk reiseliv

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
41010	Utmarksnæringer og videreførdling	a) b)	2 148	4 000	4 000	2 000	-2 000	-50,0 %
41011	Samisk reiseliv	a) b)	0	0	0	1 000	1 000	-
Sum			2 148	4 000	4 000	3 000	-1 000	-25,0 %

a) Søkerbasert tilskudd.

b) Het tidligere Verdiskaping og nyetableringer.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til utmark, videreførdling og samisk reiseliv.

13.4 Kultur næringer

Mål:

- Flere arbeidsplasser innen samisk kultur næring.

Samisk kultur næring har et betydelig potensial til å bli en av de viktigste næringsveiene for samer i framtida. Analyser viser at kultur næringerne i samiske områder har vokst raskere de siste 10 årene enn ellers i Norge og Nord-Norge for øvrig. I 2013 lanserte Sametinget en egen treårig handlingsplan for samisk kultur næring. Sametinget viderefører satsingen i 2015. Satsingen på duodji skal prioriteres og målrettes for å styrke bedriftenes økonomiske bærekraft.

Tabell 13.4 Samletabell - kultur næringer

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Sametingets kultur næringsprosjekt	657	2 750	2 450	2 750	0	0,0 %
Tilskudd til utvikling og rekruttering i duodjinæringen	2 500	2 578	2 578	2 648	70	2,7 %
Duodjeinstituhitta	2 382	2 856	2 856	2 933	77	2,7 %
Næringsavtale for duodji	5 079	9 400	9 400	8 100	-1 300	-13,8 %
Sum	10 618	17 584	17 284	16 431	-1 153	-6,6 %

Delmål 1:

- Lønnsomme kultur næringsbedrifter.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Styrke samiske kultur næringsbedrifter som næringsaktører
 - Sametingets kultur næringsprosjekt videreføres i 2015. Det inneholder blant annet kompetanseheving, nettverksbygging og fokus på lønnsomhet i samisk kultur næring.

- Igangsette ordninger for etablerte kulturnæringsaktører med et lønnsomhetspotensial nasjonalt og internasjonalt.
- Søke et tettere samarbeid med de samiske kommunene, hvor en vektlegger et spesielt søkelys på kultur, næring og entreprenørskap.
- Arbeide for å tilby samiske kulturaktører som mottar offentlig støtte, en bredere kompetansepakke som inkluderer et større fokus på næringsutvikling.
- Bidra med finansiering til samiske kulturnæringsaktører gjennom etablererstipend og støtte til bedriftsutvikling (13.3 Attraktive lokalsamfunn). Sametingets satsing på kulturnæring kommer som et tillegg til den brede satsingen på samisk kunst og kultur (Kap. 5).

Skal bidra til:

- Flere kulturnæringsaktører med økt omsetning og inntjening.
- Nå nye markeder med samiske produkter.

Delmål 2:

- Kompetansebasert kulturnæring.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Øke profesjonaliseringen og kompetansen i samiske kulturnæringer.
 - Sametinget viderefører Dáhttu - et kompetanse- og nettverksprogram for samiske kulturnæringsaktører som skal bidra til økt profesjonalisering og kommersialisering for samisk kulturnæringsbransje.
 - Arbeide for å etablere regionale kulturnæringsnettverk som skal følge opp og styrke Dáhttu-programmet.
 - Initiere forstudie på samisk kulturnæring.
 - Arrangere en årlig konferanse om og for samisk kulturnæring.

Skal bidra til:

- At 12 kulturnæringsaktører har undertegnet avtale om å fremme lønnsomhet og økt profesjonalisering gjennom Dáhttu.
- Skape gode og varige møteplasser for samiske kulturnæringsaktører.

Sametingets kulturnæringsprosjekt

(i 1000 kr)

	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
41000	Sametingets kulturnæringsprosjekt	a)	657	2 750	2 450	2 750	0	0,0 %
Sum			657	2 750	2 450	2 750	0	0,0 %

a) Prosjekt i egen regi. I budsjettet for 2014 inndelt i prosjektene Utvikling av lønnsomme kulturnæringer og Utvikling av en kompetansebasert kulturnæring. Prosjektene er slått sammen til ett prosjekt i 2015.

Delmål 3:

- Økt omsetning av egenprodusert duodji og andre kunst- og kulturprodukter.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Fremme samisk design og andre kunstuttrykk som naturlig del av samisk kulturnæring.
 - Bidra til finansiering av arenaer som fremmer samisk design og andre kunstuttrykk.
- Styrke utviklingsarbeidet innenfor duodjinæringen.
 - Gjennom direkte tilskudd finansiere og utvikle Duodjeinstituhitta.
 - Bidra til opprettelse, finansiering og utvikling av veilederstillinger og regionale utviklingsprosjekt som bidrar til å videreutvikle duodji som næring.
- Styrke rekrutteringen til duodjinæringen.
 - Finansiere lærlingordning hos opplæringskontoret.
- Utvikle næringsavtalen som instrument for utvikling av duodji som næring.
 - I næringsavtalen inngår en rekke virkemidler, tiltak og ordninger som det avtales om mellom Sametinget og næringsorganisasjonene i duodji.

Skal bidra til:

- Økt lønnsomhet innen duodji.
- Økt omsetning av egenprodusert duodji.
- Rekruttering til duodjinæringen med inntil 10 lærlinger i duodjinæringen.

Tilskudd til utvikling og rekruttering til duodjinæringen

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
41020	Duodjeinstituhitta	a)	1 000	1 031	1 031	1 059	28	2,7 %
41020	Opplæringskontoret i reindrift	a)	1 500	1 547	1 547	1 589	42	2,7 %
Sum			2 500	2 578	2 578	2 648	70	2,7 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til utvikling og rekruttering til duodjinæringen.

Tilskudd til Duodjeinstituhitta

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
41030	Duodjeinstituhitta	a)	2 382	2 856	2 856	2 933	77	2,7 %
Sum			2 382	2 856	2 856	2 933	77	2,7 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for tilskudd til Duodjeinstituhitta.

Næringsavtale for duodji

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
41050	Driftstilskudd - søkerbasert tilskudd	1 587	2 700	2 700	1 600	-1 100	-40,7 %
41051	Investerings- og utviklingstilskudd - søkerbasert tilskudd	1 254	4 100	4 100	1 800	-2 300	-56,1 %
41052	Duodjistipend - søkerbasert tilskudd	110	200	200	200	0	0,0 %
41053	Velferdsordninger - søkerbasert tilskudd	57	100	100	100	0	0,0 %
41054	Kompetanse, opplæring, kurs	138	0	0	300	300	-
41055	Salgsfremmende tiltak - søkerbasert tilskudd	346	350	350	350	0	0,0 %
41056	Duojáriid Ealáhus Searvi - direkte tilskudd	468	600	600	600	0	0,0 %
41057	Sámiid Duodji - direkte tilskudd	1 092	1 250	1 250	1 250	0	0,0 %
41058	Fag- og økonomisk utvalg - prosjekt i egen regi	27	100	100	100	0	0,0 %
41059	Vurdering næringsavtale	0	0	0	500	500	-
41060	Kostnader næringsavtale	0	0	0	100	100	-
41061	Hospitering	0	0	0	300	300	-
41062	Oppfølging regnskapskurs	0	0	0	400	400	-
41063	Salg, markedsføring	0	0	0	500	500	-
Sum		5 079	9 400	9 400	8 100	-1 300	-13,8 %

Ordningene forvaltes av sametingsrådet eller det organ som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for ordningene under næringsavtale for duodji, og det partene har blitt enige om i næringsavtalen.

13.5 Verdiskaping og nyetableringer

Mål:

- Økt etableringshyppighet, innovasjon og verdiskaping i samisk næringsliv.

Etableringsfrekvensen og utdanningsnivået i næringslivet i samiske områder er forholdsvis lave. Verdiskaping og innovasjoner er grunnleggende elementer i utvikling av alt næringsliv. Etablering av nye virksomheter forutsetter både fagkompetanse og etablererkompetanse. Sametinget vil derfor videreføre satsingen på oppfølging av nyetablere og etablerte virksomheter.

Tabell 13.5 Samletabell - verdiskaping og nyetableringer

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Kompetanseheving og oppfølging	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %

Delmål 1:

- Økt FoU-aktivitet i næringslivet i samiske områder.

Strategier med tilhørende tiltak:

- Stimulere aktive utviklingsmiljø i samiske områder til å benytte seg av mer FoU-aktivitet.
 - Følge opp faglig forum og utviklingsforum for innspill til Sametingets arbeid for økt verdiskapning innen utmarksnæring, næringskombinasjoner og samisk reiseliv.
- Samarbeide med relevante kunnskaps- og forskningsmiljø om økt FoU-aktivitet i næringslivet.
- Fremme entreprenørskap blant samisk ungdom.
 - Samarbeide med Ungt Entreprenørskap og ha tilsvarende fokus på entreprenørskap i skolen.
- Fokus på kvinnelig entreprenørskap.
 - Initiere lederutviklingsprogram for samiske kvinner.

Skal bidra til:

- Flere FOU – aktiviteter i næringslivet.
- Økt verdiskapning innen utmarksnæring, næringskombinasjoner og samisk reiseliv.
- Aktive utviklingsmiljø i samiske områder.

Delmål 2:

- Flere nyetableringer og økt entreprenørskap.

Strategier:

- Fremme lønnsomhet og profesjonalitet gjennom etablereropplæring og opplæringstiltak i eksisterende bedrifter.
 - Igangsette etablereropplæring og opplæringstiltak i eksisterende bedrifter. I 2015 prioriteres bedrifter som driver med lokal videreforedling av råvarer i samiske områder og som igangsetter kompetanseprosjekt og nettverk for bedriftene.

Skal bidra til:

- Økt etableringshyppighet.
- Økt kompetanse blant etablerere og bedrifter.
- Flere ungdomsbedrifter med samiskrelaterte forretningsideer.

Kompetanseheving og oppfølging

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
42020	Kompetanseheving og oppfølging	a)	1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %
Sum			1 000	1 000	1 000	1 000	0	0,0 %

a) Prosjekt i egen regi

13.6 Virkeområdet for tilskudd til næringsutvikling (STN-området)

2011 Kautokeino, hele kommunen	2022 Lebesby, følgende grunnkretser: 0103 Dyfjord 0104 Kifjord/Normanset/Mårøyfj. 0105 Torskefjord/Bekkarfjord 0106 Lebesby 0107 Ifjord 0108 Friarfjord/Adamsfjord 0109 Laksefjordbotn/Kunes 0110 Veidnesklubben/Godviknes 0111 Vadasbaksæibos 0112 Gappatvarri 0113 Eretoaivit 0114 Vuonjalrassa
2012 Alta, følgende grunnkretser: 0101 Stjernøy 0102 Seiland 0103 Lille Lerresfjord 0104 Store Lerresfjord 0105 Komagfjord 0106 Korsfjord 0107 Nyvoll 0108 Storekorsnes 0110 Kongshus 0201 Isnestoften 0202 Tappeluft/Riverbuk 0203 Langfjordbotn 0204 Talvik 0205 Vasbotnelv	2023 Gamvik, hele kommunen 2025 Tana, hele kommunen
2014 Loppa, hele kommunen	2027 Nesseby, hele kommunen
2017 Kvalsund, hele kommunen	2030 Sør-Varanger, følgende grunnkretser: 0101 Bugøynes 0102 Bugøyfjord 0103 Spurvnes/Skogerøya 0104 Neiden 0402 Jakobsnes 0403 Ropelv 0404 Jarfjord 0405 Grense Jakobselv 0503 Svanvik 0504 Melkefoss/Skrotnes 0505 Øvre Pasvik
2018 Måsøy, følgende grunnkretser: 0119 Snefjorden 0120 Litlefjord 0121 Slåtten 0122 Gunnarnes 0123 Tufjord 0124 Ingøy	1902 Tromsø, følgende grunnkretser: 3301 Jøvik 3302 Olderbakken 3303 Lakselvbukt 3304 Lakselvdalen 3305 Sjøvassbotn 3306 Stordal 3307 Sjursnes 3308 Reiervik 3309 Breivika 3310 Ullsfjordmoane
2019 Nordkapp, følgende grunnkretser: 0113 Vestersida-Botnområdet 0114 Nordvågnesområdet 0115 Kjelvik-Helnesområdet 0117 Skuotanjargga 0118 Mannskarvik-Repvåg 0119 Sværholthavøya 0200 Gjesvær 0201 Gjesvær 0202 Knivskjellodden 0203 Tufjorden 0204 Magerøystua 0205 Finnvik 0206 Vannfjordnæringen Bygda Sarnes	1913 Skånland, hele kommunen 1919 Gratangen, hele kommunen 1920 Lavangen, hele kommunen
2020 Porsanger, hele kommunen	
2021 Karasjok, hele kommunen	

1923 Salangen, hele kommunen

1925 Sørreisa, følgende grunnkretser:

- 0101 Gumpedal
- 0102 Øvre Bakkejord
- 0103 Skøelvdal
- 0104 Smørsgård
- 0201 Storlia/Rabbås
- 0207 Reinelv
- 0208 Andsvatn

1933 Balsfjord, hele kommunen

1936 Karlsøy, hele kommunen

1938 Lyngen, hele kommunen

1939 Storfjord, hele kommunen

1940 Kåfjord, hele kommunen

1941 Skjervøy, hele kommunen

1942 Nordreisa, hele kommunen

1943 Kvænangen, hele kommunen

1805 Narvik, følgende grunnkretser:

- 0102 Herjangen
- 0109 Vassdal
- 0110 Elvegården
- 0111 Kvandal

1849 Hamarøy, følgende grunnkretser

- 0116 Innhavet
- 0117 Veggfjell
- 0118 Sagvatnan
- 0119 Grensefjellene

1850 Tysfjord, hele kommunen

1853 Evenes, følgende grunnkretser

- 0109 Evenesmark
- 0110 Myrnes
- 0111 Osmark
- 0114 Lenvik/Lenvikmark
- 0117 Veggen

Midler til næringsutvikling kan i tillegg til det geografiske virkeområdet ytes til:

- Samiske kulturnæringer i hele landet
- Tilleggsnæringer i reindrift

14 Lokalt og regionalt samarbeid

Hovedmål:

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Sametinget arbeider for å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, på egne premisser, skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene.

14.1 Virkemidler til lokalt og regionalt samarbeid

14.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 14.1.1 Samletabell - lokalt og regionalt samarbeid

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Regionalt samarbeid	3 714	2 500	2 500	2 000	-500	-20,0 %
Lokalt samarbeid	0	0	0	350	350	-
Sum	3 714	2 500	2 500	2 350	-150	-6,0 %

14.2 Regionalt samarbeid

Mål:

- Skape gode rammevilkår for samisk språk, kultur og samfunnsliv gjennom dialog og samarbeid med regionale myndigheter.

Sametinget har inngått samarbeidsavtaler med Finnmark fylkeskommune, Troms fylkeskommune, Nordland fylkeskommune, og fylkeskommunene i sørsameområdet (Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag og Hedmark). I tillegg er det inngått en avtale om kulturminnevern med fylkeskommunen i Oppland.

Sametinget er avhengig av samarbeid med andre parter for å oppnå resultater i vårt arbeid. Gjennom samarbeidsavtalene med fylkeskommunene avtales det ansvaret regionale myndigheter har når det gjelder samisk språk, miljø, næring og samfunnsutvikling.

Oppfølgingen av disse avtalene skjer gjennom tiltak innenfor de ulike fagkapitlene i budsjettet.

Tabell 14.2 Samletabell - regionalt samarbeid

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Regionalutviklingsprosjekter	3 714	2 500	2 500	2 000	-500	-20,0 %
Sum	3 714	2 500	2 500	2 000	-500	-20,0 %

Strategier med tilhørende tiltak:

- Målrettet og prioriterte samarbeidsavtaler.
 - Følge opp samarbeidsavtalene med fylkeskommunene.
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv.
 - Bidra med finansiering av samarbeidsprosjekter med de fylkeskommunene og kommunene som Sametinget har samarbeidsavtale med.
 - Følge opp målsettingene og fellessatsinger i samarbeidsavtalene.
 - Bidra til samiske møteplasser i henhold til samarbeidsavtaler

Skal bidra til:

- Gjennom fellessatsinger styrke og synliggjøre samisk kultur, språk og samfunnsliv innenfor samarbeidsavtalenes områder.

Regionalutviklingsprosjekter

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
45000	Regionalutviklingsprosjekter	a)	3 714	2 500	2 500	2 000	-500	-20,0 %
Sum			3 714	2 500	2 500	2 000	-500	-20,0 %

a) Søkerbasert tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for regionalutvikling.

14.3 Lokalt samarbeid

Mål:

- Skape gode rammevilkår for samisk språk, kultur og samfunnsliv gjennom dialog og samarbeid med lokale myndigheter.

Sametinget har undertegnet en samarbeidsavtale med Tromsø kommune. Samarbeidsavtalen har som intensjon å ivareta samisk språk og kultur for den samiske befolkningen i Tromsø. Videre legger samarbeidsavtalen forholdene til rette for en mer åpen og tillitsfull dialog mellom Tromsø kommune og Sametinget om forhold som gjelder samer. Oppfølgingen av avtalen skjer gjennom tiltak innenfor de ulike fagkapitlene i budsjettet.

Sametinget har innledet samtaler med bykommunene Alta, Bodø og Oslo. Disse samtalenes skal lede til egne samarbeidsavtaler mellom partene. Samarbeidsavtalene skal styrke og ivareta samisk språk og kultur i de nevnte bykommuner. Samarbeidsavtalene skal også bidra til å holde gående en aktiv dialog mellom partene og sameer i de aktuelle byene.

Sametinget har samarbeidsavtaler med alle kommuner og fylkeskommuner som er i forvaltningsområdet for samisk språk. Disse omtales i kapittel 4 Språk.

Strategier med tilhørende tiltak:

- En aktiv rolle overfor kommunene.
 - Følge opp samarbeidsavtalen med Tromsø kommune.
 - Videreføre dialogen med bykommunene Alta, Bodø og Oslo om samarbeidsavtaler.

Skal bidra til:

- Å ivareta samisk språk, kultur og samfunnsliv for den samiske befolkningen i kommunene.

14.4 Kommunereformen

Mål:

- I samsvar med statens samepolitikk, fastslått i grunnloven, sikre at samiske rettigheter ivaretas og at samisk språk, kultur og samfunnsliv utvikles i prosessen med regjeringens kommunereform.

Kommunereformen skal legge til rette for at flere kommuner skal slå seg sammen. Færre og større kommuner skal gi bedre kapasitet til å ivareta og videreutvikle lovpålagte oppgaver, gi bedre muligheter for bærekraftige lokalsamfunn og ivareta viktige frivillige oppgaver. Videre ønsker Regjeringen at reformen skal gi gode og likeverdige tjenester til innbyggerne, helhetlig og samordnet samfunnsutvikling, bærekraftige og økonomisk robuste kommuner og styrket lokal demokrati. Kommunereformen vil ha innvirkning på samiske rettigheter knyttet til språk, oppvekst og opplæring, helse og sosial, og kultur ja næring.

Sametingets rolle som dialog og samarbeidspartner i prosessene med å utvikle det samiske innholdet i fremtidige oppgaveløsninger i større kommuner, er viktig. Det er også viktig at Sametinget deltar aktivt i prosessen og er synlig med å fronte samiske interesser i denne prosessen både til nasjonale, regionale og lokale myndigheter. Sametingets arbeid med kommunereformen vil være å følge prosessene til regjeringens ekspertutvalg, prosessene til Fylkesmennene og kommunene. Det et behov for veiledning og rådgivning til kommuner, både de som er innenfor og de som er utenfor samisk språkforvaltningsområde. Dette vil omfatte møter mellom kommunene og Sametinget. I regi av kommunereformen vil Sametinget arrangere en konferanse med kommunereform som et av temaene og danne en eksterngruppe hvor kommunene i det samiske språkforvaltningsområdet deltar. Dette for å sikre god dialog med kommunene.

Arbeidet vil kreve stor administrativ oppfølging, både når det gjelder koordineringen av arbeidet på tvers av avdelingene og koordineringen av arbeidet eksternt.

Tabell 14.4 Samletabell - kommunereformen

(i 1000 kr)

Innsatsområder	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Oppfølging av kommunereformen	0	0	0	350	350	-
Sum	0	0	0	350	350	-

Strategi med tilhørende tiltak:

- Delta aktivt i prosessen med kommunereform både med sentrale myndigheter og på regionalt og kommunalt nivå.
 - Opprette en ekstern gruppe hvor kommunene i forvaltningsområdet for samiske språk og kommuner som grenser til disse kommunene deltar.
 - Delta i de regionale ressursgruppene i regi av fylkesmenn.
 - Bistå med råd og veiledning til kommuner og fylkeskommuner.
 - Arrangere kommunekonferanse hvor kommunereformen er et av temaene.

Skal bidra til:

- Sikre god dialog med kommuner og fylkeskommuner som er innlemmet i det samiske språkforvaltningsområdet.
- Sikre at de samiske rettighetene ivaretas i prosessen med kommunereformen.
- Sikre at samisk språk, kultur og samfunnsliv ivaretas i kommunereformen.

Oppfølging av kommunereformen

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
45500	Oppfølging av kommunereformen	a)	0	0	0	350	350	-
Sum			0	0	0	350	350	-

a) Prosjekt i egen regi

15 Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

Hovedmål:

- Urfolk bestemmer over egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt.

Sametinget forvalter prinsipielle standpunkt og interesser som fremmes og forsvares på den internasjonale arena. Det er viktig at urfolksdimensjonen i nasjonale og internasjonale fora blir ivaretatt, og at saker som har betydning for urfolk blir fremmet både nasjonalt og internasjonalt.

Det grenseoverskridende arbeidet retter seg mot nasjonale og internasjonale fora og arenaer som angår FN, Arktisk råd og nordområdepolitikk, Samisk parlamentarisk råd, Barentssamarbeidet, nordisk samarbeid, arktisk samarbeid, Interreg, NASCO og EU.

Det samiske folket har lange tradisjoner for å være aktive pådrivere i internasjonale organer, spesielt i De forente nasjoner (FN), for å utvikle og følge opp folkerettslige konvensjoner, erklæringer og andre instrumenter som styrker rettighetene til verdens urfolk. Dette arbeidet gjøres i samarbeid og i solidaritet med andre urfolk.

Som urfolk i et av verdens rikeste land har vi en solidarisk forpliktelse til å bistå til at situasjonen til andre urfolk blir bedre. Samtidig er internasjonal lov og rett avgjørende for å fremme og beskytte våre egne rettigheter og interesser. God urfolkspolitikk er derfor ofte også god samepolitikk.

Sametinget har investert store ressurser i forberedelsen til verdenskonferansen for urfolk i september 2014, ikke minst gjennom å arrangere den forberedende konferansen for urfolk i Alta i 2013. En god evaluering, oppfølging og medvirkning til å sikre at tiltak vedtatt i sluttokumentet fra WCIP2014 blir fulgt opp er viktig.

Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid berører alle fagområder i Sametingets virksomhet. Det er derfor strategier og tiltak på dette fagområdet i andre fagkapitler i budsjettet.

Sametinget vil utarbeide melding om Sametingets internasjonale arbeid i løpet av 2015. Denne vil legge grunnlag for ytterligere presisering av mål, strategier og tiltak.

15.1 Virkemidler til samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

15.1.1 Økonomiske virkemidler

Tabell 15.1.1 Samletabell - samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

(i 1000 kr)

Innsatsområde	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Internasjonalt arbeid	8 908	1 486	1 486	2 009	523	35,2 %
Sum	8 908	1 486	1 486	2 009	523	35,2 %

15.1.2 Administrative ressurser - Avdeling for rettigheter og internasjonale saker

Lønn, reise og kompetanseheving for avdeling for rettigheter og internasjonale saker inngår i kapittel 18 Driftsutgifter administrativt nivå.

Avdeling for rettigheter og internasjonale saker (VUOR) har følgende ansvarsområder:

- Rettighets- og lovarbeid.
- Bistand og veiledning i politikktvikling og lovarbeid på alle fagfelt.
- Internasjonale saker.
- Det overordnede ansvaret for konsultasjonsavtalen mellom statlige myndigheter og Sametinget.
- Politikktvikling sametingsvalg.
- Juridisk veiledning.

Avdeling for rettigheter og internasjonale saker disponerte 10 årsverk pr. 1.10.2014.

15.2 Internasjonalt arbeid

Tabell 15.2 Samletabell - internasjonalt arbeid

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Internasjonalt arbeid	888	986	986	1 009	23	2,3 %
Oppfølging av WCIP 2014	7 460	500	500	1 000	500	100,0 %
Internasjonale tiltak	a)	560	0	0	0	-
Sum	8 908	1 486	1 486	2 009	523	35,2 %

a) Tilskudd til internasjonale tiltak er prioritert under tilskudd til kulturtiltak

Delmål 1:

- Bedre den internasjonale rettsutviklingen for urfolk.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Sametinget er en selvstendig aktør i samspill med andre i det internasjonale arbeidet.
 - Arbeide nordisk og internasjonalt for å styrke samisk selvbestemmelse.
 - Utarbeide melding om Sametingets internasjonale arbeid.
 - Kvinners rettigheter skal implementeres som en naturlig del av arbeidet med urfolks rettigheter.
- Gjennom internasjonalt samarbeid skape gode rammevilkår for andre urfolk.
 - Delta i internasjonale prosesser og bidra i norske delegasjoner.
- Synliggjøre prinsippene i FNs erklæring om urfolks rettigheter (FNs urfolkserklæring).
 - Implementere prinsippene i FNs urfolkserklæring i lovverk og praktisk politikk som påvirker samers og andre urfolks hverdag.

- Delta i prosesser knyttet opp mot FNs urfolksarbeid.
 - Følge opp tiltak beskrevet i sluttdokumentet fra WCIP2014.
 - Bidra til en nordområdeutvikling som styrker utvikling av samisk og andre urfolks kultur og samfunn.
 - Bidra med finansiering slik at urfolk skal ha muligheter til aktiv deltakelse i Barentssamarbeidet.
- Urfolk skal ha muligheter til aktiv deltakelse i internasjonale prosesser.
 - Bidra med finansiering slik at organisasjoner kan arbeide for å fremme samisk spørsmål på et internasjonalt nivå.

Skal bidra til:

- At statene følger opp sine forpliktelser i henhold til folkeretten.
- En likeverdig sameksistens og utviklingsmuligheter for alle urfolk.

Tilskudd til internasjonalt arbeid

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
50000	Barentssekretariatet IKS	a)	316	350	350	359	9	2,6 %
50100	Samerådet - norsk seksjon	a)	372	383	383	393	10	2,6 %
50200	Mama Sara Education Foundation	a)	100	153	153	157	4	2,6 %
50300	doCip	a)	100	100	100	100	0	0,0 %
Sum			888	986	986	1 009	23	2,3 %

a) Direkte tilskudd

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for internasjonalt arbeid.

Oppfølging av WCIP 2014

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR 2013	Bud 2014	Rev 2014	Bud 2015	Avvik Bud 15 - 14	Avvik i %
50000	Oppfølging av WCIP 2014	a)	7 460	500	500	1 000	500	100,0 %
Sum			7 460	500	500	1 000	500	100,0 %

a) Prosjekt i egen regi. Tiltak beskrevet i sluttdokumentet fra WCIP2014, og rådets internasjonale representant.

Delmål 2:

- Et utstrakt samarbeid mellom samene over landegrensene.

Strategi med tilhørende tiltak:

- Legge til rette for å styrke samarbeidet på tvers av landegrensene gjennom samisk parlamentarisk råd.
 - Utvikle og styrke Samisk parlamentarisk råd.
 - Støtte samene i Russland i deres arbeid for en positiv utvikling.

Skal bidra til:

- At Samisk parlamentarisk råd har gode rammebetingelser for sitt arbeid.
- At samene i Russland kan utføre sitt politiske arbeid.

16 Andre tiltak

16.1 Økonomiske virkemidler til andre tiltak

Tabell 16.1 Andre tiltak

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Samiskrelatert statistikk i Norge	375	375	375	375	0	0,0 %
Samiske hovedorganisasjoner	2 516	2 525	2 525	2 593	68	2,7 %
Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget	500	515	515	529	14	2,7 %
Samiske likestillingsorganisasjoner	300	310	310	330	20	6,5 %
Utdeling av priser og stipender	52	125	125	0	-125	-100,0 %
Konferanser i regi av Sametinget a)	1 801	1 000	1 000	0	-1 000	-100,0 %
Utredninger og evalueringer b)	831	1 052	1 052	0	-1 052	-100,0 %
Sametingets 25-årsjubileum	677	1 000	1 000	0	-1 000	-100,0 %
Jubileum 2017	0	0	0	300	300	-
Sum	7 052	6 902	6 902	4 127	-2 775	-40,2 %

a) Konferanser er i 2015 satt som tiltak i fagkapitlene.

b) Utredninger og evalueringer er i 2015 satt som tiltak i fagkapitlene.

16.2 Samiskrelatert statistikk i Norge

Tabell 16.2 Samiskrelatert statistikk i Norge

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
80100	Samiskrelatert statistikk i Norge	375	375	375	375	0	0,0 %
Sum		375	375	375	375	0	0,0 %

Sametinget har inngått avtale med Statistisk sentralbyrå (SSB) om produksjon av samiskrelatert statistikk. Midlene dekker produksjon av publikasjonen, Samisk statistikk som utkommer annethvert år. Neste utgivelse er i 2015.

Det er overført kr 350 000 fra kap. 1500 Kommunal og moderniseringsdepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter til Sametinget til formålet. I henhold til avtale med til Statistisk sentralbyrå (SSB) avsetter Sametinget kr 375 000 til produksjon av samiskrelatert statistikk i Norge.

16.3 Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner

Tabell 16.3 Samiske hovedorganisasjoner

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
55000	Samiske hovedorganisasjoner	2 516	2 525	2 525	2 593	68	2,7 %
Sum		2 516	2 525	2 525	2 593	68	2,7 %

a) Søkerbasert tilskudd

En samisk hovedorganisasjon er en landsomfattende organisasjon med bredde i aktivitetene. Det vil si at aktiviteten ikke er rettet mot et avgrenset område av samfunnet. Organisasjonen arbeider både med politisk arbeid, kulturarbeid og studievirksomhet.

Mål for tilskuddsordningen:

- Opprettholde et variert organisasjonsliv og sikre organisasjonene et stabilt økonomisk fundament.

Tilskuddsmottakere og målgruppe for tilskuddsordningen:

- Norske samers riksforbund.
- Samenes folkeforbund.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for samiske hovedorganisasjoner.

16.4 Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget

Tabell 16.4 Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
56000	Tilskudd til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget	500	515	515	529	14	2,7 %
Sum		500	515	515	529	14	2,7 %

a) Søkerbasert tilskudd

Mål for tilskuddsordningen:

- Sikre det finansielle grunnlaget til organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget

Tilskuddsmottaker og målgruppe for tilskuddsordningen:

- Organisasjonene til partier og grupper som er som er representert på Sametinget.

Skal bidra til:

- Sikre det finansielle grunnlaget til organisasjonene til partier og grupper som er representert på Sametinget.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket for organisasjonene til partier og grupper som er representert i Sametinget.

16.5 Tilskudd til samiske likestillingsorganisasjoner

Tabell 16.5 Tilskudd til samiske likestillingsorganisasjoner

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	15-Rev 14	i %
56200	Sámi NissonForum/Samisk kvinneforum	a)	155	160	160	170	10	6,3 %
56200	Norgga Sáráhkká Samisk kvinneorganisasjon	a)	145	150	150	160	10	6,7 %
Sum			300	310	310	330	20	6,5 %

a) Direkte tilskudd

Mål for tilskuddsordningen:

- Opprettholde et variert organisasjonsliv og sikre organisasjonene et stabilt økonomisk fundament.

Ordningen forvaltes av sametingsrådet eller det organet som sametingsrådet delegerer myndigheten til. For øvrig gjelder regelverket til samiske likestillingsorganisasjoner.

16.6 Jubileum Trondheim 2017

Tabell 16.6 Jubileum Trondheim 2017

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse		RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
			2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
86501	Jubileum Trondheim 2017	a)	0	0	0	300	300	-
Sum			0	0	0	300	300	-

a) Prosjekt i egen regi

I 2017 er det 100 år siden det første samiske landsmøtet ble avholdt i Trondheim. Sammen med Trondheim kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune og lokale samiske miljøer planlegger Sametinget markeringen av dette jubileet. Det grenseoverskridende perspektivet skal også ivaretas i denne markeringen.

17 Driftsutgifter politisk nivå

Tabell 17.0 Samletabell - driftsutgifter politisk nivå

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Driftsutgifter politisk nivå	25 831	22 991	22 491	25 039	2 048	8,9 %
Virkemidler til plenumsledelsens disposisjon	9 004	5 036	5 036	5 174	138	-
Sum	34 835	28 027	27 527	30 213	2 186	7,8 %

17.1 Driftsutgifter politisk nivå

Tabell 17.1 Driftsutgifter politisk nivå

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Sametingets plenum	10 364	9 136	9 136	11 500	2 364	25,9 %
Sametingets plenumsledelse	2 699	2 150	2 150	2 208	58	2,7 %
Sametingets kontrollutvalg	542	900	900	900	0	0,0 %
Samisk parlamentarisk råd	259	900	900	900	0	0,0 %
Sametingsrådet	11 058	9 000	8 500	8 500	-500	-5,6 %
Sametingets ungdomspolitisk utvalg (SUPU)	217	350	350	360	10	2,9 %
Sametingets eldreråd	574	400	400	411	11	2,8 %
Sametingets klagenemnd	118	155	155	260	105	67,7 %
Sum	25 831	22 991	22 491	25 039	2 048	8,9 %

Sametingets plenum

I denne posten ligger midler til Sametingets plenum, fagkomiteene og gruppene.

Regnskapstall fra tidligere år viser at det er behov for å øke avsetningen til Sametingets plenum.

Sametingets plenumsledelse

På plenumsledelsens budsjett settes det av midler til dekking av lønn til plenumslederen og godtgjørelser og reiseutgifter til plenumsledelsen for møtevirksomhet utenom plenumsmøtene, og til plenumslederens reisevirksomhet i forbindelse med andre oppdrag for Sametinget. Plenumslederens godtgjørelse utgjør 80 % av presidentens godtgjørelse.

I tillegg videreføres ordningen med midler til fagkomiteenes befaringer og høringer med kr 600 000, som forvaltes av plenumsledelsen.

Med bakgrunn i Sametingets vedtak i sak 17/06 Retningslinjer for bruk av midler fra Sametinget til de politiske gruppene, som forvaltes av plenumsledelsen, beregnes kr 50 000 til revisorgodkjenning av gruppemidlene og midlene til opposisjonens arbeidsvilkår.

I midlene avsatt til plenumsledelsen inkluderes godtgjørelse til medlem og varamedlem oppnevnt av Sametinget til FeFos kontrollkomité på kr 45 000.

Sametingets kontrollutvalg

Kontrollutvalget skal utøve parlamentarisk kontroll og styringskontroll over virksomheten som finansieres over Sametingets budsjett. I dette ligger også å kontrollere Sametingets årsregnskap og eventuelle merknader til regnskapet fra Riksrevisjonen. Utvalget kan foreta de undersøkelser i Sametingets administrasjon som den anser som nødvendig.

Kontrollutvalget avgir innstilling til Sametingets plenum i saker det tar opp til behandling, enten som en egen sak eller gjennom komiteens årsmelding.

Sametinget har inngått en rammeavtale med ALT advokatfirma AS om kjøp av tjenester til Sametingets kontrollutvalg. Tjenestene omfatter blant annet bistand i å utarbeide handlingsplaner for kontrollutvalgets arbeid i henhold til kontrollutvalgets retningslinjer, utredning og saksforberedelse av kontrollutvalgets saker og bistand i informasjons- og kommunikasjonsspørsmål.

Samisk parlamentarisk råd (SPR)

Samisk parlamentarisk råd (SPR) er et parlamentarisk samarbeidsorgan for sametingene i Finland, Norge og Sverige, med samene fra russisk side som permanente deltagere. Delegasjonens utgifter til deltakelse på SPR-møter og øvrig representasjon dekkes av de ulike sametingene.

Sametingsrådet

Posten dekker godtgjørelse til presidenten, fire rådsmedlemmer og politiske rådgivere, og til sametingsrådets reisevirksomhet i forbindelse med rådsmøter og andre oppdrag for Sametinget.

Presidentens godtgjørelse følger regjeringsmedlemmenes godtgjørelse og utgjør 80 % av den.

Sametingsrådets øvrige medlemmer har en godtgjørelse pr. år som utgjør 75 % av presidentens godtgjørelse.

Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU)

SUPU ble opprettet som permanent organ i 2003. Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) er opprettet for å styrke samisk ungdoms innflytelse på Sametingets politikk. SUPU består av fem faste medlemmer og er oppnevnt av Sametingsrådet. SUPU har fått fastsatt mandat og organisering av Sametingets plenum.

Sametingets eldreråd

Eldrerådet er et rådgivende organ for sametingsrådet og skal bistå sametingsrådet i utformingen av Sametingets eldrepolitikk. Eldrerådet har bred geografisk representasjon.

Sametingets klagenemnd

Sametinget har i 2011 opprettet Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker. Formålet med opprettelsen er å sikre at Sametingets tilskuddsforvaltning oppfyller forvaltningslovens regler om klagebehandling.

17.2 Virkemidler til plenumsledelsens disposisjon

Tabell 17.2 Samletabell - virkemidler til plenumsledelsens disposisjon

(i 1000 kr)

Akt.	Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
		2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
62000	Politiske grupper i Sametinget	3 181	3 316	3 316	3 407	91	2,7 %
62100	Opposisjonens arbeidsvilkår	1 013	1 720	1 720	1 767	47	2,7 %
62200	Tilskudd til lister ved sametingsvalget 2013	2 111	0	0	0	0	-
62300	Sametingsvalget 2013	2 699	0	0	0	0	-
Sum		9 004	5 036	5 036	5 174	138	2,7 %

17.2.1 Administrative ressurser - plenumsstaben

Plenumsstabens ansvar og oppgaver er å ivareta den parlamentariske virksomheten på Sametinget. Dette omfatter saksbehandling for plenumsledelsen, med blant annet planlegging av møtene i fagkomiteene og plenum, Sametingets arbeidsorden og annet reglement som regulerer saksbehandlingen i Sametinget og Sametingets godtgjørelsesreglement. Det omfatter også forvaltning av Sametingets valgmanntall, med inn- og utmelding, søknader om bruk av manntallet, og fordeling av gruppe- og opposisjonsmidlene i Sametinget.

Plenumsstaben har også ansvaret for planleggingen og gjennomføringen av sametingsvalg og åpningen av nytt sameting. Dertil skal plenumsstaben forestå saksbehandlingen av klagesaker som sametingsrådet oversender til Sametingets klagenemnd for tilskuddssaker, utføre sekretær oppgaver for Sametingets kontrollutvalg og ivareta sametingsrepresentantenes behov i tilknytning til møtene i fagkomiteene og plenum.

Plenumsstaben ønsker å være selvhjulpen med hensyn til oversetting til og fra norsk og samisk. Derfor oversetter staben slike dokumenter selv.

Plenumsstaben disponerte 5 årsverk pr 1.10.2014.

17.2.2 Virkemidler til plenumsledelsens disposisjon

Tilskudd til politiske grupper i Sametinget

Tilskuddsmottakere og målgruppe for tilskuddsordningen:

- Grupper i Sametinget som har status som gruppe i henhold til Reglement for Sametingets politiske nivå, fastsatt av Sametinget 10.02.94, med endringer av 28.11.07.

Skal bidra til:

- Godt organiserte politiske grupper på Sametinget.

Ordningen forvaltes av plenumsledelsen eller det organet som plenumsledelsen delegerer myndigheten til.

Tilskudd til opposisjonens arbeidsvilkår

Tilskuddsmottakere og målgruppe for tilskuddsordningen:

- Grupper i Sametinget som har status som gruppe i henhold Reglement for Sametingets politiske nivå, fastsatt av Sametinget 10.2.1994, med endringer av 28.11.2007, og som har definert seg som en del av opposisjonen.

Skal bidra til:

- Gode arbeidsvilkår for opposisjonen på Sametinget.

Ordningen forvaltes av plenumsledelsen eller det organet som plenumsledelsen delegerer myndigheten til.

18 Driftsutgifter administrativt nivå

Tabell 18.0 Driftsutgifter administrasjon

(i 1000 kr)

Benevnelse	RR	Bud	Rev	Bud	Avvik	Avvik
	2013	2014	2014	2015	Bud 15 - 14	i %
Driftsutgifter	98 170	103 372	102 372	105 958	2 586	2,5 %
Kapasitetsøkning behandling av energisaker	0	0	0	1 000	1 000	-
Nybygg Karasjok 3 mnd. husleie	0	0	0	1 050	1 050	-
Nybygg Karasjok investering	0	0	0	2 000	2 000	-
SUM	98 170	103 372	102 372	110 008	6 636	6,4 %

18.1 Sametingets administrasjon

Posten inneholder:

- Lønn, reise og kompetanseheving for Sametingets administrasjon.
- Felles driftsutgifter for administrasjonen og politisk ledelse. Dette inkluderer varer og tjenester, husleie, strøm, generelle investeringer og investeringer til rullering av IKT-utstyr.
- Avsetning for vedlikeholds- og reparasjonskostnader til sametingsbygningen.

Dette gjelder for Sametingets 7 fagavdelinger og plenumsstaben. Hovedtyngden av utgiftene går til lønns- og personalutgifter. Totalt har Sametinget i 2014 ca. 140 årsverk.

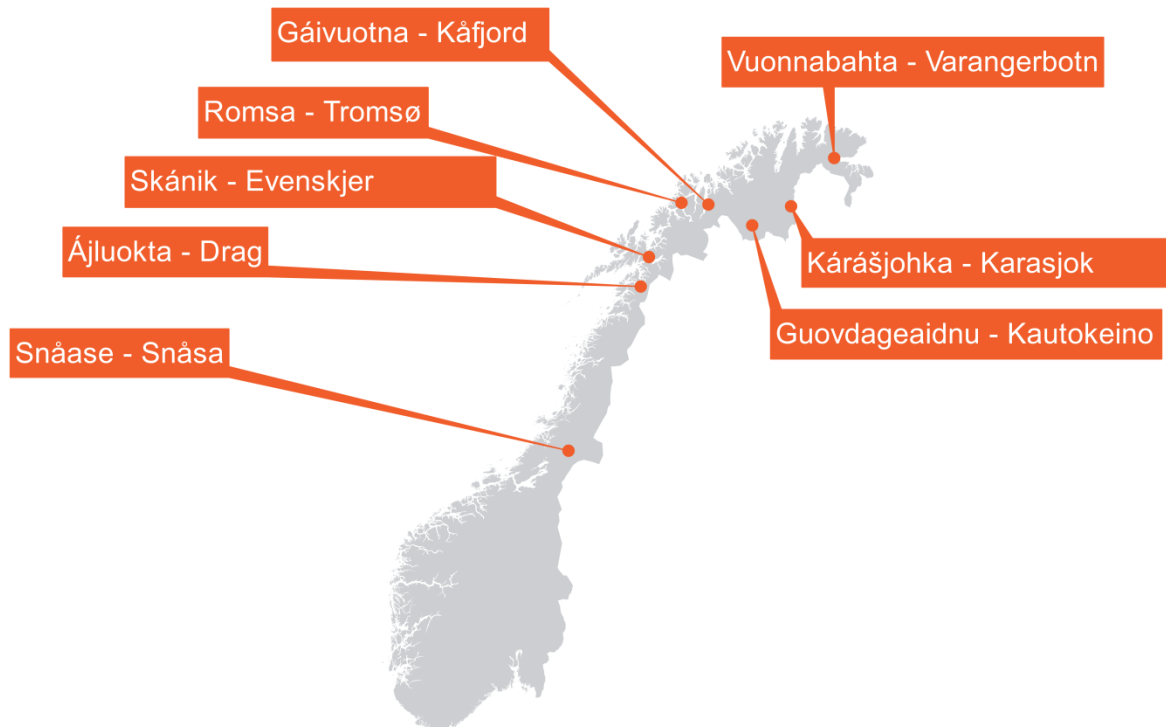
Det bevilges totalt kr 110 008 til driftsutgifter administrativt nivå. I økningen av budsjettet er det lagt inn en anslått lønns- og prisvekst på 2,5 %. Videre er det lagt til en økning på kr 3 050 000 til nybygg Karasjok. I tillegg er det lagt inn en økning på kr 1 000 000 til arbeider med kraftledningssaker og andre energisaker.

Sametinget har mange krevende kraftledningssaker og andre energisaker som skal behandles de nærmeste årene. I statsbudsjettet for 2015 har Olje- og energidepartementet overført kr 1 000 000 til Sametinget. Dette skal bidra til å øke Sametingets kapasitet til behandling av energisaker og vil gjøre Sametinget bedre rustet til å møte utfordringene med å behandle en forventet økning av energisaker som følge av utbygging av kraftledningsnett og nye kraftsøknader.

Lønn- og prisstigning er utgifter som årlig må legges til administrasjonens budsjett. De årlige lønnsoppkjørene er merutgifter som administrasjonen ikke kan påvirke. Erfaringstall viser at lønns- og personalkostnader utgjør en stadig større andel av det totale administrasjonsbudsjettet. Hvis man ikke legger til lønns- og prisstigningen i administrasjonens budsjett, medfører det en reell reduksjon. Det må da foretas en omprioritering av aktivitet og ressurser.

18.1.1 Sametingets kontorstruktur

Sametingets kontorstruktur er geografisk spredt på 8 forskjellige steder, og disse er som følger:

Sametinget har siden etableringen hatt en desentralisert administrasjon, med Karasjok som hovedadministrasjon. De ulike kontorene er lokalisert i viktige samiske områder. Dette bidrar både til gode fagmiljø og til viktige kompetansearbeidsplasser i forholdsvis små arbeidsmarkeder.

Vi legger til grunn at alle våre kontorsteder skal bestå og videreutvikles. Det er fortsatt slik at vi på sikt ønsker å oppnå at alle våre kontorsteder har minimum 10-12 ansatte. Dette for å oppnå et inspirerende og variert arbeidsmiljø, bredere fagmiljø, større stabilitet, økt attraktivitet og gode arbeidsvilkår for våre ansatte. Vårt mål er å etablere robuste og attraktive kontorer på denne størrelsen ved alle våre kontorsteder.

Sametinget har lyktes med å bygge opp en desentralisert kontorstruktur med stedsuavhengige kompetansearbeidsplasser. Det er ikke knyttet noen spesielle funksjoner eller oppgaver til de ulike kontorene. Dette betyr at alle ansatte kan arbeide innenfor sitt fagfelt på hvilket som helst kontorsted. Unntaksvis kan stillingene kreve stedstilknytning, særlig merkantile tjenester og regionstilknyttede kulturminnevernstillinger.

Kontorstruktur med geografisk spredte kontorsteder medfører utfordringer på flere måter. Vi må blant annet ha gode tiltak for å sikre godt arbeidsmiljø, fagmiljø, informasjonsflyt og god kommunikasjon. Videre konkurrerer Sametinget med mange andre samiske og norske institusjoner om den samme arbeidskraften. De fleste stillinger lyses ut med fritt valg av kontorsted, så frem det er ledig kontorplass. Vi har ikke hatt utfordringer med å rekruttere personer til ledige stillinger, og med fritt valg

av kontorsted har det vist seg at vi får et mye større tilfang av kompetente søkere til de ulike stillingene.

Samarbeidet med vertskommunene må utvikles slik at våre stillinger blir markedsført lokalt og at vertskommunen er behjelpelig med å legge til rette med eksempelvis leieboliger og barnehageplasser.

18.1.2 Organisasjonskart

Beskrivelse av arbeidsoppgavene til de enkelte avdelingene og seksjonene er lagt til fagkapitlene.

I tillegg til de avdelinger og seksjoner som er omtalt i fagkapitlene, består administrasjonen av:

18.1.3 Avdeling for administrasjon (HÁL)

Avdelingen har fem seksjoner:

- Seksjon for IT og drift, som pr. 1.10.2014 disponerte 6 årsverk.
- Seksjon for arkiv, som pr. 1.10.2014 disponerte 7 årsverk.
- Seksjon for personal, som pr. 1.10.2014 disponerte 9 årsverk.
- Seksjon for økonomi, som pr. 1.10.2014 disponerte 6 årsverk.
- Seksjon for budsjett og samordning, som pr. 1.10.2014 disponerte 5 årsverk.

18.1.4 Avdeling for kommunikasjon (GUL)

Avdelingen har to seksjoner:

- Seksjon for kommunikasjon, som pr. 1.10.2014 disponerte 8 årsverk.
- Seksjon for bibliotek, som pr. 1.10.2014 disponerte 4 årsverk.

Seksjon for kommunikasjon har ansvaret for informasjons- og kommunikasjonsvirksomheten i Sametinget og den praktiske møtetilretteleggingen i sametingsrådet. Sametinget ser behov for å styrke informasjonen og kunnskapene om Sametingets virksomhet og tilskuddsforvaltning i det samiske samfunnet.

